

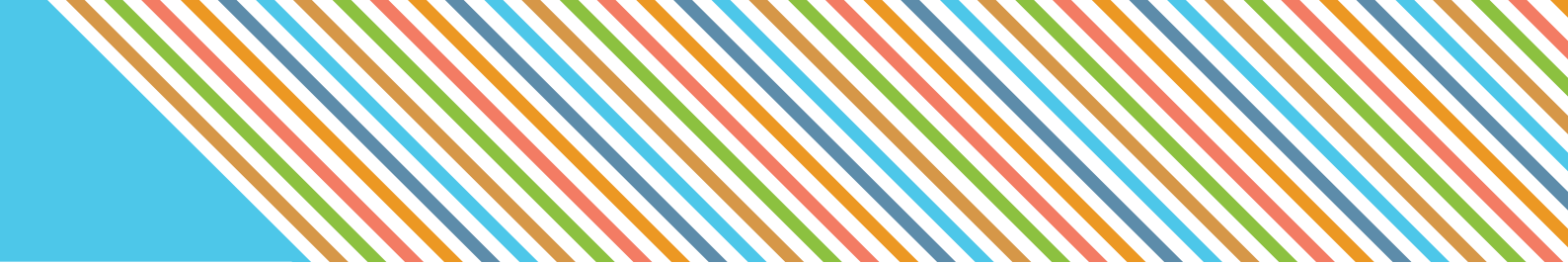

// Panorama de la vigilància del compliment dels Drets Humans en l'àmbit internacional i europeu, a l'estat Espanyol, Catalunya i Barcelona

Barcelona

pels Drets Humans

Observatori de drets humans de Barcelona

PRESENTACIÓ

Aquest informe realitza un recorregut per la qüestió de la vigilància del compliment dels drets humans a nivell mundial, europeu, espanyol, català i barceloní amb una intenció no únicament descriptiva, sinó també amb vistes a oferir elements de reflexió i debat de cara a la constitució de l'Observatori de Drets Humans a la ciutat de Barcelona i a delimitar el seu abast, objectius i continguts. En efecte, al llarg d'aquest recorregut que us convidem a realitzar anirem trobant diferents models d'observatoris, implícits o explícits, que ens han de servir de font d'inspiració per a la creació del de la nostra ciutat.

L'informe és, doncs, bàsicament un itinerari descriptiu i expositiu pels drets humans que passa per l'examen dels instruments d'observació existents en tots els àmbits territorials esmentats. D'acord amb aquesta estructura, consta de cinc capítols, que en principi compten amb una *doble mirada*: a) les **institucions oficials** que en cada nivell territorial són responsables dels drets humans; i b) les **organitzacions no oficials**, que en alguns casos són les úniques que exerceixen de veritable "observatori".

El primer capítol contempla la dimensió mundial dels drets humans, una dimensió que té la seva expressió més significativa en la Declaració Universal dels Drets Humans, el marc de referència en aquesta matèria que ens uneix a tots els éssers humans.

Amb el seguiment de l'evolució dels drets humans i de la seva vigilància amb posterioritat a la Declaració Universal, aquest capítol, però, ja ens il·lustra sobre les diferències entre proclamacions formals i vigilància del seu compliment, una qüestió, aquesta darrera, que les ciutats, com el territori més proper a l'individu, tenen més fàcil "observar". Al respecte, no cal dir que les posicions més crítiques les ostenten les organitzacions no governamentals mundials amb algunes de les quals es clou el capítol.

El segon capítol examina la qüestió dels drets humans a nivell europeu, un marc més proper en especial des de la constitució de la Unió Europea. A nivell oficial, tres són els organismes fonamentals: el Consell d'Europa, la Unió Europea i l'Organització per la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE), tots els quals es descriuen en aquest capítol.

En aquest àmbit territorial, però, no s'ha considerat assumible incloure en l'informe la secció corresponent a les organitzacions no oficials: per una banda, perquè l'intent, per part nostra, d'aplicar el mateix criteri que en l'àmbit internacional, és a dir, donar compte només d'aquelles amb un mandat genèric, per dir-ho així, en matèria de drets humans, no ha pogut reeixir. En la pàgina web del Parlament Europeu relacionada amb la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea¹ hi figura una relació exhaustiva d'ONGs sobretot europees, però també internacionals, amb experiència en el camp dels drets fonamentals. Però cap d'elles no sembla complir amb aquesta òptica generalista, perquè el que s'imposa cada vegada més és l'òptica que podem anomenar particularista.

¹ Vegi's http://www.europarl.europa.eu/comparl/libe/elsj/charter/charter_ngo_en.htm.

En efecte, i com anirem veient a partir d'aquest pla europeu en avall, i només amb unes poques excepcions, l'observació i/o defensa dels drets humans es particularitza cada vegada més, és a dir, les entitats s'organitzen per temàtiques i/o col·lectius particulars, la qual cosa no deixa de ser lògica atesa la complexitat de la qüestió, però fa molt difícil ser exhaustius en l'examen. Això ens ha obligat a l'aplicació de criteris de selecció diferents (vegi's els capítols corresponents).

En aquest nivell territorial, per descomptat, també analitzem la qüestió dels drets humans des de la doble perspectiva dels instruments que els defensen i de la seva efectivitat i, doncs, del seu compliment real. En aquest nivell territorial, el Consell d'Europa es revela com la pedra fonamental. La qual cosa és coherent amb els seus objectius: la promoció de la pau, els drets humans i la democràcia.

El capítol tercer s'introdueix en l'àmbit territorial de l'Estat espanyol. A partir d'aquest nivell, apareix cada vegada més una òptica "particularista" sobre els drets humans (és a dir, per temàtiques i/o col·lectius concrets), tant pel que fa a l'esfera pública com a les organitzacions no oficials. De fet, aquest tret és absolutament lògic: a mesura que l'àmbit territorial es redueix, més habitual és una anàlisi pormenoritzada, sigui per temàtiques o, sobretot, per col·lectius concrets, dels drets humans. De fet, és evident que la defensa dels drets universals està intrínsecament lligada amb el gaudi i la defensa del seu exercici per part de tots i cadascun dels col·lectius socials.

Pel que fa als continguts d'aquest capítol dedicat a l'Estat espanyol, també realitza, doncs, un recorregut per organismes oficials i no oficials, tot prestant atenció, així mateix, a les diferències entre declaracions (la Constitució espanyola, per damunt de tot) i compliment efectiu dels drets humans.

El quart capítol de l'informe passa directament a Catalunya per la impossibilitat d'atendre totes les Comunitats Autònomes de l'Estat espanyol. I ho fa també començant per la dimensió pública (amb l'Estatut d'Autonomia al capdavant) i seguint per l'esfera no oficial.

El cinquè i darrer capítol fa el mateix recorregut per la ciutat de Barcelona, emplaçament d'aquest Observatori, en els mateixos termes dels capítols precedents, és a dir, a través d'un recorregut pels organismes oficials i no oficials que s'encarreguen de la qüestió dels drets humans.

Aquest capítol s'inicia amb el marc general de referència proposat per a aquest Observatori, la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat, promoguda precisament pel municipi de Barcelona i signada entre altres per ell, i amb els drets principals que se'n deriven, com l'eix en relació al qual observar els fets que en matèria de drets humans succeeixen a la ciutat i tenen relació, sobretot, amb competències municipals.

El document es clou amb una sèrie d'annexos, que inclouen un glossari de conceptes lligats a les vulneracions dels drets humans i diverses taules-resum.

ÍNDEX DE CONTINGUTS

Presentació

1. Els Drets Humans com a una qüestió d'abast mundial. Concepte i desenvolupament

1.1. Introducció

1.2. Les Nacions Unides

1.2.1. La Declaració Universal dels Drets Humans

1.2.2. L'evolució del control i seguiment dels drets humans a partir de la Declaració Universal

1.3. Textos de les Nacions Unides relatius a altres drets i col·lectius

1.3.1. Les persones grans

1.3.2. Els presos

1.3.3. Els portadors del VIH i els malalts de SIDA

1.3.4. Les persones lesbianes, gais, transsexuals i bisexuals (LGTB)

1.4. Altres organismes de les Nacions Unides de vigilància dels drets humans

1.4.1. La UNESCO

1.4.2. L'OIT

1.4.3. La UNICEF

1.4.4. L'ACNUR

1.4.5. El Tribunal Penal Internacional

1.5. La Convenció Iberoamericana dels Drets dels Joves

1.6. Organismes mundials no oficials relacionats amb els drets humans

1.6.1. Amnistia Internacional (AI)

1.6.2. Human Rights Watch (HRW)

1.6.3. La Federació Internacional dels Drets Humans (FIDH)

2. Els Drets Humans a nivell europeu

2.1. Introducció

2.2. Els organismes europeus oficials relacionats amb els drets humans

2.2.1. El Consell d'Europa

2.2.2. La Unió Europea

2.2.3. L'Organització per la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE)

3. Els Drets Humans a l'Estat espanyol

3.1. Introducció

3.2. La Constitució Espanyola

3.3. Els organismes espanyols oficials relacionats amb els drets humans

3.3.1. El Defensor del Poble Espanyol

3.3.2. El Consell per a la Promoció de la Igualtat de Tracte
i la No Discriminació de les Persones per l'Origen Racial o Ètnic

3.3.3. L'Observatori Espanyol del Racisme i la Xenofòbia (OBERAXE)

3.3.4. La Fundació Institut de Cultura Gitana

3.3.5. L'Observatori de la Igualtat d'Oportunitats entre Homes i Dones

3.3.6. L'Observatori de la Joventut a Espanya

3.3.7. L'Observatori Estatal de la Discapacitat

3.3.8. El "Portal Mayores"

3.4. Els organismes espanyols no oficials relacionats amb els drets humans

3.4.1. La Federació d'Associacions de Promoció i de Defensa dels Drets Humans (FDDHH)

3.4.2. L'Associació per a les Nacions Unides a Espanya (ANUE)

- 3.4.3. L'Associació Pro Drets Humans d'Espanya (APDHE)
- 3.4.4. La Federació d'Associacions de SOS Racisme
- 3.4.5. El Moviment contra la Intolerància
- 3.4.6. La Unió Romani
- 3.4.7. La Fundació "Secretariado Gitano"
- 3.4.8. La Coordinadora Espanyola per al Lobby Europeu de Dones (CELEM)
- 3.4.9. Discapnet
- 3.4.10. La Confederació Espanyola d'Organitzacions de Persones Grans (CEOMA)
- 3.4.11. La Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals (FELGTB)
- 3.4.12. La RED 2002
- 3.4.13. L'Acció dels Cristians per l'Abolició de la Tortura (ACAT)

4- Els Drets Humans a Catalunya

4.1. L'Estatut d'Autonomia de Catalunya

4.2. Els organismes catalans oficials relacionats amb els drets humans

4.2.1. El Síndic de Greuges de Catalunya

4.2.2. Els diferents organismes i plans de la Generalitat de Catalunya

4.3. Els organismes catalans no oficials relacionats amb els drets humans

4.3.1. La Federació Catalana d'Organitzacions No Governamentals pels Drets Humans (FCONGDH)

4.3.2. L'Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC)

4.3.3. Justícia i Pau

4.3.4. L'Observatori DESC

4.3.5. L'Escola de Cultura de Pau

4.3.6. La Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat

4.3.7. L'Associació Catalana per la Infància Maltractada (ACIM)

4.3.8. El Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC)

4.3.9. Àmbit Prevenció

4.3.10. L'Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans (OSPDH)

4.3.11. L'Associació de Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia (AJDLP)

5- Els Drets Humans a Barcelona

5.1. Introducció

5.2. Els organismes barcelonins oficials relacionats amb els drets humans

5.2.1. L'Ajuntament de Barcelona i la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat

5.3. Els organismes barcelonins no oficials relacionats amb els drets humans

5.3.1. L'Observatori de Conflictes i Drets Humans

5.3.2. La Comissió de Defensa dels Drets de la Persona

i del Lliure Exercici de l'Advocacia de l'Il·lustre Col·legi Oficial d'Advocats de Barcelona

5.3.3. La Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona (FAVB)

5.3.4. Càritas Diocesana de Barcelona

5.3.5. El Casal dels Infants del Raval

5.3.6. La Federació ECOM Barcelona

5.3.7. La Secretaria de Drets de Ciutadania i Defensa

del Servei Públic del Barcelonès de Comissions Obreres

5.3.8. L'Associació Ecoconcern-Innovació Social

6. Annexos (Taules-resum)

Els conceptes al voltant de les vulneracions dels drets humans

1.

Els Drets Humans
com a una qüestió
d'abast mundial.
Concepte
i desenvolupament

1. Els Drets Humans com a una qüestió d'abast mundial. Concepte i desenvolupament.

1.1. Introducció

En aquest primer capítol fem un recorregut per la vigilància i el compliment dels drets humans des de la vessant mundial, que constitueix la primera pedra de l'examen d'una temàtica que és òbviament universal, perquè afecta tots els pobles i persones del planeta, encara que, malauradament, el respecte dels drets humans sigui força menys universal que les declaracions que els proclamen.

En aquest sentit, donarem veu a la Declaració Universal dels Drets Humans de les Nacions Unides (1948) com a document-marc fonamental, analitzarem quin seguiment s'ha fet i es fa del seu compliment i quins òrgans i organismes de les Nacions Unides se n'ocupen. Finalment, coneixerem la tasca d'algunes de les organitzacions no governamentals d'abast mundial que també s'hi dediquen.

Tanmateix, i abans de començar pròpiament aquest recorregut, no es pot oblidar que els drets humans no són pas, només, una qüestió del segle XX. Tenen un passat més remot del que a primera vista puguem pensar, recórrer el qual se surt de l'abast d'aquest informe. I tampoc es pot oblidar que en aquest segle XXI on som encara tenen molt de camí per recórrer: s'ha avançat molt en la importància que se'ls dona, però encara hi ha molta feina a fer pel que fa a la seva aplica-

ció. Propostes com les de la Regidoria de Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona de creació d'un Observatori dels Drets Humans a la Ciutat de Barcelona s'emmarquen, doncs, en aquesta consciència de la necessitat de dotar-se dels coneixements necessaris per seguir treballant per la seva defensa efectiva.

Trobem, així, exemples i precedents de l'interès pels drets humans en diferents moments, doctrines i fenòmens de la història (Grècia, Roma, Israel, les religions, Xina, l'Índia, l'Europa del Renaixement, la Revolució Francesa, les lluites de la classe obrera, etc.), però no és, certament, fins al segle passat, amb la **Declaració Universal dels Drets Humans** per part de les Nacions Unides, creades l'any 1945 amb la seva corresponent Carta², que en el seu preàmbul ja fa una referència als drets humans, que es dona un pas de gegant i la qüestió s'"internacionalitza".

És a dir, amb la Declaració Universal dels Drets Humans, la Humanitat deixa enrere declaracions puntuals, específiques i d'abast limitat per encarar una visió dels drets humans integral en tots els sentits, és a dir, tant des del punt de vista dels continguts com del seu camp d'aplicació.

La Declaració Universal dels Drets Humans i els convenis, convencions i pactes que l'han anat complementant, i fins i tot de vegades ampliant, representen, doncs, la culminació, a hores d'ara, d'aquest recorregut per la promoció dels drets humans, així com el marc més general de referència en la matèria.

La Declaració Universal dels Drets Humans també representa la convergència i la superació de formulacions prèvies parcials, imprecises, i potser contradictòries i tot. En aquest sentit, podríem dir que precedeix el fenomen actual de la globalització: les dues guerres mundials que en són l'origen són un avís del creixent abast internacional de les problemàtiques que afecten el planeta i, en conseqüència, de la necessitat de cercar-hi solucions des d'aquesta mateixa òptica. La Declaració també representa un pas endavant quant al fet que significa que amb ella els drets humans passen a ser considerats com a necessitats de protecció per un règim de dret.

² Carta de les Nacions Unides, versió en castellà a: <http://www.un.org/spanish/aboutun/charter/index.htm>.

1.2. Les Nacions Unides

1.2.1. La Declaració Universal dels Drets Humans

La lectura, seixanta anys després, de la Declaració Universal dels Drets Humans ens acaba de fer adonar de la validesa del que dèiem en la secció anterior pel que fa al (llarg) camí encara pendent de recórrer respecte al seu compliment. En aquest sentit, cal recordar que la Declaració es postulava com l'“*ideal comú a assolir per tots els pobles i nacions*”, tot i que no es pugui deixar de lamentar que encara ho sigui, un ideal, i no, ja, una realitat, i també que a hores d'ara no tingui un caràcter vinculant, encara que sí que el tinguin els convenis, convencions i pactes sorgits en la seva estela.

En efecte, si ens mostrem d'acord amb el preàmbul de la Declaració en el sentit que “*el reconeixement de la dignitat inherent i dels drets iguals i inalienables de tots els membres de la família humana és el fonament de la llibertat, la justícia i la pau en el món*”³, el repàs de la història recent de la Humanitat no ens permet ser massa optimistes pel que fa a un progrés real en aquest àmbit.

Encara és més reveladora una altra de les consideracions prèvies: “*el desconeixement i el menyspreu dels drets humans han originat actes de barbàrie que han ultratjat la consciència de la humanitat...*”. Si de cap de les maneres no es pot considerar que els actes de barbàrie hagin desaparegut del

planeta, haurem de deduir que tampoc no ho han fet el desconeixement i el menyspreu dels drets humans.

D'una manera sumària, els 30 articles de la Declaració assenyalen el següent:

1. La igualtat en dignitat i drets de tots els éssers humans.
2. L'aplicació a tots ells dels drets i llibertats presents en la Declaració, sense cap distinció de raça, color, sexe, llengua, religió, opció política o de qualsevol altra mena, origen nacional o social, fortuna, naixement o altra condició. Tampoc no es farà cap distinció basada en l'estatut polític, jurídic o internacional, del país o territori al qual pertanyi una persona.
3. El dret (universal) a la vida, a la llibertat i a la seguretat.
4. La prohibició de l'esclavitud o servitud i del tràfic d'esclaus.
5. La prohibició de la tortura i de tota pena o tracte cruel, inhumà o degradant.
6. El dret de totes les persones al reconeixement de la seva personalitat jurídica.
7. La igualtat (universal) davant la llei i el dret, sense distinció, a la igualtat de protecció davant la llei. La igualtat de protecció contra qualsevol discriminació, o incitació a la discriminació, que violi aquesta Declaració.

8. El dret (universal) a un recurs efectiu prop dels tribunals nacionals competents contra els actes que violin els seus drets fonamentals reconeguts per la constitució o la llei.
9. La prohibició de detenció, empresonament o desterrament arbitraris.
10. El dret, en condicions de plena igualtat, de tota persona a ser escoltada públicament i amb justícia per un tribunal independent i imparcial per a la determinació dels seus drets i obligacions o per a l'examen de qualsevol acusació contra ella en matèria penal.
11. El dret a la presumpció d'innocència per a tots els acusats d'un delicte fins que se'n demostrï la culpabilitat en un judici públic amb totes les garanties necessàries i la prohibició de condemna per actes o omissions que en el moment de ser comesos no constituïen delicte segons el dret nacional o internacional.
12. El dret (universal) a la protecció per llei davant d'intermissions arbitràries en la vida privada, la família, el domicili o la correspondència ni a rebre atacs a l'honor i la reputació.
13. El dret de qualsevol persona a la llibertat de circulació i a la tria lliure del lloc de residència dins de les fronteres de cada

³ Versió oficial en català del Centre d'Informació de les Nacions Unides.

Estat, així com el dret de sortir-ne i retornar-hi a voluntat.

14. El dret (universal) d'asil en altres països en cas de sofrir persecució en el propi, tret que la causa d'aquesta sigui un delictes comú o la realització d'actes contraris als objectius i principis de les Nacions Unides.

15. El dret de tota persona a fruit d'una nacionalitat, a adoptar-ne una altra i a no ser-ne privat arbitràriament.

16. El dret d'homes i dones a casar-se i fundar una família sense cap restricció per motius de raça, nacionalitat o religió. Ells i elles tindran els mateixos drets pel que fa al casament, durant el matrimoni i en la seva dissolució. Tot casament només es realitzarà amb el lliure i ple consentiment dels dos membres de la parella. Al mateix temps, la família, en tant que l'element natural i fonamental de la societat, té dret a rebre protecció de l'Estat.

17. El dret de tota persona a la propietat individual i col·lectiva, de la qual ningú no en pot ser privat arbitràriament.

18. El dret (universal) a la llibertat de pensament, consciència i religió, incloent la possibilitat d'adoptar altres religions o creences i la llibertat de manifestar-les, en públic i en privat, per mitjà de l'ensenyament, la

pràctica, el culte i l'observança.

19. El dret de qualsevol persona a la llibertat d'opinió i expressió i a rebre i difondre informacions i idees per qualsevol mitjà i sense límit de fronteres.

20. El dret (universal) a la llibertat de reunió i associació pacífiques i a no ser obligat a pertànyer a cap associació.

21. El dret de tota persona a participar en el govern del seu país, directament o per mitjà de representants lliurement elegits i a accedir, en condicions d'igualtat, a accedir a les funcions públiques del seu país. La voluntat del poble es configura com a fonament de l'autoritat de l'Estat.

22. El dret de totes les persones a la seguretat social i a la satisfacció dels drets econòmics, socials i culturals indispensables per a la seva dignitat i el lliure desenvolupament de la seva personalitat.

23. El dret (universal) al treball, a la lliure elecció d'ocupació, a condicions laborals equitatives i satisfactòries, a la protecció contra l'atur, a un mateix salari a igualtat de treball realitzat, a una remuneració, equitativa i satisfactòria, que garanteixin a cada persona i a la seva família una existència conforme a la dignitat humana, i a la constitució de sindicats i a afiliar-s'hi.

24. El dret de qualsevol persona al descans i al lleure i, sobretot, a una limitació raonable de la jornada laboral i a vacances periòdiques pagades.

25. El dret (universal) a un nivell de vida que assegurí la salut i el benestar, especialment en matèria d'alimentació, roba, habitatge, assistència mèdica i serveis socials, així com a la seguretat en cas d'atur, malaltia, incapacitat, viduitat, vellesa o altres causes de manca de mitjans de subsistència que siguin independents de la voluntat de la persona. Aquest article també recull la maternitat i la infantesa com a supòsits dignes d'una especial assistència i cura, assenyalant explícitament que tots els infants, nascuts dins o fora de matrimoni, han de gaudir d'igualtat en termes de protecció social.

26. El dret de totes les persones a l'educació, que serà gratuïta si més no en la instrucció elemental i fonamental. L'educació elemental és considerada obligatòria, mentre que l'ensenyament tècnic i professional s'han de posar a l'abast de tothom i l'accés a l'ensenyament superior ser igual per a totes les persones en funció dels seus mèrits. L'educació ha de tendir al ple desenvolupa-

Els Drets Humans com a qüestió d'abast mundial. Concepte i desenvolupament.

ment de la persona humana i a l'enfortiment del respecte als drets humans i a les llibertats fonamentals; així mateix, ha de promoure la comprensió, la tolerància i l'amistat entre totes les nacions i grups ètnics o religiosos. Pares i mares, finalment, tenen dret a escollir la mena d'educació que vulguin donar als seus fills.

27. El dret de qualsevol persona a participar lliurement en la vida cultural de la seva comunitat, a gaudir de les arts i a participar i beneficiar-se del progrés científic, i a la protecció dels interessos morals i materials derivats de les produccions científiques, literàries o artístiques de què sigui autor.
28. El dret (universal) a un ordre social i internacional en què els drets i llibertats proclamats en aquesta Declaració puguin ser plenament efectius.
29. Totes les persones tenen deures envers la seva comunitat, mentre que fa a l'exercici dels seus drets i llibertats totes elles estaran sotmeses a les limitacions establertes per la llei i únicament amb la finalitat d'assegurar el reconeixement i el respecte deguts als drets i llibertats dels altres i de complir les justes exigències de la moral, de l'ordre públic i del benestar general en una socie-

tat democràtica. Aquests drets i llibertats, finalment, mai no podran ser exercits en oposició als principis i objectius de les Nacions Unides.

30. Res en aquesta Declaració no podrà interpretar-se en el sentit que doni cap dret a un Estat, grup o persona, per emprendre activitats o realitzar actes que tendeixin a la supressió de qualsevol dels drets i llibertats que s'hi enuncien.

1.2.2. L'evolució del control i seguiment dels drets humans a partir de la Declaració Universal

Després d'enunciar la Declaració Universal dels Drets Humans, hem de veure quina ha estat l'evolució d'aquesta qüestió en el nivell mundial en què ens trobem actualment.

En aquest sentit, no és fins l'any 1993, quaranta-cinc anys després de la Declaració, que es produeix una nova fita d'importància amb la Conferència Mundial de Drets Humans de Viena, que adopta una Declaració i un Programa d'Acció (**Declaració i Programa d'Acció de Viena**⁴), en què ja s'estableixen una sèrie de mecanismes per al seguiment dels progressos realitzats en la seva aplicació i, en definitiva, dels avenços en la protecció i defensa dels drets humans. Aquesta Declaració i Programa d'Acció també va recomanar que cada país considerés la possibilitat d'elaborar plans nacionals d'acció que determinessin les mesures necessàries per a la protecció i la promoció dels drets humans (vegi's la resposta de l'Estat espanyol a la secció 3.1).

Aquests mecanismes adoptats per aquesta Conferència Mundial de Drets Humans són, entre altres:

- L'examen de les mesures apropiades per aplicar plenament les recomanacions de la Declaració i el Programa d'Acció;

- l'examen anual dels progressos realitzats vers aquest fi;
- l'examen, cada cinc anys, de l'aplicació de la Declaració i el Programa d'Acció; i
- la creació de la figura de l'**Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans**, amb la intenció d'establir un mandat de drets humans més sòlid i amb un major suport institucional.

L'any 1999, l'aleshores Secretari General de l'ONU Kofi Annan va fer un discurs en la Cimera Econòmica Mundial de Davos que va servir de presentació d'una iniciativa dirigida a les empreses per a la implantació d'uns principis bàsics de conducta i acció. El mateix any, aquesta iniciativa, anomenada **Pacte Mundial (Global Compact**, en anglès), que representa un esforç de les Nacions Unides per involucrar les empreses en alguns dels reptes socials i medioambientals del moment, estableix nou principis ètics basats en la defensa dels drets humans, la defensa del medi ambient i la defensa dels treballadors. Aquests principis, als quals se'n va afegir un altre l'any 2004, insten les empreses a:

1. Donar suport i respectar la protecció dels drets humans fonamentals, reconeguts internacionalment, dintre del seu àmbit d'influència.
2. Assegurar-se que no són còmplices en la vulneració dels drets humans.
3. Donar suport a la llibertat d'associació i al reconeixement

efectiu del dret a la negociació col·lectiva.

4. Recolzar l'eliminació de tot treball forçós o realitzat sota coacció.
5. Donar suport a l'eradicació del treball infantil.
6. Recolzar l'abolició de les pràctiques de discriminació en el treball i l'ocupació.
7. Mantenir un enfocament preventiu que afavoreixi el medi ambient.
8. Fomentar les iniciatives que promoguin una major responsabilitat ambiental.
9. Afavorir el desenvolupament i la difusió de les tecnologies respectuoses amb el medi ambient.
10. Treballar contra la corrupció en totes les seves formes, incloses l'extorsió i el suborn.

En l'actualitat han subscrit aquest Pacte més de 4.000 empreses de 116 països, que estan obligades a donar compte anualment dels progressos realitzats vers la consecució d'aquests objectius. L'ONU també ha presentat un projecte anomenat "Drets humans: una crida a l'acció", que insta les empreses a mesurar i informar sobre el respecte als drets humans en les seves memòries com un indicador més de responsabilitat social. En aquest sentit, s'ha de crear un grup de treball amb la idea d'assolir un consens ampli sobre el que són les pràctiques respectuoses amb els drets humans en el si de les empreses i sobre com s'han d'avaluar⁵.

⁴Declaració i Programa d'Acció de Viena, versió en castellà a: [http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/\(Symbol\)/A.CONF.157.23.Sp?OpenDocument](http://www.unhchr.ch/huridocda/huridoca.nsf/(Symbol)/A.CONF.157.23.Sp?OpenDocument).

⁵Versió en anglès d'aquesta notícia a: http://www.unglobalcompact.org/NewsAndEvents/news_archives/2008_09_23.html.

Els Drets Humans com a una qüestió d'abast mundial.

Concepte i desenvolupament.

L'any 2000 representa una altra fita notable: la rodonesa de la xifra es visualitza com un moment idoni per expressar la visió de futur que ha d'inspirar a les Nacions Unides en la nova era que s'inicia. Aquest és el motiu que el període de sessions que comença el dia 5 de setembre es bategi com a **Assemblea del Mil·lenni**. Aquesta cimera va concloure amb l'anomenada **Declaració del Mil·lenni**, un document en què els països signataris refermen la seva confiança en la ONU per assolir un món més pacífic, pròsper i just, i amb el seu corol·lari, els **Objectius del Mil·lenni**, que s'haurien d'assolir l'any 2015.

La **Declaració del Mil·lenni**⁶ assenyalava sis valors fonamentals per a les relacions internacionals del segle XXI: la llibertat, la igualtat, la solidaritat, la tolerància, el respecte de la natura i la responsabilitat comuna, i posa un èmfasi especial en les següents qüestions:

- promoure la pau, la seguretat i el desarmament;
- atènyer el desenvolupament i eradicar la pobresa;
- protegir el medi ambient;
- vetllar pels drets humans, la democràcia i el bon govern;
- protegir les persones vulnerables;
- atendre les necessitats especials de l'Àfrica;
- disminuir les malalties;
- reduir la injustícia, la desigualtat, el terrorisme i la delinqüència; i
- enfortir les Nacions Unides.

Els vuit Objectius del Mil·lenni són, per la seva banda:

1. Eradicar la pobresa extrema i la fam.
2. Assolir l'ensenyament primari universal.
3. Promoure la igualtat entre els sexes i l'autonomia de la dona.
4. Reduir la mortalitat dels infants de menys de 5 anys.
5. Millorar la salut materna.
6. Combatre el VIH/SIDA, el paludisme i altres malalties.
7. Garantir la sostenibilitat del medi ambient.
8. Fomentar una associació mundial pel desenvolupament

Acabem aquesta referència assenyalant que les Nacions Unides emeten anualment un informe sobre la consecució d'aquests objectius.

El darrer informe de les Nacions unides sobre els Objectius del Mil·lenni, corresponent al 2008⁷, no és pas massa optimista: malgrat haver-se aconseguit avenços importants vers la consecució dels vuit objectius, s'hi afirma que *“no estem ben encaminats per complir amb els nostres compromisos”*.

⁶ Versió en castellà a: <http://www.un.org/spanish/milenio/ares552.pdf>.

⁷ Versió en castellà a: http://www.un.org/spanish/millenniumgoals/pdf/MDG_Report_2008_SPANISH.pdf.

L'any 2006, en ocasió de l'Assemblea General de les Nacions Unides celebrada el dia 15 de març, es produeix un altre esdeveniment d'importància, la creació, en el si de l'Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans, del **Consell de Drets Humans**. L'Assemblea General el dota del següent mandat: *“dur a terme un examen universal periòdic, basat en informació objectiva i fiable, de l'acompliment per part de cada Estat de les seves obligacions i compromisos en matèria de drets humans...”*. Aquest mecanisme rep el nom de Revisió Periòdica Universal (UPR).

Aquesta revisió té lloc en el si d'un grup de treball constituït pels 47 Estats membres d'aquest Consell de Drets Humans, que en la seva sisena reunió de treball (el 21 de setembre de 2007) va establir un calendari per a l'anàlisi dels 192 països membres de les Nacions Unides durant el primer cicle, de quatre anys de durada (2008-2011). L'any 2010 serà el torn d'Espanya.

Per altra banda, i com veurem a continuació, tot i que les Nacions Unides han anat creant en el seu si una sèrie d'organismes amb missions o col·lectius d'atenció més específics, que sí que realitzen anàlisis periòdiques de la situació en els seus respectius camps temàtics, no hi ha un informe oficial que faci aquesta mateixa feina des d'un punt de vista genèric. En principi, el punt més

adient de localització d'aquest informe seria l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans. Tanmateix, el darrer informe anual d'aquest organisme⁸ tan sols examina el respecte de les normes internacionals de protecció dels drets humans i de dret humanitari, sense realitzar cap radiografia de la situació dels drets humans al món.

Podem concloure, doncs, que tot just ara les Nacions Unides es disposen a començar un examen país a país de la situació dels drets humans i que manca, a aquest nivell, una visió oficial integral o sintètica.

1.2.2.1. Els òrgans mundials oficials de vigilància dels drets humans

Aquest recorregut posterior a la promulgació de la Declaració Universal dels Drets Humans ens serveix per introduir una qüestió fonamental: la creació successiva d'una sèrie d'òrgans, emanats de les Nacions Unides, amb la missió de vetllar per la defensa i protecció dels drets humans.

En aquest sentit, però, cal distingir entre:

(a) els òrgans derivats de la Carta de les Nacions Unides, amb un mandat ampli en matèria de drets humans, i (b) els òrgans creats en virtut de diferents tractats (convenis, convencions o pactes), amb un mandat més restringit i específic. Cal deixar constància que ambdós tipus d'òrgans poden emetre instruments addicionals propis de defensa dels drets humans, amb la qual cosa el corpus s'incrementa continuament. Podem citar com a exemple la Convenció internacional per a la protecció de totes les persones contra les desaparicions forçades, adoptada l'any 2006 pel Consell de Drets Humans (vegi's una breu explicació d'aquest òrgan a continuació).

⁸ Versió en castellà a: <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/G08/138/62/PDF/G0813862.pdf?OpenElement>.

Els Drets Humans com a una qüestió d'abast mundial.

Concepte i desenvolupament.

1.2.2.1.1. Els òrgans derivats de la Carta de les Nacions Unides

Són els següents:

- (a) la Comissió de Drets Humans;
- (b) el Consell de Drets Humans; i
- (c) la Subcomissió de Promoció i Protecció dels Drets Humans.

De la primera només cal dir que va ser creada el 16 de febrer de 1946 i va estar en funcionament fins al 27 de març de 2006, moment en què va ser substituïda pel segon òrgan, el Consell de Drets Humans, al qual ens acabem de referir. Pel que fa a la Subcomissió de Promoció i Protecció dels Drets Humans, la seva missió principal és realitzar informes, antigament per a la Comissió de Drets Humans i actualment per al Consell de Drets Humans.

1.2.2.1.2. Els òrgans creats per Tractats

Aquests són, cronològicament, els següents:

- (a) El Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació Racial.
- (b) El Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals.
- (c) El Comitè de Drets Humans.
- (d) El Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona.
- (e) El Comitè contra la Tortura.
- (f) El Comitè dels Drets del Nen.
- (g) El Comitè de Protecció dels Drets de Tots els Treballadors Migratoris i els seus Familiars.

(h) El Comitè dels Drets de les Persones amb Discapacitat.

Al respecte incloem una taula que assenyalava el tractat del qual deriva

cadascun d'aquests comitès, l'any d'adopció o d'entrada en vigor, el nombre de països que l'han ratificat segons la darrera actualització i si entre ells hi ha o no Espanya.

Taula 1. Òrgans derivats de la Carta de les Nacions Unides i Tractats corresponents

Òrgan	Tractat	Any de promulgació o entrada en vigor	Països ratificants*	Espanya
Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació Racial	Convenció Internacional sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació Racial ⁹	1969	173	Sí
Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals	Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals ¹⁰	1976	158	Sí
Comitè de Drets Humans	Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics ¹¹	1976	161	Sí
Comitè per a l'Eliminació de la Discriminació contra la Dona	Convenció sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la Dona ¹²	1981	185	Sí
Comitè contra la Tortura	Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumans o Degradants ¹³	1987	145	Sí
Comitè dels Drets del Nen	Convenció sobre els Drets del Nen ¹⁴	1990	193	Sí
Comitè de Protecció dels Drets de Tots els Treballadors Migratoris i els seus Familiars	Convenció Internacional sobre la Protecció dels Drets de Tots els Treballadors Migratoris i els seus Familiars ¹⁵	1990	37	No
Comitè dels Drets de les Persones amb Discapacitat	Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat ¹⁶	2006 Maig 2008 (entrada en vigor)	28	Sí

* Cal distingir entre països signataris i països ratificants, que són els que assenyalarem aquí.

⁹ Versió en castellà a: <http://www2.ohchr.org/spanish/law/cerda.htm>.

¹⁰ Versió en castellà a: <http://www2.ohchr.org/spanish/law/cesr.htm>.

¹¹ Versió en castellà a: <http://www2.ohchr.org/spanish/law/ccpr.htm>.

¹² Versió en castellà a: <http://www2.ohchr.org/spanish/law/cedaw.htm>.

¹³ Versió en castellà a: <http://www2.ohchr.org/spanish/law/cat.htm>.

¹⁴ Versió en castellà a: <http://www2.ohchr.org/spanish/law/crc.htm>.

¹⁵ Versió en castellà a: <http://www2.ohchr.org/spanish/law/cmw.htm>.

¹⁶ Versió en castellà a: <http://www2.ohchr.org/spanish/law/disabilities-convention.htm>.

Respecte a la Convenció sobre els Drets del Nen, cal dir que hi ha un text previ de les mateixes Nacions Unides, bé que força menys exhaustiu: La Declaració dels Drets del Nen de l'any 1959¹⁷.

Pel que fa a la prohibició de la tortura i de tota pena o tracte cruel, inhumà o degradant, també és important esmentar en aquest punt les denominades **Recomanacions de Barcelona**¹⁸. A començaments de febrer del 2006, es van celebrar a la nostra ciutat unes Jornades sobre la prevenció de la tortura, sobre la signatura, ratificació i implementació per l'Estat espanyol del Protocol Facultatiu de la Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes Cruels, Inhumanes o Degradants de les Nacions Unides i sobre les Recomanacions del Relator de l'ONU. Aquestes jornades, organitzades per la Coordinadora per a la Prevenció de la Tortura, van cloure's, com ja hem indicat, amb unes recomanacions l'objectiu de les quals era eradicar la tortura, que diverses fonts denuncien que encara es practica a l'Estat espanyol, i la impunitat que l'envolta.

Pel que fa al Protocol¹⁹ que acabem d'esmentar, va ser aprovat per les Nacions Unides l'any 2003 amb l'objectiu de dotar la Convenció corresponent (vegi's la Taula 1) d'un mecanisme de control del seu compliment basat en visites periòdiques, a càrrec d'òrgans internacionals i nacionals independents, dels llocs

on es trobin persones privades de la seva llibertat, a fi de prevenir la tortura i altres tractes o penes cruels, inhumanes o degradants.

1.3. Textos de les Nacions Unides relatius a altres drets i col·lectius

Com és possible comprovar a través del que fins ara s'ha explicat, la Declaració Universal dels Drets Humans no fa referència a alguns drets o col·lectius, dels quals passem a donar compte a continuació indicant quan la seva protecció es va incorporar a les Nacions Unides.

1.3.1. Les persones grans

Cap dels articles de la Declaració Universal dels Drets Humans no conté cap precepte relatiu a l'edat i a la possible discriminació per aquest supòsit. Per esmenar aquesta mancança, l'any 1991, és a dir, uns quants anys després, les Nacions Unides van adoptar la **Resolució 46/g1**, que va incloure principis a favor de les persones grans i va exhortar els governs a incorporar-los als seus programes nacionals²⁰. Aquesta Resolució consta de 18 drets agrupats en cinc grans categories: la dignitat, la independència, l'autorealització, l'assistència i la participació.

Pel que fa a un altre col·lectiu que es distingeix per l'edat, els joves, el primer text que en defensa els drets no apareix fins a l'any 2005 (i entra

en vigor el 2008) i no és proclamat per les Nacions Unides, sinó per l'Organització Iberoamericana de la Joventut (vegi's secció 1.5).

1.3.2. Els presos

Tampoc els presos no apareixen reconeguts fins a la **Resolució 45/111** de les Nacions Unides de l'any 1990²¹, que va instaurar uns principis bàsics al respecte. Tots ells han de ser tractats amb el respecte derivat de la seva dignitat com a éssers humans; no poden ser discriminats sota cap supòsit; han de veure respectades les seves creences religioses i preceptes culturals; han de gaudir, amb les limitacions necessàries derivades del seu empresonament, dels drets humans i les llibertats fonamentals; tenen dret a participar en les activitats culturals i educatives encaminades al desenvolupament de la seva personalitat; han de poder realitzar activitats laborals remunerades i útils; i han de tenir accés als serveis nacionals de salut sense cap discriminació per la seva condició jurídica.

¹⁷ Versió en castellà a: http://www.unhchr.ch/spanish/html/menu3/b/25_sp.htm.

¹⁸ Versió catalana a: <http://www.prevenciontortura.org/spip/documents/recomanacions-barcelona-catala.pdf>.

¹⁹ Versió en castellà a: http://www.prevenciontortura.org/spip/documents/prot_tort_res.pdf.

²⁰ Versió en castellà a: <http://daccessdds.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NRo/588/45/IMG/NRo58845.pdf?OpenElement>.

²¹ Versió en castellà a: http://www.unhchr.ch/spanish/html/menu3/b/h_comp35_sp.htm.

Els Drets Humans com a una qüestió d'abast mundial.

Concepte i desenvolupament.

1.3.3. Els portadors del VIH i els malalts de SIDA

Pel que fa a aquest col·lectiu, la Comissió dels Drets Humans de les Nacions Unides (vegi's secció 1.2.2.1.1.) va demanar a l'Alt Comissionat per als Drets Humans (vegi's secció 1.2.2.) que continués els seus esforços per elaborar unes directrius per a la promoció i la protecció del respecte als drets humans en el context del VIH i la SIDA. Els continguts més rellevants d'aquestes Directrius que es varen aprovar l'any 1996 i de les quals n'hi ha una versió consolidada de l'any 2006²², fan referència a la necessitat, per part dels Estats,

- d'analitzar i reformar la legislació sanitària perquè les disposicions sobre les malalties de transmissió no s'apliquin indegudament al VIH/SIDA i concordin amb les obligacions internacionals en matèria de drets humans (tercera directriu);
- de reexaminar i reformar les lleis penals i els sistemes penitenciaris perquè concordin amb les obligacions internacionals en matèria de drets humans i no s'apliquen indegudament als casos de VIH/SIDA ni s'utilitzin contra les poblacions clau de major risc (quarta directriu);
- de promulgar o enfortir les lleis que combaten la discriminació o altres lleis que protegeixen contra la discriminació en els sectors tant públic com privat a les poblacions clau de major risc, les persones que viuen amb VIH/SIDA i les discapacitats (cinquena directriu);
- de vetllar perquè els sectors públic i privat generin codis de conducta sobre les qüestions del VIH/SIDA que transformin els principis de drets humans en codis deontològics professionals, dotats de procediments per aplicar-los i fer-los complir (desena directiu); i
- de crear institucions de vigilància i aplicació que garanteixin la protecció dels drets humans pel que fa al VIH, en particular els de les persones que viuen amb el VIH/SIDA, els seus familiars i les seves comunitats (onzena directiu).

1.3.4. Les persones lesbianes, gais, transsexuals i bisexuals (LGTB)

Les Nacions Unides tenen pendent l'aprovació d'una Declaració de reconeixement dels drets de les persones LGTB com a drets humans. En aquest sentit, val la pena esmentar els anomenats **Principis de Yogyakarta** o principis sobre l'aplicació de la legislació internacional de drets humans en relació amb l'orientació sexual i la identitat de gènere²³ (2007). Es tracta d'un projecte que ha de conduir a desenvolupar una sèrie de principis jurídics internacionals sobre l'aplicació de la legislació internacional de drets humans a les violacions basades en aquests dos supòsits, a fi de dotar d'una major coherència i claredat les obligacions estatals en matèria de drets humans. Aquests principis inclouen el dret:

- al gaudi universal dels drets humans;
- a la igualtat i la no discriminació;
- al reconeixement de la personalitat jurídica;
- a la vida;
- a la seguretat personal;
- a la privacitat;
- a la no detenció arbitrària;
- a un judici just;
- a un tracte humà en cas de privació de llibertat;
- a no patir tortura ni penes o tractes cruels, inhumans o degradants;
- a la protecció contra tota forma d'explotació, venda o tràfic de persones;
- al treball;
- a la seguretat social i a altres mesures de protecció social;
- a un nivell de vida adequada;
- a un habitatge adequat;
- a l'educació;
- a gaudir del nivell de salut més alt possible;
- a la protecció contra abusos mèdics;
- a la llibertat d'opinió i d'expressió;
- a la llibertat de reunió i d'associació pacífiques;
- a la llibertat de pensament, de consciència i de religió;
- a la llibertat de moviment;
- a procurar asil;
- a formar una família;
- a participar en la vida pública;
- a participar en la vida cultural;
- a promoure els drets humans;
- a recursos i a rescabaments efectius; i
- a exigir responsabilitat en cas de violacions de drets.

²² Versió en castellà a: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/HIVAIDSGuidelinesp.pdf>.

²³ Versió en castellà a: http://www.yogyakartaprinciples.org/docs/File/Yogyakarta_Principles_ES.pdf.

1.4. Altres organismes de les Nacions Unides de vigilància dels drets humans

1.4.1. La UNESCO

La UNESCO (Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura) creada, com les mateixes Nacions Unides, l'any 1945, s'ha d'incloure també en aquesta radiografia de la vigilància dels drets humans a nivell mundial. En efecte, entre les seves prioritats figura la promoció dels drets humans i la lluita contra totes les formes de discriminació, racisme i xenofòbia i les formes connexes d'intolerància en les seves esferes competencials, és a dir, l'educació, la ciència i la cultura.

La UNESCO també intervé en altres camps relacionats amb aquestes esferes, com la dona i les relacions de gènere, en què s'ocupa principalment de fomentar la igualtat entre sexes i la dimensió social dels drets de la dona.

De la mateixa manera que les Nacions Unides, la UNESCO ha promulgat les seves pròpies convencions, que també són de caràcter vinculant:

- Convenció relativa a la lluita contra les discriminacions en l'esfera de l'ensenyament (1962)²⁴; i
- Convenció sobre la protecció i la promoció de la diversitat de les expressions culturals (2005)²⁵.

En aquest punt, ens sembla important avançar que el març del 2004 la UNESCO va promoure la constitució d'una Coalició Europea de Ciutats contra el Racisme (de la qual forma part Barcelona) com a primer pas vers una xarxa similar a nivell internacional.

La UNESCO considera, en aquest sentit, que les ciutats no solament són els focus principal de contacte ètnic i cultural, sinó que també constitueixen espais excepcionals per desenvolupar una lluita concreta contra el racisme, la xenofòbia i les discriminacions connexes.

Acabem indicant que la UNESCO disposa d'un web propi en matèria de drets humans²⁶.

1.4.2. L'OIT

L'OIT (Organització Internacional del Treball) s'anticipa a les mateixes Nacions Unides en la interpretació dels esdeveniments històrics que varen determinar la creació d'aquestes. En efecte, la seva fundació es produeix només acabada la Primera Guerra Mundial, l'any 1919, amb la visió que una pau duradora i universal i la prosperitat econòmica només seran possibles sobre la base d'un tracte digne dels treballadors, una perspectiva que força anys després també conduirà a la creació de la Unió Europea. Amb aquesta fita, el treball digne, l'OIT s'integra en les Nacions Unides l'any 1946 i n'esdevé la primera agència especialitzada.

Els seus objectius estratègics són:

- Promoure i fer complir les normes i els principis i drets fonamentals en el treball;
- generar majors oportunitats perquè dones i homes puguin tenir ocupacions i ingressos dignes;
- millorar la cobertura i l'eficiència d'una seguretat social per a totes les persones; i
- enfortir el tripartisme i el diàleg social. En aquest sentit, cal dir que l'OIT és l'única agència tripartita de les Nacions Unides, per tal com agrupa representants dels governs, empresaris i treballadors per a l'elaboració conjunta de polítiques i programes.

²⁴ Versió en castellà a: http://www.unhchr.ch/spanish/html/menu3/b/d_c_educ_sp.htm.

²⁵ Versió en castellà a: <http://unesdoc.unesco.org/images/0014/001429/142919s.pdf>.

²⁶ Vegi's http://portal.unesco.org/shs/en/ev.php-URL_ID=1827&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html.

²⁷ Versió en castellà a: http://www.ilo.org/global/What_we_do/InternationalLabourStandards/lang-es/index.htm.

Els Drets Humans com a una qüestió d'abast mundial.

Concepte i desenvolupament.

Aquestes normes, principis i drets a aplicar al món del treball constitueixen els convenis o convencions propis que l'OIT, com totes les restants agències de les Nacions Unides, ha elaborat. Dividides en Convenis i Recomanacions, aquestes **Normes Internacionals del Treball**²⁷ abasten multitud d'aspectes: la llibertat sindical, la negociació col·lectiva, l'abolició del treball forçós, la igualtat d'oportunitats i de tracte, etc.

El nombre actual de Convenis és de 188, datant el primer del mateix any 1919 (Conveni sobre les hores de treball a la indústria) i el darrer del 2007 (Conveni sobre el treball en la pesca). Pel que fa a les Recomanacions, les dates límit són les mateixes: Recomanació sobre l'atur i Recomanació sobre el treball en la pesca, essent el seu nombre actual de 199.

Cal dir, al respecte, que mentre que els Convenis són tractats internacionals legalment vinculants que poden ser ratificats pels Estats membres (178, en l'actualitat), les Recomanacions són directrius no vinculats que habitualment perfilen els Convenis detallant-ne els mecanismes d'aplicació.

Però el mateix que podríem dir dels Convenis elaborats pels organismes creats arran de diferents tractats de les Nacions Unides (vegi's secció 1.2.2.1.2), la seva ratificació, per molt massiva i majoritària que sigui, com succeeix en tots els casos, no significa

que es respectin. La immensa distància entre la lletra i el seu compliment apareix de nou.

Acabem indicant que l'OIT realitza un informe global anual sobre les tendències mundials de l'ocupació²⁸.

1.4.3. La UNICEF

La UNICEF, l'organisme de les Nacions Unides per als drets dels infants, va ser creada l'any 1946, tot just acabada la Segona Guerra Mundial també, i basa el seu treball actual en convertir en una norma internacional de respecte dels drets dels infants la Convenció sobre els Drets del Nen (vegi's secció 1.2.2.1.2).

La UNICEF treballa en cinc fronts:

- La supervivència i el desenvolupament físic, mental, emocional i social dels infants;
- l'educació bàsica de qualitat per a tots els infants i la igualtat de gènere;
- la prevenció i la cura del VIH/SIDA en els infants;
- la protecció dels infants contra la violència, l'explotació i els maltractaments; i
- la promoció de polítiques i associacions a favor dels drets dels infants.

Val la pena afegir que la UNICEF elabora un informe global anual sobre la situació de la infància al món²⁹.

1.4.4. L'ACNUR

L'Agència de les Nacions Unides per als Refugiats també va crear-se al voltant de la finalització de la Segona Guerra Mundial, concretament l'any 1950, amb la intenció inicial de contribuir al reassentament dels refugiats europeus que encara es trobaven sense llar a conseqüència d'aquella contesa. Una intenció inicial que l'ACNUR ha ampliat posteriorment a totes les persones refugiades i desplaçades.

Els seus objectius fonamentals són dos: protegir internacionalment als refugiats i cercar solucions duradores perquè puguin reprendre les seves vides en condicions normals. A la pràctica, i com és obvi, aquesta tasca suposa garantir el respecte pels drets humans bàsics dels refugiats i evitar que cap persona no sigui retornada al seu país d'origen si no ho desitja per raó d'un temor fonamentat de persecució. En aquest sentit, l'ACNUR supervisa l'aplicació, per part dels governs, del dret internacional dels refugiats, encarnat en la Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats, promulgada l'any 1951.

Com la resta d'agències especialitzades, l'ACNUR publica un informe global anual sobre la situació al món de refugiats, sol·licitants d'asil, persones retornades, desplaçades internament desplaçades i apàtrides³⁰.

²⁸ Versió en anglès del darrer a: http://www.ilo.org/global/What_we_do/Publications/lang-es/docName--WCMS_090105/index.htm.

²⁹ Versió en castellà de l'últim informe a: http://www.unicef.org/spanish/publications/index_42623.html.

³⁰ Versió en anglès del darrer informe a: <http://www.unhcr.org/statistics/STATISTICS/4852366f2.pdf>.

1.4.5. El Tribunal Penal Internacional

Aquest organisme va ser creat l'any 1998 en el marc d'una Conferència de les Nacions Unides celebrada a la ciutat de Roma i es regula per l'anomenat Estatut de Roma³¹. Aquest és un tractat internacional que va entrar en vigor l'any 2002 i que només vincula els Estats que han decidit ser-ne parts (108 en l'actualitat).

La missió del Tribunal és jutjar les persones acusades dels pitjors delictes (genocidis, crims contra la humanitat i crims de guerra) d'abast internacional. Es tracta, en aquest sentit, del darrer recurs judicial al qual acudir: no ha d'intervenir quan un cas ja sigui investigat per una instància judicial nacional, a menys que un procediment no reuneixi les garanties suficients.

El Tribunal Penal Internacional emet informes anuals propis, el darrer dels quals correspon al període 2006-2007³².

1.5. La Convenció Iberoamericana dels Drets dels Joves

Com ja hem assenyalat a la secció 1.3.1, el primer text que defensa els drets dels joves no apareix fins a l'any 2005 (i entra en vigor el 2008) i no és proclamat per les Nacions Unides, sinó per l'Organització Iberoamericana de la Joventut. Aquest text, **la Convenció Iberoamericana dels Drets del Joves**³³, es va signar a Badajoz i té caràcter vinculant tot i que només afecti els 23 països que constitueixen la comunitat iberoamericana de nacions, entre les quals Andorra, Espanya i Portugal.

Malgrat no haver emanat d'organismes com les Nacions Unides o el Consell Europa, la Convenció s'integra amb la resta de mecanismes de defensa dels drets humans, explícitament la Declaració Universal, el Pacte Internacional de Drets Econòmics, Socials i Culturals; el Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics; la Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació Racial; la Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona; la Convenció sobre els Drets del Nen; la Convenció contra la Tortura i Altres Tractes o Penes, Cruels, Inhumans o Degradants; i altres instruments aprovats per les Nacions Unides i els organismes especialitzats, i pels sistemes de protecció de drets fonamentals d'Europa i Amèrica.

Aquest text reconeix als joves, entesos com les persones d'edats compreses entre els 15 i els 24 anys d'edat:

- El dret a la pau;
- el principi de no discriminació;
- el dret a la igualtat de gènere;
- el protagonisme de la família;
- el dret a la vida;
- el dret a la integritat personal;
- el dret a la protecció contra els abusos sexuals;
- el dret a l'objecció de consciència;
- el dret a la justícia;
- el dret a la identitat i personalitat pròpies;
- el dret a l'honor, a la intimitat i a la pròpia imatge;
- el dret a la llibertat i la seguretat personal;
- la llibertat de pensament, consciència i religió;
- la llibertat d'expressió, reunió i associació;
- el dret a formar part d'una família;
- el dret a la formació d'una família;
- la participació;
- el dret a l'educació;
- el dret a l'educació sexual;
- el dret a la cultura i a l'art;
- el dret a la salut;
- el dret al treball;
- el dret a les condicions de treball;
- el dret a la protecció social;
- el dret a la formació professional;
- el dret a l'habitatge;
- el dret a un medi ambient saludable;
- el dret a l'oci i a l'esbarjo;
- el dret a l'esport; i
- el dret al desenvolupament.

³¹ Versió en castellà a: http://www.icc-cpi.int/library/about/officialjournal/Rome_Statute_Spanish.pdf.

³² Versió en castellà a: http://www.icc-cpi.int/library/organs/presidency/ICC_Report_to_UN_2006_2007_Spanish.pdf.

³³ Vegi's <http://convencion.oij.org/CIDJ-TXT.pdf>.

Els Drets Humans com a una qüestió d'abast mundial. Concepte i desenvolupament.

1.6. Organismes mundials no oficials relacionats amb els drets humans

A banda de les Nacions Unides i dels òrgans que en formen part, hi ha alguns organismes internacionals de caràcter no oficial que també realitzen missions d'informació, d'observança o de seguiment dels drets humans. La seva existència respon com a mínim a dos objectius:

- realitzar un seguiment independent de la situació dels drets humans arreu del món; i
- avançar-se en alguns casos a la labor d'aquests organismes oficials.

En aquest sentit, val a dir que Amnistia Internacional (vegi's també més endavant) va realitzar la seva primera campanya a favor de l'eliminació de la tortura l'any 1972, més de 10 anys abans que entrés en vigor la Convenció contra la Tortura de les Nacions Unides.

Sobre aquesta qüestió també val la pena afegir que la prohibició de la pena de mort, la forma més extrema de violació dels drets humans en tant que suprimeix el que dóna origen a tots els altres, la vida, com afirma la mateixa Amnistia Internacional, no està, prou sorprenentment, recollida en la Declaració Universal dels Drets Humans, que, com ja hem vist, es limita a proclamar el dret a la vida (vegi's secció 1.2.1).

En aquest apartat, i a banda d'Amnistia Internacional, també hem seleccionat Human Rights Watch i la Federació Internacional dels Drets Humans. En aquest sentit, cal tenir present que l'ingent nombre d'organismes internacionals no oficials i l'amplíssim abast de la temàtica dels drets humans han fet necessari procedir a una selecció. Selecció basada en el compliment d'algun si més no dels següents criteris:

Criteri 1. Organitzacions que comptin amb un espai de recollida de dades, una oficina de denúncies o similar, és a dir, que realitzin una mínima labor d'observatori.

Criteri 2. Organitzacions que tinguin una història i un reconeixement significatius.

Criteri 3. Organitzacions que s'ocupen dels drets humans amb una òptica genèrica i no específica o per col·lectius.

Com observarem a continuació, les dues primeres organitzacions realitzen informes anuals territorialment prou amplis sobre la situació genèrica dels drets humans (Criteris 1 i 3), precisament el que hem notat a faltar per part dels organismes internacionals oficials, mentre que la tercera d'elles ha estat seleccionada fonamentalment en base al criteri 2 (història i reconeixement), amb el qual les altres dues també compleixen.

1.6.1. Amnistia Internacional (AI)

Amnistia Internacional va ser fundada l'any 1961 i es defineix com un moviment de defensa dels drets humans independent de qualsevol govern, ideologia política o creença religiosa. Tot i que inicialment es va centrar en els drets civils i polítics, tendeix cada vegada més a assumir qüestions relatives als drets econòmics, socials i culturals.

Les seves prioritats actuals són:

- La lluita contra la pena de mort i la tortura;
- l'alliberament dels presos de consciència i la defensa de la llibertat d'expressió;
- el combat contra la discriminació de què són objecte milions de persones, dones i nenes en especial;
- la defensa dels drets humans de les persones que viuen enmig de conflictes armats;
- la lluita contra la impunitat;
- la defensa dels drets dels refugiats, desplaçats interns i immigrants; i
- la denúncia de la vulneració dels drets econòmics, socials i culturals emmarcats en la fam, la manca d'aigua, d'habitatge, d'educació i d'ocupació i les malalties previsibles.

Amnistia Internacional elabora un informe genèric anual sobre la situació dels drets humans al món.

El darrer informe d'Amnistia Internacional³⁴, que analitza concretament la situació en 150 països, mostra, en paraules pròpies, *un món dividit per la desigualtat, marcat per la discriminació i desfigurat per la repressió política*.

Al mateix temps, i segons Pep Parés, President d'Amnistia Internacional Catalunya³⁵, cap dels articles de la Declaració Universal dels Drets Humans és integralment respectat al món.

Acabem assenyalant que Amnistia Internacional té una secció espanyola, que va néixer precisament a Catalunya, i una secció catalana, essent Catalunya l'única Comunitat Autònoma amb delegació pròpia, que es nodreix del treball de 15 grups locals³⁶.

Amnistia Internacional-Catalunya té una agenda internacional i una agenda catalana, en què figuren cada vegada més qüestions relatives a la violència de gènere, el refugi, l'asil, i la immigració, la situació dels immigrants irregulars, els gais i les lesbianes, les forces de seguretat, i les empreses privades i els drets humans.

³⁴ Versió en castellà a: <http://thereport.amnesty.org/esl>.

³⁵ Vegi's, per exemple, el diari AVUI del 25 de juny del 2008.

³⁶ Vegi's <http://www.es.amnesty.org>.

Els Drets Humans com a una qüestió d'abast mundial.

Concepte i desenvolupament.

1.6.2. Human Rights Watch (HRW)

Human Rights Watch és una organització no governamental independent dedicada a protegir els drets humans de qualsevol persona en qualsevol lloc del món. Realitza constantment investigacions sobre violacions de drets humans en més de setanta països d'arreu del món, entre ells Espanya, i sobre les pràctiques en matèria de drets humans de governs de totes les tendències polítiques, condició ètnica o orientació religiosa.

Human Rights Watch va iniciar les seves activitats l'any 1978 i en aquests moments comprèn cinc seccions territorials: Àfrica, Amèrica, Àsia, l'Orient Mitjà i Europa. Temàticament, consta de tres divisions: el tràfic d'armes, els drets de la infància i els drets de la dona.

Cada any, Human Rights Watch edita un informe anual sobre la situació dels drets humans al món³⁷.

1.6.3. La Federació Internacional dels Drets Humans (FIDH)

Creada l'any 1922, aquesta organització, que agrupa 155 entitats de defensa dels drets humans de prop de 100 països d'arreu del planeta, té com a missió obtenir millores concretes en l'àmbit de la protecció de les víctimes de tortura, crims de guerra, crims contra la humanitat i genocidi, de la prevenció de les violacions dels drets humans i de la condemna judicial dels seus responsables. Entre aquestes 155 entitats n'hi ha dues de l'Estat espanyol: l'Associació Pro Drets Humans d'Espanya i la Federació d'Associacions de Promoció i de Defensa dels Drets Humans (vegi's secció 3.4.1).

Aquesta Federació també s'encarrega de protegir els qui defensen els drets humans. En aquest sentit, l'any 1997 va crear, en col·laboració amb l'Organització Mundial contra la Tortura, l'Observatori per a la Protecció dels Defensors dels Drets Humans. Aquest Observatori realitza informes anuals sobre aquesta temàtica, el darrer dels quals correspon a l'any 2007³⁸.

La Federació Internacional dels Drets Humans també va contribuir a la creació del primer Tribunal Penal Internacional permanent.

El marc de referència del treball de la FIDH és la Declaració Universal dels Drets Humans, per la qual cosa la seva defensa dels drets és exhaustiva: civils, polítics, econòmics, socials i culturals.

³⁷ Versió en anglès del darrer a: <http://www.hrw.org/wr2k7/essays/introduction/index.htm>.

³⁸ Versió en castellà a: http://www.fidh.org/IMG/pdf/INFORME_2007_ESPAGNOL.pdf.

2.

Els Drets Humans a nivell europeu

2. Els Drets Humans a nivell europeu

2.1. Introducció

Aquest capítol realitza, de manera similar a l'anterior, un recorregut per les principals instàncies, en aquest cas europees, també oficials i no oficials, que tenen missions relacionades amb els drets humans, i per l'examen que fan de la seva situació.

Hem de dir, d'entrada, que les conseqüències de la Segona Guerra Mundial també impacten els governants dels països europeus, que es decideixen a impulsar la pau i la cooperació entre ells per tal d'evitar definitivament noves conteses.

Els primers anys són especialment intensos, amb la creació del Consell d'Europa, la Unió Europea (amb tot de denominacions prèvies que té el seu interès comentar, vegi's la secció corresponent) i l'OSCE (Organització per la Seguretat i la Cooperació a Europa), els tres organismes que es poden considerar com els fòrums actuals de diàleg i d'intercanvi entre els països del continent europeu. Així, i de la mateixa manera que en l'àmbit internacional, començarem la nostra ressenya per aquests organismes (oficials).

2.2. Els organismes europeus oficials relacionats amb els drets humans

2.2.1. El Consell d'Europa

Creat l'any 1949 en virtut del Tractat de Londres, els objectius d'aquest organisme són la promoció de la pau, dels drets humans i de la democràcia, principis que han de ser respectats per tots els països que s'hi adhereixin.

Els seus objectius són:

- Defensar els drets humans, la democràcia pluralista i la preponderància del dret;
- afavorir la presa de consciència i el desenvolupament de la identitat cultural d'Europa així com de la seva diversitat;
- cercar solucions comunes als problemes als quals s'enfronta la societat: la discriminació envers les minories, la xenofòbia, la intolerància, el terrorisme, el tràfic d'éssers humans, la delinqüència organitzada, la violència contra els infants,...; i
- desenvolupar l'estabilitat democràtica a Europa donant suport a les reformes polítiques, legislatives i constitucionals.

Per altra banda, al llarg de la seva història, el Consell d'Europa ha treballat al voltant dels següents eixos:

- L'establiment de sistemes eficaços de control, defensa i protecció dels

drets i les llibertats fonamentals;

- la identificació de nous problemes que amenacin els drets humans i la dignitat de la persona humana;
- la sensibilització dels ciutadans sobre la importància dels drets humans; i
- la promoció de l'educació i la formació professional en matèria de drets humans.

L'any 1950, només dos anys després de la Declaració Universal dels Drets Humans, que va utilitzar com a material d'inspiració, el Consell d'Europa va promulgar el **Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals**, amb una llista inicial de drets civils i polítics que es va anar ampliant amb successius protocols.

En efecte, als drets inicials:

- el dret a la vida i a la protecció contra la tortura, la prohibició de l'esclavitud, del treball forçós i de la discriminació i el dret a la llibertat i a la seguretat, a un judici equitatiu, al respecte a la vida privada i familiar, a la llibertat de consciència, pensament i religió, a la llibertat d'expressió, a la llibertat de reunió i associació, a contreure matrimoni i a un recurs legal efectiu.

s'han sumat posteriorment:

- el dret a la protecció de la propietat, a la instrucció, a unes eleccions lliures, a la llibertat de circulació,

a un doble grau de jurisdicció en matèria penal i a indemnització en cas d'error judicial i la prohibició de la pena de mort.

L'element fonamental d'aquest Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals rau en el fet que és el primer tractat de drets humans a nivell supranacional que es dota de mecanismes executoris³⁹.

El document defineix els drets i llibertats que els Estats adherits es comprometen a garantir a qualsevol persona que pertanyi a la seva jurisdicció, assenyalant les parts signatàries que prendran les mesures adequades per assegurar la garantia col·lectiva d'*alguns* dels drets enunciats en la Declaració Universal.

Acabem indicant que el Consell d'Europa, com és habitual en tota aquesta sèrie d'organismes, publica un informe genèric anual (*State of human rights and democracy in Europe*), un dels textos que hem de considerar essencials pel que fa al coneixement de la situació dels drets humans als països europeus (47, actualment) que en formen part.

El Consell d'Europa disposa d'un Departament de Seguiment dels Drets Humans i els Assumptes Legals, la missió del qual és identificar àrees

d'incompliment dels compromisos adoptats per aquests 47 Estats que el constitueixen, adreçar-los les recomanacions pertinents i donar-ne compte al Tribunal Europeu de Drets Humans, al Comitè Europeu de Drets Socials i al Comitè de Ministres del Consell d'Europa, les tres institucions encarregades de vetllar pel compliment dels compromisos en qüestió.

El "modus operandi" és el següent: A banda de particulars, grups de particulars o ONGs, tot Estat membre del Consell d'Europa pot formular una queixa contra un altre. Aquestes queixes són examinades de manera preliminar pel Comitè Europeu de Drets Socials, que si no aconsegueix una resolució amistosa entre les dues parts emet un informe que transmet al Consell de Ministres.

Si l'Estat objecte d'examen ha optat per acollir-se a la potestat del Tribunal Europeu de Drets Humans, una qüestió opcional, la qual cosa significa que queda automàticament sotmès a les decisions d'aquest, el Comitè Europeu de Drets Socials o l'Estat que ha formulat la queixa disposen de tres mesos amb posterioritat a la tramesa de l'informe corresponent al Consell de Ministres per elevar el cas al Tribunal.

Creat l'any 1953, el **Tribunal Europeu de Drets Humans** accepta sol·licituds d'instàncies de violacions de drets humans per part de persones i Estats. Tanmateix, abans que pugui actuar, s'han d'haver esgotat prèviament els recursos a instàncies judicials de nivell

territorial inferior. Els seus membres són elegits per l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa.

Anualment, el Tribunal realitza un informe sobre les seves activitats l'any immediatament anterior, donant compte dels avenços realitzats en matèria de jurisprudència⁴⁰.

El **Comitè Europeu de Drets Socials** es funda l'any 1961 com a demostració de l'interès del Consell d'Europa per la concreció dels drets socials, culturals i econòmics dels ciutadans dels països adherits. El seu objectiu és garantir-los el dret a l'habitatge, a la salut, a l'educació, al treball, a la protecció social, a la lliure circulació de persones i a la no discriminació. Els seus membres són elegits pel Consell de Ministres del Consell d'Europa.

El mateix any 1961, el Comitè Europeu de Drets Socials adopta un altre document fonamental, la **Carta Social Europea**, que plasma tots aquests drets i representa el cavall de batalla de la tasca del Comitè: jutjar si els Estats membres actuen de conformitat amb les seves disposicions, la qual cosa n'implica el caràcter vinculant. En aquest sentit, el seu treball es basa en l'anàlisi dels respectius informes anuals que els Estats membres li fan arribar. D'aquesta anàlisi es deriven conclusions anuals per a cadascun dels països.

En tant que llistat de drets socials, culturals i econòmics, la Carta Social

³⁹ Recordi's que la Declaració Universal dels Drets Humans no té caràcter vinculant.

⁴⁰ Versió en anglès del darrer a: http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/59F27500-FD1B-4FC5-8F3F-F28gB4A03008/0/Annual_Report_2007.pdf.

Europea és el complement natural del Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Fonamentals i les Llibertats Fonamentals, que tan sols inclou els drets civils i polítics. La darrera versió de la Carta és de l'any 2006.

Els drets en qüestió són, breument, a un habitatge digne i assequible, a una sanitat accessible i efectiva, a una educació primària i secundària gratuïta, a una ocupació lliurement decidida, a la llibertat de constitució de sindicats i organitzacions patronals, a la vaga, a la protecció legal i social, a la seguretat social, al benestar social i als serveis socials, a la protecció contra la pobresa i l'exclusió social, a la lliure circulació i a la no discriminació.

En aquesta tasca, el Departament de Seguiment del Consell d'Europa és auxiliat per una sèrie d'òrgans independents. En el camp que ens ocupa (els drets humans), aquests òrgans són el Comitè Europeu per a la Prevenció de la Tortura i els Tractes o Penes Inhumans o Degradants, la Comissió Europea contra el Racisme i la Xenofòbia (ECRI) i el Secretariat per al Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals, els informes dels quals ja tenen, però, un caràcter més particularista.

El Comitè Europeu per a la Prevenció de la Tortura i dels Tractes o Penes Inhumans o Degradants realitza visites periòdiques a presons i altres indrets de detenció. Entre les seves facultats es compta la possibilitat d'adreçar

recomanacions als Estats membres en aquesta matèria. El seu material de referència és el Conveni Europeu per la Prevenció de la Tortura i dels Tractes o Penes Inhumans o Degradants, que va entrar en vigor l'any 1989.

Diguem, finalment, que els seus membres són nomenats pel Consell de Ministres del Consell d'Europa i que el Comitè també realitza els seus propis informes anuals globals⁴¹, així com també informes sobre els diferents països.

La Comissió Europea contra el Racisme i la Xenofòbia (ECRI) va ser creada l'any 1993 per combatre el racisme, la xenofòbia, l'antisemitisme i la intolerància en els Estats membres. Les seves activitats comprenen totes les mesures necessàries per lluitar contra la violència, les discriminacions i els prejudicis a què es veuen enfrontats individus i grups, sobretot per raó de raça, color, llengua, religió, nacionalitat o origen nacional o ètnic.

Com altres òrgans similars que hem anat veient, l'ECRI realitza memòries anuals de les seves activitats⁴², així com anàlisis periòdiques de la situació en els diferents Estats membres del Consell d'Europa.

El Secretariat per al Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals s'encarrega de vetllar pel compliment d'aquest text, que va ser adoptat l'any 1995 i va entrar en vigor l'any 1998. Tot i que no es tracta del pri-

mer instrument del Consell d'Europa per a la Protecció de les Minories Nacionals, sí que és el més exhaustiu. Es tracta, més específicament, del primer instrument multilateral legalment vinculant dedicat a la protecció de les minories nacionals en general.

Els principis establerts en el Conveni Marc⁴³, alguns dels quals també apareixen en el Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i les Llibertats Fonamentals, abasten un ventall ampli de matèries, entre les quals:

- la no discriminació;
- la promoció d'una igualtat efectiva;
- la preservació i el desenvolupament de les cultures, les religions, les llengües i les tradicions;
- les llibertats de reunió, associació, expressió, pensament, consciència i religió;
- l'accés i ús dels mitjans de comunicació;
- les llibertats lingüístiques;
- la instrucció en les llengües minoritàries;
- els contactes transfronterers;
- la cooperació internacional i transfronterera;
- la participació en la vida econòmica, social i cultural;
- la participació en la vida pública; i
- la prohibició de l'assimilació forçosa.

Una altra de les particularitats d'aquest Conveni és que pot rebre el suport de països no membres del Consell d'Europa sota invitació expressa del Consell de Ministres d'aquest.

⁴¹ Versió en anglès del darrer a: <http://www.cpt.coe.int/en/annual/rep-17.htm>.

⁴² Versió en anglès de la darrera a: http://www.coe.int/t/e/human_rights/ecri/1-ecri/1-presentation_of_ecri/4-annual_report_2007/Annual_Report_2007.asp#TopOfPage.

⁴³ Vegi's <http://conventions.coe.int/treaty/en/Treaties/Html/157.htm>.

Els Drets Humans a nivell europeu

Pel que fa estrictament als drets lingüístics, també s'ha d'esmentar la Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries⁴⁴, adoptada pel Comitè de Ministres del mateix Consell d'Europa tres anys abans d'aquest Conveni Marc, és a dir, l'any 1992.

Bé que no integrat dins l'esmentat Departament de Seguiment, el **Comissari per als Drets Humans** és una altra institució independent del Consell d'Europa per a la vigilància dels drets humans. Creat l'any 1999, la seva missió fonamental és promoure l'educació i la sensibilització de les persones sobre els drets humans, així com el seu respecte, i vetllar pel compliment efectiu de totes les disposicions del Consell d'Europa en la matèria, és a dir, garantir que totes les lleis relatives als drets humans estiguin completament implementades per tots els seus Estats membres.

Formulats de manera més concreta, els seus objectius són:

- reforçar el compliment dels drets humans i assistir els Estats membres en l'aplicació dels estàndards del Consell d'Europa en matèria de drets humans;
- promoure l'educació i la consciència sobre els drets humans;
- identificar possibles mancances en la llei i les pràctiques relatives als drets humans;
- facilitar les activitats dels defensors nacionals del poble i d'altres estructures en el camp dels drets humans; i
- proporcionar informació i assessorament en la matèria.

És important matisar que en no tractar-se d'una institució de tipus judicial, el Comissari per als Drets Humans no té potestat per intervenir davant queixes individuals, bé que sí que pot formular les seves pròpies conclusions i prendre altres mesures pel que fa a violacions individuals dels drets humans.

El Comissari per als Drets Humans realitza informes trimestrals d'activitats, el darrer dels quals correspon al segon trimestre de 2008⁴⁵.

2.2.2. La Unió Europea

2.2.2.1. Els textos legals

Els drets humans, la democràcia i l'Estat de dret són part inseparable de la Unió Europea actual, que té el seu origen més remot l'any 1952 amb el Tractat Europeu del Carbó i de l'Acer. Tots aquests valors s'han anat consagrant mitjançant successives modificacions del seu Tractat constitutiu, en concret en els articles 2 i 6 del Títol 1 i en la Carta dels Drets Fonamentals (vegi's a continuació). En el següent quadre presentem els continguts d'aquests dos articles pel que fa als drets humans.

Article 2: La Unió tindrà els següents objectius: reforçar la protecció dels drets i interessos dels nacionals dels Estats membres, mitjançant la creació d'una ciutadania de la Unió.

Article 6: La Unió es basa en els principis de llibertat, democràcia, respecte dels drets humans i de les llibertats fonamentals, i l'Estat de Dret, principis que són comuns als Estats membres. La Unió respectarà els drets humans tal com es garanteixen en el Conveni Europeu per a la Protecció dels Drets Humans i de les Llibertats Fonamentals signat a Roma el 4 de novembre de 1950⁴⁶.

En l'actualitat, a més, el respecte dels drets humans és un requisit indispensable per a tots els països que desitgen incorporar-se a la Unió Europea, així com una condició prèvia per a tots aquells altres que volen establir-hi acords comercials o d'un altre tipus (Article 49).

Val a dir, en aquest sentit, que abans d'esdevenir membres de la Unió Europea, els Estats membres han de ratificar el Conveni Europeu de Drets Humans del Consell d'Europa (vegi's secció 2.2.1) i acceptar la jurisdicció del Tribunal Europeu de Drets Humans del mateix organisme.

⁴⁴ Versió en castellà a: http://wwwg.euskadi.net/euskara_araubidea/Legedia/legeak/gaztelan/europa/cartag2c.pdf.

⁴⁵ Versió en anglès a: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=1326285&Site=CommDH&BackColorInternet=FEC65B&BackColorIntranet=FEC65B&BackColorLogged=FFC679>.

⁴⁶ Vegi's secció 2.2.1. (El Consell d'Europa).

2.

Pel que fa a les diferents denominacions que la Unió Europea ha conegut al llarg de la seva història, són importants per deixar constància de les distintes concepcions que ha anat tenint i de la seva evolució fins a arribar al moment present.

La denominació de Comunitat Econòmica Europea (i altres de similars de la mateixa època inicial), per exemple, apunta al creixement econòmic com a aspiració fonamental, a banda de garantir la pau al continent després de les dues grans guerres, integrar Alemanya i frenar la Unió Soviètica.

En aquella etapa, la qüestió social i els drets humans apareixen estretament lligats al funcionament del mercat de treball, que és, alhora, un component essencial del progrés econòmic.

En aquest sentit, les primeres referències a la qüestió social apareixen al **Tractat de Roma** (1957) sota la forma d'una al·lusió a la lliure circulació dels treballadors i a incrementar el nivell de vida dels ciutadans.

Els següents avenços significatius en matèria de política social europea es produeixen mitjançant successives revisions dels Tractats constitutius de la Unió Europea.

Tanmateix, abans de relatar aquests canvis, ens hem de preguntar què és el que fa que els drets humans esdevinguin una "qüestió europea" per a una entitat de marcat signe econòmic inicial. En aquest sentit, la clau rau en una

de les institucions de què la Comunitat Europea es dota: el Tribunal de Justícia (vegi's més endavant), que de mica en mica va anar fent un seguiment de la manera en què les altres instàncies comunitàries i els Estats membres respectaven els drets fonamentals i desenvolupant un cada vegada més extens corpus jurisprudencial. Podem dir, al respecte, que la labor del Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees té un caràcter clarament pioner. Però, alhora, això també és conseqüència de l'evolució del Tractat constitutiu de la Unió Europea, que en el seu article 220 fa responsable aquest òrgan d'interpretar el Tractat i d'assegurar el compliment de la legislació comunitària.

En aquest sentit, el Tribunal de Justícia ha dictaminat que els drets fonamentals són principis centrals del sistema legal europeu.

La primera d'aquestes modificacions és el Tractat de Luxemburg o Acta Única Europea (1987), que obre pas a la **Carta Comunitària dels Drets Socials Fonamentals dels Treballadors** (1989), que estableix els següents grans blocs:

- la lliure circulació;
- l'ocupació i la remuneració;
- la protecció social;
- la llibertat d'associació i negociació

col·lectiva;

- la formació professional;
- la igualtat de tracte entre dones i homes;
- la informació, la consulta i la participació;
- la protecció de la salut i la seguretat en el lloc de treball;
- la protecció dels nens i els adolescents;
- la protecció de les persones d'edat avançada davant la jubilació; i
- la integració social i laboral de les persones amb discapacitat.

El següent pas significatiu és el **Tractat de Maastricht** (1992), l'aportació més important del qual és la introducció de la ciutadania europea, que suposa el reforçament dels drets i interessos dels nacionals dels seus Estats membres. Aquest és un tractat de signe eminentment polític, que es marca els següents cinc objectius: el reforçament de la legitimitat democràtica de les institucions comunitàries; la millora de l'eficàcia del seu funcionament; la instauració d'una unió econòmica i monetària; el desenvolupament de la dimensió social; i la institució d'una política exterior i de seguretat comuna.

Podem esmentar també en aquest punt el Consell Europeu de Madrid (1995), que va determinar que calia donar la mateixa importància als aspectes socials que als econòmics.

El proper graó rellevant és el **Tractat d'Amsterdam** (1997), que fa explícit que la Unió Europea es basa en els principis de la llibertat, la democrà-

Els Drets Humans a nivell europeu

cia, els drets humans, les llibertats fonamentals i l'Estat de Dret (Article 6 del Títol 1, vegi's quadre anterior) i estableix un mecanisme preventiu quan hi ha un risc clar de violació seriosa d'aquests drets fonamentals per part d'un Estat membre i un mecanisme sancionador quan aquests drets són seriosament i persistentment contravenint (Article 7 del Títol 1).

El Tractat d'Amsterdam també representa una ampliació de les competències de la Unió Europea amb la creació d'una política comunitària d'ocupació, la "comunitarització" d'una part de les matèries en l'àmbit de la justícia, la promulgació de mesures destinades a aproximar la Unió als seus ciutadans i una major protecció dels drets humans. En aquest sentit, el seu article 13 habilita la Unió Europea per lluitar contra la discriminació basada en el sexe, la raça o l'origen ètnic, la religió o les conviccions, l'edat, les discapacitats o l'orientació sexual, qüestió aquesta darrera en la qual la Unió Europea s'avança als organismes mundials. D'aquest article 13 parteixen, precisament, les dues conegudes Directives comunitàries de lluita contra la discriminació: la 2000/43/CE i la 2000/78/CE, un altre pas de gran rellevància.

La **Directiva 2000/43/CE** combat la discriminació per motius ètnics o racials tot fixant la implementació del principi de la igualtat de tracte independentment de l'origen ètnic o racial en els següents àmbits: les condicions d'accés a l'ocupació, a l'autoocupació i a l'exercici professional i a tota classe, tipus i nivell d'orientació i formació professionals, les condicions laborals, l'afiliació i participació en una organització sindical o patronal, la protecció social, la seguretat social i l'assistència sanitària, els avantatges socials, l'educació i l'accés a béns i serveis.

Per la seva banda, la **Directiva 2000/78/CE** combat la discriminació en l'ocupació per raons de religió o conviccions, discapacitat, edat o orientació sexual, tot establint un marc general per a la igualtat de tracte en el treball i en l'ocupació. Aquestes directives també van fixar les definicions de discriminació directa i indirecta i d'assetjament.

De l'anàlisi conjunta d'ambdues Directives es desprèn, però, que a la taula que conformen li manca una tercera pota. Efectivament, mentre que la discriminació en l'àmbit laboral resta prohibida per a un ampli nombre de supòsits (Directiva 2000/78/CE), en la resta d'àmbits la prohibició de discriminació queda restringida a causes racials o ètniques.

En aquest sentit, l'estiu del 2008 la Comissió Europea va adoptar una proposta de Directiva que contempla la protecció per motius d'edat, discapacitat, orientació sexual i religió o conviccions fora del lloc de treball o, en altres paraules, en la resta d'apartats esmentats en la Directiva 2000/43/CE. Aquesta proposta de Directiva s'emmarca en un enfocament estratègic més ampli contra la discriminació, aprovat el mateix dia com a seguiment de l'Any Europeu de la Igualtat d'Oportunitats (2007), que s'encarna en una Comunicació anomenada *No discriminació i igualtat d'oportunitats: un compromís renovat*⁴⁷. Per acabar amb aquesta referència, creiem que val la pena afegir que aquest text dedica una atenció preferent al poble gitano, afectat per una discriminació individual i institucional permanent i per una exclusió social de gran abast. Tanmateix, cal adonar-se encara que cap de les dues Directives de l'any 2000 ni la proposta de Directiva que acabem d'esmentar contemplen la discriminació en raó de la nacionalitat.

⁴⁷ Versió en castellà a: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0420:FIN:ES:PDF>.

2.

Aquest recorregut es clou amb el **Tractat de Niça** (2000), però, sobretot, amb la **Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea** adoptada en aquesta ciutat pels líders europeus, la Comissió Europea i el Parlament Europeu, bé que sense caràcter vinculant.

La Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea reuneix, per primera vegada, tots els drets personals, civils, polítics, socials i econòmics, de manera que s'erigeix en el document més important de la Unió Europea en el terreny de la defensa dels drets de les persones.

La Carta consta de sis grans Títols: la dignitat, les llibertats, la igualtat, la solidaritat, la ciutadania i la justícia.

El Títol 1 (Dignitat) defensa la dignitat humana, el dret a la vida i a la integritat de les persones, prohibeix explícitament la tortura i les penes o els tractes inhumans o degradants, així com l'esclavitud i el treball forçós.

El Títol 2 (Llibertats) promou el dret a la llibertat i a la seguretat, el respecte de la vida privada i familiar, la protecció de les dades personals i el dret de contreure matrimoni i formar una família. Cita com a bàsiques les llibertats de pensament, consciència, religió, expressió, informació, reunió,

associació, la llibertat artística i la científica. Defensa el dret a l'educació, a l'ocupació i a la formació d'una empresa, el dret a la propietat, el dret d'asil i a la protecció en cas de devolució, expulsió i extradició.

El Títol 3 (Igualtat) postula la igualtat davant la llei, el dret a la no discriminació, el respecte a la diversitat cultural, religiosa i lingüística, la igualtat entre homes i dones, els drets dels infants i de les persones grans i la integració de les persones amb discapacitat.

El Títol 4 (Solidaritat) aplega tot un seguit de drets socials: a la informació i consulta dels treballadors a l'empresa, el de negociació i acció col·lectiva i el d'accés als serveis de col·locació. També proclama la protecció en cas d'acomiadament injustificat i unes condicions de treball justes. Prohibeix el treball infantil i estipula la protecció dels joves en l'ocupació. Defensa la conciliació de la vida laboral i familiar, així com l'accés a les prestacions de seguretat social i als serveis socials que garanteixin la protecció bàsica en cas de maternitat, malaltia, accident laboral, dependència o vellesa. També estableix la protecció de la salut, l'accés als serveis d'interès econòmic general i la protecció del medi ambient i dels consumidors.

El Títol 5 (Ciutadania) promou el dret al sufragi actiu i passiu en les eleccions al Parlament Europeu i en les d'àmbit municipal, el dret a una bona administració, el dret d'accés als

documents comunitaris, el d'adreçar-se al Defensor del Poble Europeu i el dret de petició al Parlament Europeu. També inclou la llibertat de circulació i de residència dins del territori de la Unió Europea i la protecció diplomàtica i consular.

El Títol 6 (Justícia), finalment, incideix en el dret a la tutela judicial i a un judici just, en la presumpció d'innocència i en el dret a defensar-la. Inclou els principis de legalitat i de la proporcionalitat dels delictes i de les penes corresponents i el dret a no ser jutjat o condemnat penalment per un mateix delicte.

2.2.2.2. Les institucions comunitàries

Comencem aquest recorregut per la **Comissió Europea**, l'òrgan executiu de les decisions del Consell de la Unió Europea, que no s'ha de confondre amb el Consell d'Europa (vegi's secció 2.2.1). En matèria de drets humans hi estan implicades tres de les Direccions Generals que la componen.

La Direcció General de Llibertat, Seguretat i Justícia és la responsable de vetllar pel respecte als drets fonamentals. Un respecte, s'afirma en la seva pàgina web, intrínsecament lligat amb la creació d'una àrea de llibertat, seguretat i justícia.

la Direcció General d'Ocupació, Afers Socials i Igualtat d'Oportunitats, per la seva banda, es dedica concretament

Els Drets Humans a nivell europeu

a la lluita contra la discriminació i al foment de la igualtat a l'empenta de les Directives 2000/43/CE i 2000/78/CE, que ja hem esmentat.

Però la Comissió Europea, a través de la Direcció General de Política Exterior i Seguretat, també s'ocupa de la qüestió dels drets humans més enllà de les seves fronteres. En aquest sentit, afirma que la democràcia, l'Estat de Dret i els drets humans constitueixen elements fonamentals de les seves relacions exteriors bilaterals i multilaterals. Al respecte, assenyala que els seus instruments de política exterior i d'assistència financera conformen el marc de què es dota per contribuir a consolidar la democràcia i els drets humans al món.

Cal remarcar especialment les accions relatives a la promoció de la democràcia i dels drets humans en tercers països, sobretot en l'àrea mediterrània. En aquest sentit, la Comissió Europea manifesta que lluita de manera continuada contra la pena de mort, la tortura, els tractes degradants, el racisme, la xenofòbia, els crims de guerra i el genocidi i defensa els drets de les dones, els nens i els pobles indígenes.

Aquesta Direcció General, finalment, disposa d'un instrument financer per a la promoció i la consolidació de la democràcia i els drets humans arreu del món anomenat EIDHR (Iniciativa Europea per a la Democràcia i els Drets Humans). Aquesta iniciativa se centra en quatre punts:

- la consolidació de la democràcia, la bona governança i l'Estat de Dret, mitjançant la cooperació amb organitzacions socials a fi de promoure el pluralisme polític, uns mitjans de comunicació lliures i un sistema judicial sanejat;
- la supressió de la pena de mort en els països on encara existeix;
- la lluita contra la tortura mitjançant mesures preventives i repressives; i
- el combat contra el racisme i la discriminació tot assegurant el respecte dels drets polítics i civils.

Per la seva banda, el **Parlament Europeu**, una altra de les institucions comunitàries, realitza des de l'any 2001 un examen anual⁴⁸ sobre la situació dels drets humans fonamentals a la Unió Europea. Un examen que parteix de la Carta de Drets Fonamentals i que utilitza com a fonts d'informació les Nacions Unides, el Consell d'Europa, les institucions europees, la jurisprudència del Tribunal Europeu de Drets Humans i del Tribunal de Justícia de la Comunitat Europea, la legislació dels Estats membres i les ONGs més rellevants en aquest àmbit.

En el si del Comitè d'Afers Exteriors, el Parlament Europeu compta també amb un Subcomitè de Drets Humans, que examina la situació dels drets humans fora de la Unió Europea.

El **Consell de la Unió Europea** és l'òrgan de la Unió Europea que representa els Estats membres i pren les decisions comunitàries. També s'ocupa de la

qüestió dels drets humans tot repetint la mateixa estructura que hem vist en la resta de les instàncies comunitàries: dins la Unió Europea a través del Consell de Justícia i Afers Interiors, i fora de la Unió Europea mitjançant el Consell d'Afers Generals i Relacions Exteriors.

En aquest darrer sentit, la Secretaria General del Consell de la Unió Europea, conjuntament amb la Presidència de la Unió Europea i la Comissió Europea, elabora un informe anual, que tracta, sobretot, de les accions desenvolupades per les institucions europees fora de les seves fronteres amb la vista posada en la promoció dels drets humans⁴⁹.

El Consell de la Unió Europea també és autor d'unes guies temàtiques sobre drets humans la funció de les quals és servir de marc de referència per a la seva protecció en els denominats tercers països. A hores d'ara, aquestes guies remetent a la pena de mort, a la tortura i a altres formes de maltractament, als diàlegs en matèria de drets humans amb tercers països, als infants afectats per conflictes armats, als defensors dels drets humans, a la promoció i a la protecció dels drets de la infància i a la legislació humanitària internacional.

L'Agència de Drets Fonamentals de la Unió Europea és, com el seu nom ja indica, un òrgan bàsic en la matèria. Creada l'1 de març del 2007, representa una ampliació del mandat d'un

⁴⁸ Vegi's: <http://cridho.cpd.r.ucl.ac.be/documents/Download.Rep/Reports2005/CFR-CDFConclusions2006EN.pdf>.

⁴⁹ Versió en castellà del darrer a: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/st13288-re01.es07.pdf>.

organisme precedent, l'Observatori Europeu del Racisme i la Xenofòbia. Aquest va funcionar durant deu anys (1997-2007) en l'àmbit dels drets i la no discriminació dels immigrants i les minories ètniques.

Aquesta ampliació de mandat, que s'espera que es comenci a fer palesa a partir de l'any 2009, es plasma en el Marc Plurianual (2007-2012) de l'Agència, que avança les àrees temàtiques en les quals treballarà:

- El racisme, la xenofòbia i la intolerància associada a ells;
- La discriminació per motius de sexe, origen racial o ètnic, religió o conviccions, discapacitat, edat o orientació sexual i contra les persones pertanyents a minories, així com per qualsevol combinació d'aquests motius (discriminació múltiple);
- La indemnització a les víctimes;
- Els drets dels infants, inclosa la seva protecció;
- L'asil, la immigració i la integració dels immigrants;
- Els visats i els controls fronterers;
- La participació dels ciutadans europeus en el funcionament democràtic de la Unió;
- La societat de la informació i, en particular, el respecte per la vida privada i la protecció de les dades personals; i
- L'accés a una justícia eficient i independent.

La seva missió primordial és recollir dades i informacions, assessorar la Unió Europea i els seus Estats membres i promoure el diàleg amb la societat civil per tal d'incrementar la sensibilitat pública entorn dels drets humans i promoure'n un respecte ple.

Una altra peça clau d'aquest mecanisme és el ja esmentat **Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees**, el primer organisme comunitari que va emfatitzar la necessitat de respectar els drets fonamentals de les persones. La seva extensa jurisprudència ha anat establint estàndards de protecció en àmbits com el dret a un judici just, a un recurs judicial efectiu, a la privacitat, a la llibertat d'associació, a la propietat, al secret professional i a la lliure expressió. El Tribunal de Justícia ha dictaminat que totes les institucions de la Unió Europea han de respectar els drets fonamentals, de la mateixa manera que també ho han de fer les autoritats nacionals sempre que apliquin la legislació comunitària. Val la pena de afegir que el Tribunal de Justícia de la Comunitat Europea coopera estretament i sistemàticament amb el Tribunal Europeu de Drets Humans del Consell d'Europa (vegi's secció 2.2.1.).

Aquest recorregut per les instàncies comunitàries acaba amb el **Defensor del Poble Europeu**. Aquesta institució independent investiga les reclamacions per mala administració formulades contra altres organismes comunitaris, la qual cosa també pot fer d'ofici. Del seu àmbit d'actuació

queden fora aquelles queixes contra les autoritats nacionals, regionals o locals dels Estats membres, que han de trobar una altra via de solució fins i tot en el cas que aquestes reclamacions afectin qüestions relatives a la Unió Europea. Aquest és, també, el cas de les activitats i decisions dels tribunals o dels defensors nacionals dels pobles i de les reclamacions dirigides contra empreses o particulars.

Convé aclarir que per mala administració s'entén no actuar d'acord amb la llei, no respectar els principis d'una bona administració o violar els drets humans. Sobre totes aquestes qüestions, el Defensor del Poble Europeu emet un informe anual, l'últim dels quals correspon a l'any 2007⁵⁰.

2.2.3. L'Organització per la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE)

L'OSCE és la institució de seguretat regional més extensa del món i un instrument fonamental per a la prevenció, la gestió i la resolució de crisis i conflictes. En aquest sentit, compta amb 19 missions o operacions sobre el terreny repartides pel Sud-Est d'Europa, l'Europa de l'Est, el Caucas i Àsia Central.

En la actualitat són membres de l'OSCE 56 països, tots els d'Europa a més de Canadà, els Estats Units i alguns de l'Àsia Central. El seu origen se situa l'any 1975, en una època de diàleg i

⁵⁰ Versió en anglès a: <http://www.ombudsman.europa.eu/report07/pdf/en/rapo7-en.pdf>.

Els Drets Humans a nivell europeu

negociació entre l'Est i l'Oest que va donar com a fruit l'anomenada Acta Final de Hèlsinki.

Un dels principis més importants d'aquesta Acta exigeix el respecte pels drets humans i les llibertats fonamentals, en què s'inclouen les de pensament, consciència, religió i creences. També assenyala que els països membres de l'OSCE han d'actuar d'acord amb la Carta de les Nacions Unides (vegi's secció 1.1) i la Declaració Universal dels Drets Humans (vegi's secció 1.2.1) i aplicar tots els convenis internacionals sobre els drets humans que es vagin promulgant. Les activitats de l'OSCE es desenvolupen al voltant de tres eixos: el polític-militar; l'econòmic-medioambiental i la dimensió humana.

La dimensió humana, lògicament la que aquí ens interessa, assenyala el compromís dels Estats membres amb el respecte dels drets humans i les llibertats fonamentals; amb l'Estat de dret; amb la promoció dels principis democràtics; i amb la promoció de la tolerància en el si de l'OSCE.

Aquesta dimensió humana comprèn, al seu torn, accions en l'àmbit de la lluita contra el tràfic de persones, drogues i armes; la democratització; l'educació; la vigilància de les eleccions; la igualtat de sexes; la llibertat dels mitjans de comunicació; els drets de les minories; l'Estat de Dret; la tolerància i la no discriminació; i els drets humans.

En aquest darrer àmbit, el treball de l'OSCE se centra en la llibertat de circulació i de religió, en la prevenció de la tortura i en el tràfic d'éssers humans. Realitza un seguiment i informa sobre la situació al respecte en cadascun dels 56 països membres, sobretot pel que fa a les llibertats de reunió i associació, als drets a la llibertat i a un judici just i a la pena de mort.

La protecció dels drets humans és compartida per l'Oficina per a les Institucions Democràtiques i els Drets Humans, l'Oficina del Representant i Coordinador Especial per al Combat contra el Tràfic d'Éssers Humans, el Representant sobre la Llibertat dels Mitjans de Comunicació i l'Alt Comissionat per a les Minories Nacionals.

Acabarem anotant que l'OSCE en el seu conjunt realitza un informe anual global sobre les seves activitats, l'últim dels quals correspon a l'any 2007⁵¹, mentre que l'Oficina per a les Institucions Democràtiques i els Drets Humans en fa un pel que fa a les tasques específiques que té encomanades⁵².

⁵¹ Versió en castellà a: http://www.osce.org/publications/sg/2008/03/30454_1088_es.pdf.

⁵² Versió en anglès del darrer (2007) a: http://www.osce.org/publications/odihr/2008/04/30848_1118_en.pdf.

3.

Els Drets Humans a l'Estat espanyol

3 - Els Drets Humans a l'Estat espanyol

3.1. Introducció

L'anàlisi de la situació dels drets humans i de la seva vigilància a l'Estat espanyol en el seu conjunt ha de començar pel marc més genèric que els empara, la Constitució Espanyola de l'any 1978. Tanmateix, i com a notícia prèvia, hem d'incloure en aquest paràgraf introductori l'aprovació per part del govern espanyol, el desembre del 2008, d'un Pla Nacional de Drets Humans i la seva presentació a la seu de les Nacions Unides⁵³. Aquest Pla, amb el qual de moment compten 14 països d'arreu del món, i inclou 172 mesures, té com a objectiu la persecució del racisme i de la xenofòbia i de tota discriminació contra les dones. Aquest Pla, per altra banda, afectarà gairebé tots els ministeris del govern espanyol i és una conseqüència, com en els altres 14 països, de la Conferència i del Programa d'Acció de Viena de les Nacions Unides descrits en la secció 1.2.2.

El Pla espanyol s'estructura en torn a dos eixos: la igualtat, la no discriminació i la integració de les persones; i les garanties de protecció dels drets humans. Ahora, es divideix en dues parts: l'acció exterior i l'acció interior.

D'altra banda, i deixant momentàniament el pla intern, també hem de citar el Ministeri espanyol d'Afers Exteriors i Cooperació, perquè l'acció internacional del govern espanyol, com la de la Unió Europea, proclama, en el marc de la política de cooperació al desenvolupament, que la lluita contra

la pobresa, el seu principal objectiu, s'ha d'entendre no solament com la necessitat de superar les mancances de béns i ingressos, sinó també com una ocasió d'ampliar els drets, oportunitats i capacitats de les poblacions més desfavorides.

Més endavant, s'afirma que totes les intervencions de la cooperació espanyola estan orientades a la lluita contra la pobresa, a la promoció i defensa dels drets humans, a la conservació del medi ambient, a l'equitat de gènere i al respecte a la diversitat cultural. Tots aquests compromisos s'especifiquen en l'anomenat **Pla Director de la Cooperació Espanyola 2005-2008**⁵⁴, basat en la Declaració del Mil·lenni i en altres acords de les Nacions Unides (vegi's secció 1.2.2).

3.2. La Constitució Espanyola

Ja en el mateix preàmbul de la Constitució Espanyola⁵⁵ s'afirma que *"la Nació espanyola (...) proclama la voluntat de protegir els espanyols i els pobles d'Espanya en l'exercici dels drets humans, les seves cultures i tradicions, llengües i institucions"*.

El Títol 1 assenyalava els drets i els deures fonamentals, enumerant d'entrada els drets de la persona com a tal. Aquests drets i llibertats fonamentals són interpretats, s'afirma, de conformitat amb la Declaració Universal dels Drets Humans i amb els tractats i acords internacionals sobre aquestes matèries ratificats per Espanya. A continuació, el Capítol 1 (dels

espanyols i dels estrangers) inclou:

- el dret a la nacionalitat; i
- els drets dels estrangers.

El Capítol 2 (drets i llibertats) esmenta:

- la igualtat davant la llei;
- el dret a la vida;
- la llibertat ideològica i religiosa;
- el dret a la llibertat personal;
- el dret a la intimitat i a la inviolabilitat del domicili;
- la llibertat de residència i circulació;
- la llibertat d'expressió;
- el dret de reunió;
- el dret d'associació;
- el dret de participació;
- la protecció judicial dels drets;
- el principi de la legalitat penal;
- el treball remunerat dels reclusos;
- la llibertat d'ensenyament;
- el dret a l'educació;
- l'autonomia universitària;
- la llibertat de sindicació;
- el dret a la vaga;
- el dret de petició;
- el servei militar i l'objecció de consciència;
- el dret al matrimoni;
- el dret a la propietat;
- el dret de fundació;
- el dret al treball;
- el dret a la negociació col·lectiva i el dret a adoptar mesures de conflicte col·lectiu i
- la llibertat d'empresa en un marc d'economia de mercat.
- la protecció dels infants i de la família; i
- els drets econòmics i socials dels emigrants;

⁵³ Vegi's: <http://www.mpr.es/NR/rdonlyres/BgFABD01-28Fo-4133-gD7E-CBBg8gD83483/g2813/planddhh.pdf>.

⁵⁴ Vegi's: http://www.maec.es/SiteCollectionDocuments/Cooperación%20española/Publicaciones/Plan_Director_Esp.pdf.

⁵⁵ Versió oficial en català a: http://www.boe.es/datos_iberlex/normativa/TL/ConstitucionCATALAN.pdf.

El Capítol 3 (dels principis rectors de la política social i espanyola) inclou, entre altres,:

- el dret a la protecció de la salut;
- el dret a la cultura;
- el dret a un medi ambient adequat;
- el dret a un habitatge digne i adequat;
- la protecció de les persones grans; i
- la protecció de les persones amb discapacitat física.

El Capítol 4 (de les garanties de les llibertats i dels drets fonamentals) descriu el mecanisme de protecció dels drets i les llibertats reconeguts en el Capítol 2, mentre que pel que fa als principis inclosos en el Capítol 3 assenyalava que el seu reconeixement, defensa i protecció informaran la legislació positiva, la pràctica judicial i l'actuació dels poders públics. El Defensor del Poble Espanyol (vegi's més endavant), com a Alt Comissionat de les Corts Generals, és designat per elles amb la missió de vetllar pels drets compresos en aquest Títol.

El Capítol 5, finalment, analitza els supòsits de suspensió dels drets i les llibertats.

3.3. Els organismes espanyols oficials relacionats amb els drets humans

3.3.1. El Defensor del Poble Espanyol

En l'anàlisi dels organismes oficials relacionats amb els drets humans, i concretament amb la seva defensa, el primer lloc ha de correspondre, pel que acabem de veure, al Defensor del Poble Espanyol, que afirma com a missió pròpia la protecció i defensa dels drets fonamentals i les llibertats públiques dels ciutadans.

El Defensor del Poble Espanyol estén les seves competències a la totalitat d'òrgans i autoritats de l'Administració General de l'Estat, de les Administracions de les Comunitats Autònomes i de les Administracions Locals.

L'activitat fonamental d'aquesta institució és el registre i posterior classificació dels escrits de queixa que els ciutadans li dirigeixen i la investigació sobre les reclamacions en principi més fonamentades, que també poden ser d'ofici. Tota aquesta activitat és recollida en els seus informes anuals, el darrer dels quals correspon al 2007⁵⁶. Informes, però, que no pretenen fer cap valoració sobre la situació dels drets humans a l'Estat.

El Defensor del Poble Espanyol és l'únic organisme oficial a nivell de l'Estat espanyol que analitza la qüestió dels drets humans des d'una perspectiva absolutament global, és a dir, tenint en compte tots els àmbits i tots els possibles col·lectius afectats per possibles vulneracions.

Cal assenyalar així mateix que cal no confondre la naturalesa oficial del Defensor del Poble Espanyol amb una possible dependència oficial: es tracta, com tots els defensors del poble, d'un òrgan independent.

Més endavant, descriurem una sèrie d'organismes amb una òptica més particular, centrada en una temàtica o en un col·lectiu concrets. De fet, i com ja hem apuntat en la presentació d'aquest informe, a partir del nivell europeu en avall s'imposa amb claredat una visió més particularista dels drets humans. En aquest sentit, i pel que fa a aquest nivell territorial i als que el segueixen, hem optat per afegir un criteri per a la selecció de les institucions oficials i les organitzacions no oficials a esmentar. Així doncs, als Criteris 1, 2 i 3 utilitzats en l'àmbit internacional, que recordem aquí:

⁵⁶ Vegi's <http://www.defensordelpueblo.es/InformesAnuales/informe2007.pdf>.

Criteri 1. Institucions i organitzacions que comptin amb un espai de recollida de dades, una oficina de denúncies o similar, és a dir, que realitzin una mínima labor d'observatori.

Criteri 2. Institucions i organitzacions que tinguin una història i un reconeixement significatiu.

Criteri 3. Organitzacions que s'ocupen dels drets humans amb una òptica genèrica i no específica o per col·lectius.

s'hi afegeix:

Criteri 4. Inclusió, sempre que hagi estat possible, d'un mínim d'una institució i organització per col·lectiu o temàtica.

bé que no totes aquestes institucions o organitzacions compleixen amb el primer criteri, és a dir, comptar amb un espai de recollida de dades.

D'acord amb el compliment d'algun, si més no, d'aquests criteris, que recordem que també valen per als següents nivells territorials, la nostra selecció en l'àmbit espanyol inclou les següents institucions:

3.3.2. El Consell per a la Promoció de la Igualtat de Tracte i la No Discriminació de les Persones per l'Origen Racial o Ètnic

Aquesta és la denominació de l'organisme per a la igualtat creat a l'Estat espanyol arran de la Directiva comunitària 2000/43/CE (vegi's secció 2.2.2.1). Els Estats membres de la Unió Europea varen disposar de tres anys per a la transposició d'aquesta Directiva i l'altra (la Directiva 2000/78/CE), procés que a l'Estat espanyol es va completar amb més o menys fortuna. Però, a banda d'aquesta constatació, el que en aquests moments resulta absolutament indispensable assenyalar és que aquest organisme encara no ha entrat en funcionament. L'última novetat al respecte correspon al 21 de setembre del 2007, en què el Consell de Ministres va arribar a un acord sobre la seva composició, estructura i funcions.

La no operativitat, encara, d'aquest organisme representa una de les llacunes més flagrants de la lluita en pro dels drets humans i contra la discriminació a nivell de l'Estat espanyol.

3.3.3. L'Observatori Espanyol del Racisme i la Xenofòbia (OBERAXE)

De creació força recent i adscrit al Ministeri de Treball i Immigració, l'Observatori Espanyol del Racisme i la Xenofòbia⁵⁷ és un òrgan la missió del qual és l'estudi, l'anàlisi i la formulació de propostes en matèria de lluita contra el racisme i la xenofòbia.

Quatre són les funcions que té assignades:

- elaborar diagnòstics periòdics sobre el racisme i la xenofòbia a l'Estat espanyol;
- establir xarxes de comunicació formals i informals amb els òrgans nacionals i internacionals que treballen en la lluita contra el racisme i la xenofòbia (l'Observatori Europeu del Racisme i la Xenofòbia, primer, i ara l'Agència de Drets Fonamentals de la Unió Europea, vegi's secció 2.2.2.2.; la Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància, vegi's secció 2.2.1.; la Comissió Europea, vegi's secció 2.2.2.; l'ONU, l'OSCE i altres organismes internacionals en l'àmbit de la lluita contra el racisme i la xenofòbia, vegi's l'apartat internacional i la secció 2.2.3);
- prestar suport tècnic a l'organisme que acabem de descriure, és a dir, el Consell per a la Promoció de la Igualtat de Tracte i la No Discriminació de les Persones per l'Origen Racial o Ètnic; i
- promoure el principi de la igualtat de tracte.

⁵⁷ Vegi's <http://www.oberaxe.es>.

Els Drets Humans a l'Estat espanyol

Acabem la nostra referència a aquest Observatori assenyalant que a banda dels diagnòstics periòdics sobre el racisme i la xenofòbia acabats d'esmentar també aplega tot un conjunt de materials i documents de procedència diversa.

3.3.4. La Fundació Institut de Cultura Gitana

Incloem aquesta Fundació⁵⁸, promoguda pel Ministeri de Cultura, perquè entre les seves missions es compta fer arribar a tota la societat espanyola l'aspiració del poble gitano a gaudir plenament de la ciutadania des del respecte a la seva identitat cultural i perquè es pot considerar com a punt de referència i termòmetre de la discriminació o de l'acceptació de la comunitat gitana a l'Estat.

Les seves finalitats són:

- proposar accions adreçades a la convivència harmònica entre els diferents grups i cultures que conformen la societat espanyola, tot preservant la igualtat d'oportunitats, la igualtat de tracte, la igualtat de gènere i la no discriminació;
- desenvolupar, promoure i donar a conèixer la història, la cultura i la llengua gitanes; i
- establir mecanismes i estratègies que contribueixin eficaçment a la conservació i desenvolupament dels trets culturals gitanos.

3.3.5. L'Observatori de la Igualtat d'Oportunitats entre Homes i Dones

Aquest Observatori⁵⁹, adscrit a l'Institut de la Dona, el qual ha passat a formar part del Ministeri d'Igualtat, va ser creat l'any 2000 amb la intenció de realitzar diagnòstics fiables i vàlids sobre els avenços en la igualtat d'oportunitats entre dones i homes i avaluar les polítiques planejades amb aquesta finalitat a partir de la creació d'un sistema d'indicadors.

L'objectiu bàsic de l'Observatori rau a construir un sistema d'informació amb capacitat per conèixer la situació de les dones respecte als homes i els efectes de les polítiques institucionals adoptades per promoure la participació de les dones en tots els àmbits i des d'una perspectiva d'igualtat.

En aquest sentit, l'Observatori ha de cercar, analitzar i difondre informació periòdica i sistemàtica sobre la situació de les dones i dels homes en moments determinats i la seva evolució, amb la finalitat de conèixer els canvis sociolaborals que es vagin produint. Una altra de les seves missions és proposar polítiques tendents a millorar la situació de la dona en diferents àmbits.

L'Observatori també pot:

- actuar com a òrgan permanent de recollida i anàlisi d'informació procedent de diferents fonts nacionals i internacionals;
- formular recomanacions i propostes destinades a millorar els indicadors i sistemes d'informació relacionats amb les dones;
- mantenir relacions amb institucions internacionals similars;
- rebre informació sobre mesures i activitats posades en marxa per les Administracions públiques en matèria d'igualtat d'oportunitats;
- avaluar l'impacte en la societat de les polítiques i mesures que afectin les dones;
- constituir un fòrum d'intercanvi i comunicació entre organismes públics i la societat;
- proposar iniciatives tendents a realitzar un seguiment del tractament de la figura de la dona en els mitjans de comunicació; i
- proposar la realització d'estudis i informes tècnics de diagnòstic sobre la situació de les dones a l'Estat espanyol.

A hores d'ara, aquest Observatori és autor d'una sèrie d'informes específics, però no de cap estudi global sobre la situació de la dona a l'Estat.

⁵⁸ Vegi's <http://www.institutoculturagitana.es>.

⁵⁹ Vegi's <http://www.migualdad.es/mujer/mujeres/igualdad/index.htm>.

3.3.6. L'Observatori de la Joventut a Espanya

L'Observatori de la Joventut a Espanya⁶⁰, adscrit a l'Institut de la Joventut⁶¹, el qual també s'ha integrat recentment en el Ministeri d'Igualtat, és un òrgan tècnic d'anàlisi i diagnòstic de la situació dels joves i les joves i de suport a la formulació d'iniciatives, programes i polítiques de joventut.

Els seus objectius principals són:

- canalitzar la participació dels joves i promoure l'expressió de les seves opinions sobre els aspectes que els afecten;
- estudiar la realitat juvenil i la transformacions que s'hi van produint;
- contribuir a l'orientació i a l'actualització de les polítiques de joventut i de les actuacions que des de les administracions públiques i des de la societat es porten a terme en l'àmbit de la joventut; i
- analitzar la imatge dels joves en els mitjans de comunicació i proposar mesures per millorar-la.

Les publicacions de l'Observatori o les de l'Institut de la Joventut, però, no tracten la qüestió dels drets humans d'aquest col·lectiu.

3.3.7. L'Observatori Estatal de la Discapacitat

El mes de febrer de 2008 es va constituir a Olivenza (Extremadura) un Observatori Estatal de la Discapacitat⁶². Malgrat haver-se gestat a Extremadura i tenir-hi la seu, aquest òrgan ha de ser un referent sobre aquesta qüestió per a tot l'Estat i comptarà amb la col·laboració de la resta de governs autonòmics i del moviment associatiu espanyol.

Les funcions principals d'aquest organisme de caràcter consultiu seran fer un seguiment de l'aplicació de la Llei de la Dependència, avaluar les polítiques en aquest àmbit i recopilar i analitzar la informació relacionada amb la discapacitat de cara a contribuir al disseny de polítiques socials adequades al col·lectiu. També vetllarà per promoure que es compleixi el Tractat Universal de Drets de les Persones amb Discapacitat de les Nacions Unides i perquè aquest col·lectiu tingui accés a la informació necessària.

3.3.8. El "Portal Mayores"

Aquest portal⁶⁴, adscrit a l'IMSERSO (actualment integrat al Ministeri d'Educació, Política Social i Esport) i desenvolupat per aquest institut i el Consell Superior d'Investigacions Científiques, es dirigeix a l'àmbit acadèmic i científic, als professionals dels serveis socials i a la gent gran i a la societat en general. La seva activitat

se centra en l'intercanvi d'informació sobre les persones grans, mentre que els seus principals objectius són:

- crear un servei d'informació virtual que reculli, sistematitzi i difongui informació i documentació sobre les persones grans;
- establir una plataforma electrònica de suport a la comunitat científica i professional;
- desenvolupar continguts i serveis de valor afegit per al foment de la investigació, el desenvolupament i la innovació en aquest àmbit;
- implementar serveis d'informació online d'acord amb les normes internacionals i garantir la qualitat de la gestió; i
- afavorir la col·laboració amb altres organitzacions per tal d'oferir serveis integrats.

Entre els documents que s'hi poden consultar hi ha, per exemple, l'informe anual sobre les persones grans a Espanya elaborat pel Ministeri de Treball i Immigració⁶⁵. Aquest informe inclou un capítol sobre la protecció social de la vellesa.

3.4. Els organismes espanyols no oficials relacionats amb els drets humans

En aquesta secció fem un breu recorregut per algunes de les ONGs que ens han semblat més significatives en l'àmbit dels drets humans partint

⁶⁰ Vegi's <http://www.injuve.mtas.es/injuve/contenidos.type.action?ty pe=157114324&menuId=157114324&mimenu=Observatorio%20de%20 la%20Juventud%20en%20Espana>.

⁶¹ Vegi's <http://www.injuve.mtas.es/injuve/portal.portal.action>.

⁶² Vegi's <http://www.futuex.com/observatorio.asp>.

⁶³ Sota aquesta denominació s'està fent referència a la Convenció sobre

els Drets de les Persones amb Discapacitat esmentada en la taula de la secció 2.2.2.1.2.

⁶⁴ Vegi's <http://www.imsersomayores.csic.es>.

⁶⁵ Vegi's el darrer, que correspon a l'any 2006, a: <http://www.imserso-mayores.csic.es/documentos/estadisticas/informe-mayores/2006/volumen-1/00-informe-personas-mayores-2006-vol-01.pdf>.

Els Drets Humans a l'Estat espanyol

del compliment amb un, si més no, dels quatre criteris de selecció abans esmentats. A nivell de coneixement de la situació dels drets humans a l'Estat espanyol, i a títol previ, només hem de recordar l'existència, també, d'entitats internacionals o europees que realitzen informes monogràfics sobre Espanya i, sobretot, aquelles que hi tenen delegació. En aquest sentit, podem esmentar com a exemples ja citats aquí Amnistia Internacional (secció 1.6.1), Human Rights Watch (secció 1.6.2) i la Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància (secció 2.2.1).

3.4.1. La Federació d'Associacions de Promoció i de Defensa dels Drets Humans (FDDHH)

Aquesta Federació⁶⁶ es va constituir l'any 1989 amb l'objectiu de potenciar els objectius comuns de les diverses organitzacions que treballen en l'àmbit dels drets humans en aquest nivell territorial. Ha estat reconeguda amb un estatut consultiu especial per part del Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides i el seu objectiu és la defensa i la promoció dels drets humans en el seu sentit més ampli.

Pel que fa a les seves activitats, s'agrupen en quatre línies d'acció:

- la informació i la denúncia de situacions de violació de drets humans i d'aquelles altres circumstàncies caracteritzades per una garantia

insuficient de protecció dels drets humans;

- l'educació, la formació i la sensibilització de l'opinió pública sobre les situacions de violació dels drets humans;
- la participació activa en els fòrums internacionals i especialment en els de les Nacions Unides i la Unió Europea; i
- el suport a les diferents iniciatives empreses per ONGs d'Amèrica Llatina en l'àmbit de l'enfortiment de la societat civil en la defensa i protecció dels seus drets i en el suport als processos de pacificació, desenvolupament institucional i democràtic i la consolidació i l'aprofundiment de l'Estat de Dret.

A continuació fem referència a aquelles entitats que hi estan adherides que ens han semblat més significatives en relació amb els continguts d'aquest informe: l'Associació per a les Nacions Unides a Espanya i l'Associació pro Drets Humans d'Espanya.

3.4.2. L'Associació per a les Nacions Unides a Espanya (ANUE)

Amb seu a Barcelona, l'Associació per a les Nacions Unides a Espanya⁶⁷ es va crear l'any 1962 i gaudeix d'un estatut consultiu davant el Consell Econòmic i Social de les Nacions Unides. Els seus objectius fonamentals són:

- divulgar els principis i propòsits de les Nacions Unides;

- difondre i recolzar la tasca realitzada per aquesta organització i els seus organismes especialitzats tot promovent la col·laboració amb la societat civil; i
- proclamar, difondre i defensar els drets humans i les llibertats fonamentals.

L'ANUE publica diferents tipus de materials i informes.

3.4.3. L'Associació Pro Drets Humans d'Espanya (APDHE)

L'Associació Pro Drets Humans d'Espanya⁶⁸ va ser la primera entitat que es va crear a l'Estat en el camp dels drets humans, l'any 1976 concretament, i en l'actualitat, a banda d'estar adherida a la Federació que acabem d'esmentar, també forma part de la xarxa d'entitats membres de la Federació Internacional dels Drets Humans (vegi's secció 1.6.3.).

Es defineix com una ONG exclusivament dedicada als drets humans, tant a la seva defensa i promoció com a la prevenció i persecució de les seves violacions, i no solament a l'Estat espanyol sinó arreu. En efecte, repassant les seves publicacions i informes se'n troben de referits a Llatinoamèrica, el Camerun, l'Índia, etc.

L'Associació diferencia les seves activitats segons que transcorrin en el pla nacional o internacional. En el pla nacional, intervé davant la justícia

⁶⁶ Vegi's <http://www.fddhh.eurosur.org>.

⁶⁷ Vegi's <http://www.anue.org/ca>.

⁶⁸ Vegi's <http://www.apdhe.org>.

per denunciar presumptes crims internacionals comesos a Espanya i per promoure canvis legislatius; defensa els drets de les dones, fomenta l'educació pels drets humans, combat la xenofòbia i presta assessorament jurídic a presos.

En el pla internacional, combat la impunitat mitjançant la justícia i les accions urgents de denúncia de violacions dels drets humans; aposta per la incorporació d'un enfocament de drets en la cooperació al desenvolupament; i enfoca les activitats de promoció i defensa dels drets humans sobre determinats països en què considera que aquells estan necessitats d'una protecció i difusió especials.

Les seves activitats passen per fer conèixer els drets humans als qui els ignoren, combatre les discriminacions de tota mena i contra tota mena de subjectes, aconseguir la plena aplicació dels drets i perseguir els qui els violen.

3.4.4. La Federació d'Associacions de SOS Racisme

SOS Racisme, que es defineix com una associació antiracista de defensa dels drets humans, compta amb delegacions en diferents Comunitats Autònomes i províncies de l'Estat organitzades en una federació que té la seva seu a Barcelona. Aquesta federació és la responsable d'un informe anual sobre el racisme a l'Estat espanyol que s'ocupa tant dels immigrants com de

la minoria gitana. La seva fundació es remunta a l'any 1989.

Mitjançant la no violència activa, SOS Racisme reivindica l'eradicació completa del racisme i la xenofòbia en tots els àmbits de la societat i en tots els estrats socials. També denuncia qualsevol vulneració dels drets fonamentals. En aquest sentit, la delegació a Catalunya disposa d'una Oficina d'informació Denúncies que elabora una memòria anual⁶⁹.

SOS Racisme treballa per un model de societat que estableixi la igualtat de drets i d'oportunitats.

3.4.5. El Moviment contra la Intolerància

El Moviment contra la Intolerància, que té la seva seu central a Madrid i delegacions en diferents punts de l'Estat, però no a Catalunya, es defineix com una organització antiracista, ciutadana, humanitària i pacifista. O també com un moviment plural, autònom, obert i participatiu, que treballa contra el racisme, la intolerància i la violència, tot apostant per la solidaritat, la convivència democràtica, la tolerància i la defensa dels drets humans. Va iniciar les seves activitats l'any 1991.

El seu programa consta de cinc punts:

- la defensa dels drets humans i les llibertats fonamentals⁷⁰;
- l'eliminació de la violència en la resolució de conflictes;
- l'eradicació social de tota manifestació d'intolerància;
- el rebuig de les ideologies totalitàries; i
- el desenvolupament cívic de la tolerància, la solidaritat i la democràcia participativa.

Encara que la tasca del Moviment contra la Intolerància abasta molts fronts, la publicació més significativa d'aquesta entitat és un informe trimestral que recull les manifestacions de violència ocorregudes arreu de l'Estat contra diferents poblacions i en diferents àmbits: indigents, transeünts, persones sense sostre, minories ètniques, homosexuals, al carrer, a les escoles, a les comissaries de policies, als llocs d'esbarjo, etc⁷¹.

⁶⁹ Vegi's l'última edició, que correspon al 2007, a: <http://www.sosracisme.org/denuncia/oid.php#part7>.

⁷⁰ Vegi's <http://www.unionromani.org>.

⁷¹ Vegi's el darrer publicat a: <http://www.movimientocontralaintolerancia.com/download/raxen/38/RAX38.pdf>.

Els Drets Humans a l'Estat espanyol

3.4.6. La Unió Romaní

Aquesta ONG, que té la seva seu central a Barcelona, té com a missió la defensa de la comunitat gitana a nivell de tot l'Estat espanyol. És membre, per altra banda, de la Unió Romaní Internacional, una organització reconeguda per les Nacions Unides.

La Unió, que té una estructura federal, ajuda les associacions que en formen part amb els seus problemes quotidians; presta assessorament jurídic al poble gitano per tal que pugui respondre més eficaçment a actuacions racistes i discriminatòries; fomenta l'associacionisme gitano; sensibilitza els professionals dels mitjans de comunicació mitjançant una campanya permanent anomenada "Periodistes contra el racisme"; i cerca resoldre problemes relacionats amb la sanitat i l'habitatge.

La Unió Romaní edita diferents tipus de materials i informes.

3.4.7. La Fundació "Secretariado Gitano"

Es tracta d'una altra entitat de defensa del poble gitano que treballa per al seu desenvolupament arreu de l'Estat espanyol i també a nivell europeu. Va començar a treballar durant la dècada dels 60 del segle passat i es va constituir com a Fundació l'any 2001. Té delegació pròpia a Catalunya entre altres Comunitats Autònomes de l'Estat.

La seva missió és la promoció integral d'aquesta ètnia des del respecte a la seva identitat cultural. Els valors que guien les seves actuacions són la interculturalitat, la solidaritat, la dignitat i la justícia, la capacitat i la participació i l'obertura.

Aquesta Fundació realitza diferents tipus de publicacions, que en el cas de l'ocupació s'emmarquen en un Observatori específic, l'Observatori de l'Ocupació⁷². També analitza periòdicament la imatge dels gitanos en els mitjans de comunicació i elabora informes puntuals sobre qüestions diverses. Així mateix, publica una memòria anual d'activitats, l'última edició de la qual correspon a l'any 2007⁷³.

3.4.8. La Coordinadora Espanyola per al Lobby Europeu de Dones (CELEM)

Aquesta organització⁷⁴, que agrupa més d'una trentena d'entitats de dones, té com a objectiu fonamental la promoció i la consecució de la igualtat de drets i d'oportunitats de les dones. Les seves línies d'acció passen per influir en les polítiques nacionals i europees amb vistes a millorar les condicions de vida i de treball d'homes i dones, bo i cercant l'eliminació de qualsevol discriminació per raó de sexe; per promoure la participació de la dona en llocs de responsabilitat; per fomentar i desenvolupar la integració laboral i la formació de les treballadores; i per estimular la cooperació i la solidaritat entre les dones.

Constituïda inicialment com a associació l'any 1993, és la representant a l'Estat espanyol del "Lobby Européen des Femmes" i edita diferents tipus d'informes i publicacions.

Aquesta organització també treballa per a l'eliminació de la violència de gènere examinant tota la legislació existent al respecte amb la finalitat de promoure un corpus legislatiu que compregui tot tipus de mesures en tot tipus d'àmbits i de tipologies de violència contra la dona.

⁷² Vegi's <http://www.gitanos.org/publicaciones/observatorio>.

⁷³ Vegi's <http://www.gitanos.org/publicaciones/memoria07>.

⁷⁴ Vegi's <http://www.celem.org>.

3.4.9. Discapnet

Discapnet⁷⁵ és un portal cofinançat per la Fundació ONCE i el Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER). El seu objectiu és fomentar la integració sociolaboral de les persones amb discapacitat, mentre que les seves dues línies principals d'actuació són: funcionar com un servei d'informació per a les organitzacions, els professionals, les persones amb discapacitat i les seves famílies; i servir de plataforma per al desenvolupament d'accions adreçades a promoure la participació en la vida econòmica, social i cultural de les persones amb discapacitat.

Discapnet no elabora informes ni estadístiques pròpies, si bé la Fundació ONCE ha publicat recentment un informe sobre els drets humans i la discapacitat, que correspon a l'any 2007, i que s'emmarca en un estudi europeu que abraça tretze països més⁷⁶.

3.4.10. La Confederació Espanyola d'Organitzacions de Persones Grans (CEOMA)

Es tracta d'una entitat no governamental de caràcter confederatiu i intersectorial constituïda amb finalitats de servei, coordinació, foment i defensa dels interessos de les persones grans. Es va constituir l'any 1999 i en aquests moments compta amb 36 entitats adherides de ple dret, força de les quals són federacions, i algunes de les quals tenen la seu a Catalunya.

Les àrees de treball de la CEOMA⁷⁷ són la jubilació i les pensions, l'envelliment i la salut, la dependència i la discriminació per edat. No edita publicacions pròpies.

Aquesta organització disposa, els dimecres al matí, d'un espai d'un minut de durada a l'emissora de ràdio "Onda Madrid" anomenat "Observatorio del Mayor", on es dona compte de notícies d'actualitat relacionades amb les persones grans.

3.4.11. La Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals (FELGTB)

Es presenta com el referent més important del moviment associatiu gai, lèsbic, transsexual i bisexual de l'Estat espanyol per mor de la seva història (es va constituir l'any 1992), nombre d'associacions que la integren, algunes de les quals catalanes, i les seves aportacions.

La Federació⁷⁸ treballa en tres fronts principals: la reivindicació de la igualtat legal i el respecte social de la diversitat com a part de la lluita pels drets civils d'aquest col·lectiu, la celebració del dia internacional de l'orgull lgtb i la formació dels activistes de les associacions que la integren.

COGAM, una de les entitats federades, realitza un mapa de l'homofòbia a Espanya⁷⁹.

⁷⁵ Vegi's <http://www.discapnet.es/Discapnet/Castellano/default.htm>.

⁷⁶ Vegi's <http://www.cermi.es/NR/rdonlyres/00003993/uoompmujrafhglukwujydxanwkpjhqp/DerechoshumanosydiscapacidadenEspaña.pdf>.

⁷⁷ Vegi's <http://www.ceoma.org>.

⁷⁸ Vegi's <http://www.felgt.org>.

⁷⁹ Vegi's <http://www.cogam.org/secciones/stop-homo-transfobia/mapa-de-la-homofobia>.

3.4.12. La RED 2002

La Red 2002 o Xarxa Comunitària sobre VIH/SIDA de l'Estat espanyol⁸⁰, creada l'any 2001, és una associació integrada per més de 600 persones que viuen amb el virus de la SIDA, treballen en aquest àmbit o estan interessades en aquest tema, tant al mateix Estat espanyol com també a l'Amèrica Llatina.

Els seus objectius són: intercanviar informacions, debatre, reflexionar, donar-se suport mutu, explorar opcions d'acció conjunta i enfortir-se comunitàriament per contribuir d'una manera més eficaç a donar resposta a aquesta pandèmia i influir en les polítiques institucionals.

La Xarxa funciona en base a diferents grups de treball, un dels quals es denomina "Drets Humans i VIH/SIDA i es configura com un Observatori⁸¹ al voltant d'aquesta qüestió. El seu objectiu és doble: detectar les vulneracions dels drets de les persones amb VIH/SIDA i oferir-los eines bàsiques per fer-hi front a través del servei d'assessoria jurídica que l'entitat posa a la seva disposició.

Queda per dir, finalment, que aquesta Xarxa té la seva seu a Barcelona i que realitza diferents informes.

3.4.13. L'Acció dels Cristians per l'Abolició de la Tortura (ACAT)

L'ACAT⁸² és una institució internacional que es va constituir l'any 1974 a Versalles i l'any 1987 a l'Estat espanyol amb seu a Barcelona.

Els seus objectius són:

- Sensibilitzar i informar les comunitats cristianes i els mitjans de comunicació sobre la tortura i la pena de mort;
- reflexionar sobre les causes i els elements que propicien la tortura;
- influir en els governs que practiquen la tortura i apliquen la pena de mort; i
- educar en matèria de drets humans.

⁸⁰ Vegi's <http://www.red2002.org.es>.

⁸¹ Vegi's <http://www.observatorio.red2002.org.es>.

⁸² Vegi's <http://acat.pangea.org/index.html>.

4.

Els Drets Humans a Catalunya

4 - Els Drets Humans a Catalunya

L'amplíssima temàtica dels drets humans, combinada amb la complexitat d'un Estat autonòmic com l'espanyol, fan gairebé impossible un seguiment mínimament acurat de les entitats, tant públiques com privades, que se n'ocupen en les diferents Comunitats Autònomes de l'Estat espanyol. És per aquest motiu que hem decidit limitar-nos a Catalunya, tot esmentant només, a títol general, que són els respectius Estatuts d'Autonomia i els corresponents Defensors del Poble els marcs de referència més assenyalats a tenir en compte en cada una d'aquestes Comunitats Autònomes.

4.1. L'Estatut d'Autonomia de Catalunya

La primera referència als drets humans en aquest text⁸³ figura en l'article 4, que assenyalava que *"els poders públics han de promoure el ple exercici de les llibertats i els drets que reconeixen aquest Estatut, la Constitució, la Unió Europea, la Declaració Universal de Drets Humans, el Conveni europeu per a la protecció dels drets humans i altres tractats i convenis internacionals subscrits per Espanya que reconeixen i garanteixen els drets i les llibertats fonamentals"*.

A partir de l'article 15 i fins al 28 (Capítol I) s'especifiquen els drets i deures de l'àmbit civil i social, classificats en:

- drets de les persones;
- drets en l'àmbit de les famílies;

- drets dels menors;
- drets de les persones grans;
- drets de les dones;
- dret a viure en dignitat el procés de la mort;
- drets i deures en l'àmbit de l'educació;
- drets i deures en l'àmbit cultural;
- drets en l'àmbit de la salut;
- drets en l'àmbit dels serveis socials;
- drets en l'àmbit laboral;
- drets en l'àmbit de l'habitatge;
- drets i deures en relació amb el medi ambient; i
- drets dels consumidors i usuaris.

El Capítol II, que comprèn dels articles 29 al 31, remet als drets en l'àmbit polític i de l'administració, que engloben:

- el dret a la participació;
- el dret d'accés als serveis públics i a una bona Administració; i
- el dret a la protecció de les dades personals.

4.2. Els organismes catalans oficials relacionats amb els drets humans

Com en els capítols procedents, comencem el nostre recorregut pels organismes catalans oficials relacionats amb els drets humans, al qual en segueix un de paral·lel per les organitzacions no oficials.

4.2.1. El Síndic de Greuges de Catalunya

De la mateixa manera que la Constitució espanyola ho fa amb el Defensor del Poble, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya també assenyalava la figura del Síndic de Greuges de Catalunya com la institució encarregada de protegir i defensar els drets i les llibertats reconeguts tant per l'Estatut com per la Constitució (article 78). En aquest sentit, l'Estatut d'Autonomia li reconeix la funció de supervisar, amb caràcter exclusiu, l'activitat de l'Administració de la Generalitat, la dels organismes públics o privats vinculats o que en depenen, la de les empreses privades que gestionen serveis públics o acompleixen activitats d'interès general o universal o activitats equivalents de manera concertada o indirecta, i la de les altres persones amb un vincle contractual amb la Generalitat i amb les entitats públiques que en depenen. També supervisa l'activitat de l'Administració local de Catalunya i la dels organismes públics o privats vinculats o que en depenen.

El Síndic de Greuges formula la seva missió com la defensa del dret de totes les persones a una bona administració. En aquest sentit, atén les queixes o consultes de qualsevol persona o col·lectiu i emet les corresponents reclamacions i advertiments als òrgans afectats, alhora que també pot actuar d'ofici.

⁸³ Vegi's http://www.parlament-cat.net/porteso/estatut/eac_ca_20061116.pdf.

El Síndic de Greuges de Catalunya també s'ocupa diferenciadament de dos col·lectius: els infants/joves i els usuaris del sistema català de salut, per als quals disposa de sengles webs específics, on a banda d'altres qüestions es detallen els seus drets respectius.

El Síndic realitza un informe i una memòria anuals⁸⁴ sobre les seves activitats, a més d'estudis monogràfics sense periodicitat fixa. Només cal recordar, finalment, el caràcter d'òrgan independent que li pertoca com a tal.

4.2.2. Els diferents organismes i plans de la Generalitat de Catalunya

Ressenyem a continuació tota una sèrie d'organismes i plans del govern català en la matèria, en què també observarem la doble òptica generalista/particularista ja esmentada en altres punts d'aquest informe.

4.2.2.1. L'Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans de la Generalitat

En el si de la Secretaria de Relacions Institucionals i Participació del *Departament d'Interior, Relacions Internacionals i Participació* s'ha creat recentment aquest instrument⁸⁵ amb què el govern català pretén impulsar una política pública de foment de la pau i de promoció dels drets humans. Aquesta Oficina s'apunta com la resposta a una exigència de la societat civil, que ha reclamat polítiques públiques en

aquest àmbit que complementessin la trajectòria del moviment pacifista català i s'inspira en l'article 51.1 de l'Estatut d'Autonomia, que expressa la voluntat de promoció de la cultura de la pau.

Les funcions de l'Oficina són:

- vehicular la relació i coordinació del Govern amb l'Institut Català Internacional per la Pau (ICIP) i amb el Parlament;
- fomentar la coordinació de les diverses activitats de foment de la pau i dels drets humans de la Generalitat, tot assegurant la coherència i la transversalitat de l'acció del Govern en aquest àmbit;
- col·laborar activament en la realització de les activitats de foment de la pau i dels drets humans incloses en els plans plurianuals que en facin esment;
- connectar la Generalitat i la societat civil compromesa en la promoció de la pau i dels drets humans;
- vehicular la relació de la Generalitat amb les administracions municipals i altres administracions en matèria de polítiques de pau i de drets humans;
- afavorir la presència de Catalunya en les xarxes governamentals de defensa dels drets humans i de promoció de la pau i representar-hi la Generalitat;
- fomentar la formació de les administracions públiques i de la societat catalana en drets humans i pau; i
- promoure missions d'observació

electoral i de seguiment dels drets humans, així com accions orientades a fomentar la defensa i protecció dels drets humans a tercers països.

Pel que fa a l'organisme esmentat en el primer punt, és a dir, l'Institut Català Internacional per la Pau⁸⁶, la llei per a la seva creació va ser aprovada el 28 de novembre del 2007 pel ple del Parlament de Catalunya, mentre que la seva constitució formal va tenir lloc el 17 de setembre del 2008. Aquest organisme, la primera institució pública d'aquestes característiques a l'Estat espanyol, es dedicarà a la recerca sobre la pau, a la formació de persones per a la intervenció en el terreny, a l'observació, facilitació, mediació i transformació de conflictes, i a la col·laboració amb institucions i xarxes internacionals similars.

4.2.2.2. L'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD)

Aquest Institut Català Internacional per la Pau que acabem d'esmentar constitueix, només, un dels vessants de la política exterior del govern català en matèria de drets humans. L'altre l'encarna un organisme ja en ple funcionament, l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament⁸⁷ que depèn del *Departament de la Vicepresidència*.

En efecte, la seva missió és gestionar les polítiques de cooperació al desen-

⁸⁴ Vegi's els darrers, que corresponen al 2007, a: <http://www.sindic.cat/site/unitFiles/2284/Informe%20al%20Parlament%202007.pdf> i http://www.sindic.cat/site/unitFiles/2265/61_memoria%20sindic%20cat%2007web.pdf

⁸⁵ Vegi's <http://www10.gencat.cat/drep/AppJava/cat/ambits/Pau/index.jsp>.

⁸⁶ Vegi's <http://www10.gencat.cat/drep/AppJava/cat/ambits/Pau/ICIP/IndexICIP.jsp>.

⁸⁷ Vegi's <http://www.gencat.cat/cooperacioexterior/cooperacio>.

volupament, de construcció de la pau, d'acció humanitària i drets de humans per tal de contribuir a l'eradicació de la pobresa i al desenvolupament humà sostenible.

4.2.2.3. La Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA) i l'Observatori dels Drets de la Infància

La DGAIA és un organisme⁸⁸ dependent del *Departament d'Acció Social i Ciutadania*. Les seves funcions són:

- promoure i coordinar polítiques proactives i de foment de la convivència, de la tolerància i de la integració sociolaboral, així com de respecte als drets de la infància;
- treballar pels menors en situació de risc social;
- protegir i tutelar els menors desamparats;
- promoure programes d'orientació i integració social dels menors tutelats i ex-tutelats i d'inserció sociolaboral a partir dels setze anys;
- implementar les recomanacions de l'Observatori dels Drets de la Infància, un òrgan de caràcter assessor i consultiu; i
- promoure sistemes de gestió i comunicació adients per tal de garantir que l'actuació d'aquesta Direcció General resulti el més eficient possible.

Pel que fa a l'Observatori dels Drets de la Infància⁸⁹ que acabem d'esmentar

va ser creat pel Decret 129/2006, del 9 de maig en substitució d'un Observatori previ anomenat de la Infància i l'Adolescència de Catalunya. La missió de l'actual Observatori és contribuir al foment i al respecte dels drets reconeguts als infants per l'ordenament jurídic intern i per les normes internacionals i vetllar per la garantia de l'exercici d'aquests drets.

S'ha de dir, tanmateix, que fins al moment present si més no la informació que aquest Observatori ofereix remet fonamentalment a declaracions i jornades entorn de la infància però no a la situació dels seus drets.

4.2.2.4. L'Oficina per a la Promoció dels Drets i la Defensa de la Gent Gran (ODG) i la Carta de Drets i Deures de la Gent Gran de Catalunya

Es tracta d'un servei d'atenció telefònica i a vegades presencial⁹⁰ així mateix associat al *Departament d'Acció Social i Ciutadania*. Les seves accions es concreten en la informació, l'assessorament, l'orientació, la col·laboració, la derivació i la documentació sobre actuacions que suposadament hagin vulnerat els drets de les persones grans. En aquest sentit, s'hi poden adreçar persones, entitats o associacions que vulguin promoure accions en defensa dels drets de la gent gran i/o denunciar-ne presumptes violacions.

Els objectius generals de l'Oficina són:

- promoure els drets de les persones grans com a ciutadans lliures i iguals;
- donar a conèixer la situació de la gent gran amb relació al respecte dels seus drets;
- contribuir a la prevenció de situacions contràries a l'acompliment dels seus drets;
- detectar situacions en les quals no es respectin aquests drets i iniciar accions per a la seva correcció; i
- facilitar un espai de referència per als ciutadans, institucions o entitats interessades a promoure accions en defensa dels drets de les persones grans.

De la informació disponible sobre aquesta Oficina no es desprèn, però, l'existència d'informes o memòries que donin a conèixer l'estat de la qüestió a Catalunya.

En aquests moments, l'Oficina funciona com un punt d'atenció i derivació telefònica i a vegades presencial sota demanda per a temes relacionats amb la gent gran. Per la seva banda, la Secretaria de Polítiques Familiars i Drets de Ciutadania, que és on s'ubica concretament aquesta Oficina dins del Departament, està liderant els treballs d'elaboració d'un Protocol interdepartamental per abordar el tema dels maltractaments a la gent gran.

⁸⁸ Vegi's <http://www.gencat.cat/benestar/persones/infants/dgaia>.

⁸⁹ Vegi's <http://www.gencat.cat/benestar/dgaia/observatori.htm>.

⁹⁰ Vegi's <http://www.gencat.net/benestar/persones/gentgran/atencio/oficina/index.htm>.

En relació amb la gent gran, cal afegir l'existència d'una **Carta de Drets i Deures de la Gent Gran de Catalunya**⁹¹ (2003), que va ser promoguda per l'aleshores Departament de Benestar i Família i pel Consell de la Gent Gran de Catalunya. Aquesta Carta es fonamenta en l'Estatut d'Autonomia, la Constitució Espanyola, la Declaració dels Drets Humans per a les Persones d'Edat i la Carta de Drets Fonamentals de la Unió Europea.

D'entre aquests documents, la Carta catalana s'inspira especialment en la Declaració dels Drets Humans per a les Persones d'Edat o Resolució 46/g1 de les Nacions Unides, de la qual pren els cinc grans epígrafs ja enunciat en la secció corresponent d'aquest informe (1.3.1), és a dir, la dignitat, la independència, l'autorealització, l'assistència i la participació.

Aquests epígrafs assenyalen respectivament que les persones grans han de poder viure amb dignitat i seguretat i veure's lliures d'explotació i de maltractaments físics i/o psíquics, així com ser tractades dignament sense discriminació per causa de l'edat, el gènere, l'ètnia, la discapacitat, la situació econòmica o qualsevol altra condició; que tenen dret a l'alimentació, l'aigua, l'habitatge, el vestit i l'atenció sanitària adequats i a poder accedir a un treball remunerat i a la seva capacitació i educació; que han de poder desenvolupar plenament les oportunitats i les pròpies potencialitats a partir de l'accés als recursos

educatius, culturals, espirituals, d'oci i de temps lliure; que s'han de poder beneficiar de la cura per part de les seves famílies, així com tenir accés als serveis socials, sanitaris i assistencials i poder gaudir dels drets humans fonamentals, tant a la llar pròpia com en centres o institucions aliens; i que han de poder participar activament en la formulació de les polítiques que n'afecten directament el benestar des de la solidaritat amb les altres generacions.

4.2.2.5. Programes i organismes del Departament d'Acció Social i Ciutadania relacionats amb altres col·lectius específics de població

Tot i que examinant l'organigrama del *Departament d'Acció Social i Ciutadania* no s'observen altres organismes específicament adreçats a la resta de col·lectius socials a considerar si volem assolir una visió exhaustiva de la situació dels drets humans, sí que existeixen programes destinats a ells. En aquest sentit, ens sembla d'especial interès el **Programa per al Col·lectiu de Gais, Lesbianes i Transsexuals**, de caràcter interdepartamental i transversal, adoptat l'any 2005⁹², i el primer del seu tipus que va ser aprovat a l'Estat espanyol.

El principal objectiu del Pla és treballar per la no discriminació d'aquestes persones i evitar totes les actuacions, regulacions i actituds discriminatòries que les afectin en diferents àmbits:

la legislació i la justícia, l'ocupació, la salut, l'educació, la cultura, la comunicació, el benestar i la participació i la solidaritat.

Dintre d'aquest departament també hi ha altres organismes que treballen per altres col·lectius que poden ser objecte de violació dels seus drets, però que, tanmateix, no inclouen entre els seus objectius la seva defensa: La Secretaria per a la Immigració i la Secretaria General de Joventut. És per aquest motiu que ens limitem a esmentar-los sense descriure'n les seves comeses respectives.

4.2.2.6. L'Institut Català de les Dones

Aquest organisme⁹³, que també depèn del *Departament d'Acció Social i Ciutadania*, ha afegit noves funcions a les que ja posseïa: realitzar campanyes de sensibilització, recuperar la memòria històrica de les dones mitjançant exposicions i publicacions, organitzar activitats formatives, convocar diferents tipus de subvencions i donar suport a l'associacionisme femení.

Les seves noves funcions són, per la seva banda:

- elaborar i proposar les directrius sobre polítiques de dones;
- dissenyar, coordinar, impulsar i fer el seguiment del Pla de Polítiques de Dones del Govern de la Generalitat 2008-2011;
- dissenyar, executar i avaluar els

⁹¹ Vegi's <http://www.gencat.cat/benestar/gentgran/drets.htm>.

⁹² Vegi's <http://www.gencat.cat/benestar/persones/GLT>.

⁹³ Vegi's <http://www.gencat.net/icdona/index.htm>.

programes d'actuació del Departament en matèria de polítiques de dones;

- coordinar i avaluar l'execució dels acords fruit de les relacions amb altres entitats i organismes catalans o de l'Estat espanyol en matèria d'igualtat; i
- coordinar, fer el seguiment de i supervisar els programes i les actuacions dels diferents departament i organismes del govern català en l'àmbit de les polítiques de dones.

Ens sembla útil afegir al respecte que l'esmentat Pla de Polítiques de Dones incorpora com a principal novetat indicadors per a la seva avaluació. Per altra banda, cal consignar que entre les 561 actuacions incloses en aquest Pla les més directament relacionades amb la qüestió dels drets de les dones són: la promoció i defensa de l'exercici dels drets humans de les dones en condicions d'igualtat i no discriminació; garantir els drets laborals de les dones en situacions específiques; i facilitar a les dones l'accés als drets que els corresponen i als serveis que hi ha al seu abast.

4.2.2.7. El Programa d'Atenció al Poble Gitano

Aquest Programa⁹⁴, finalment, s'inscriu dins del *Departament de Governació i Administracions Públiques* i comprèn dos objectius bàsics:

- promoure el desenvolupament integral i la participació d'aquest col·lectiu a Catalunya; i
- facilitar i donar a conèixer la seva especificitat cultural, en especial a la ciutadania en general.

i quatre línies d'actuació:

- l'afavoriment de l'expressió cultural pròpia del poble gitano i la promoció d'una imatge positiva;
- el foment d'accions d'afirmació, expressió i promoció culturals per tal de facilitar la igualtat d'oportunitats d'aquest col·lectiu;
- la realització d'accions formatives i informatives adreçades a la població en general i als professionals dels serveis; i
- la realització d'accions de reallotjament i d'assentament de població gitana que mai hagi gaudit d'un habitatge.

Creiem oportú d'afegir també que el 29 de març del 2007 el Parlament de Catalunya va aprovar una Declaració institucional sobre el reconeixement de la persecució i el genocidi del poble gitano⁹⁵, el punt dos de la qual deplora totes les lleis racistes i antigitanes dictades o secundades per les institucions

catalanes, així com totes les situacions de maltractament, discriminació i vulnerabilitat que aquest poble ha patit al llarg de la seva història; mentre que el punt 3 expressa el compromís del Parlament per treballar perquè s'apliquin polítiques inclusives, efectives i decidides, amb l'objectiu d'aconseguir la igualtat d'oportunitats del poble gitano a Catalunya i el reconeixement i manteniment dels seus trets culturals i identitaris.

⁹⁴ Vegi's <http://www20.gencat.cat/portal/site/governacio/menuitem.5e1e3a0a1b1b49929e629e30b0coe1a0/?vgnnextoid=e59ae4f76bc87110VgnVCM1000000boc1e0aRCRD&vgnnextchannel=e59ae4f76bc87110VgnVCM1000000boc1e0aRCRD&vgnnextfmt=detall&codInf=11952&accio=consultar&Cerca=>;

⁹⁵ Vegi's http://www.parlament.cat/portal/page/portal/pcat/IE06/IE0604?p_format=D&p_id=12810055&p_pagina=.

Els Drets Humans a Catalunya

4.2.2.8. Taula-resum

Acabem aquest recorregut per diferents Departaments del govern català, amb una taula-resum dels diferents organismes o programes esmentats amb les seves corresponents dependències institucionals.

Taula 2. Organismes, Programes i Departaments de la Generalitat implicats en els drets humans

Oficina de Promoció de la Pau i dels Drets Humans	Departament d'Interior, Relacions Internacionals i Participació
Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament	Departament de Vicepresidència
Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència i Observatori dels Drets de la Infància	Departament d'Acció Social i Ciutadania
Oficina per a la Promoció dels Drets i la Defensa de la Gent Gran	Departament d'Acció Social i Ciutadania
Programa per al Col·lectiu de Gais, Lesbianes i Transsexuals	Departament d'Acció Social i Ciutadania
Institut Català de les Dones	Departament d'Acció Social i Ciutadania
Programa d'Atenció al Poble Gitano	Departament de Governació i Administracions Públiques

4.3. Els organismes catalans no oficials relacionats amb els drets humans

A banda de les delegacions a Catalunya d'algunes de les entitats assenyalades en les seccions paral·leles de l'àmbit internacional, com Amnistia Internacional (secció 1.6.1), i de l'Estat espanyol (secció 3.4), com la Federació d'Associacions de SOS Racisme i la Fundació Secretariado Gitano, esmentem aquí, d'acord amb els criteris especificats, les següents altres organitzacions:

4.3.1. La Federació Catalana d'Organitzacions No Governamentals pels Drets Humans (FCONGDH)

Creada l'any 1994, aquesta Federació⁹⁶ agrupa en l'actualitat una trentena d'associacions que treballen, des de perspectives diferents, per la defensa i la promoció dels drets humans. S'acaba d'unir amb la Federació Catalana d'Organitzacions no Governamentals pel Desenvolupament i amb la Federació d'Organitzacions no Governamentals per la Pau, entre altres entitats, en una Taula d'ONGs de Catalunya, que aplega unes 250 organitzacions.

Els objectius de la Federació són:

- dotar la societat civil catalana d'una veu pròpia i forta per a la defensa dels drets humans;
- informar la societat del país sobre la situació dels drets humans dins i

⁹⁶ Vegi's <http://www.dretshumans.cat>.

- fora de Catalunya;
- sensibilitzar l'opinió pública per tal que la defensa dels drets humans esdevingui cosa de tots;
- proporcionar un espai de trobada i de col·laboració mútua entre les entitats que treballen en l'àmbit dels drets humans; i
- mobilitzar i comprometre els poders públics perquè facin del respecte i la defensa dels drets humans un element clau i transversal de les seves respectives polítiques.

La Federació no emet informes propis.

4.3.2. L'Institut de Drets Humans de Catalunya (IDHC)

Aquesta entitat va néixer fa més de vint anys a Barcelona amb un sentit de lluita pel progrés de les llibertats i la democràcia al món i per l'expansió dels drets polítics, econòmics, socials i culturals per a totes les persones. A nivell espanyol, forma part de la Federació d'Associacions de Promoció i Defensa dels Drets Humans, mentre que a nivell català està integrada en la Federació Catalana d'Organitzacions No Governamentals pels Drets Humans.

Tres són les seves línies de treball: la promoció dels drets humans i la sensibilització al voltant d'aquesta temàtica, l'assessorament a l'Ajuntament i a la Diputació de Barcelona i la formació en aquesta matèria.

En el camp de la sensibilització ens sembla important d'anotar que l'Institut és responsable d'una **Declaració Universal dels Drets Humans Emergents**⁹⁷, l'objectiu de la qual és la formulació d'uns drets humans nous o renovats. Aquests drets emergents responen a una doble òptica: es tracta dels que van sorgint com a conseqüència de l'evolució de les societats globalitzades i dels que han estat submergits en l'oblit o en la indiferència dels Estats i el conjunt del sistema internacional. Entre ells, hi ha el dret a l'aigua i al sanejament, al medi ambient, els relatius a l'orientació sexual i a la identitat de gènere, els relacionats amb la bioètica i el dret a una renda bàsica, qüestions sobre les quals l'Institut ha editat diverses publicacions.

Encara en l'àrea de sensibilització, cal afegir que l'Institut també treballa per rescatar, així mateix, de l'oblit una sèrie de conflictes en el pla internacional: els dels territoris de Sri Lanka, la Costa d'Ivori, el Sàhara Occidental, el Nepal, el Tibet i el del poble maputxe.

El projecte "Drets Humans al Carrer", per altra banda, pretén acostar els drets humans a la població a través d'una activitat lúdica com és el contacontes. Amb un equip especialitzat de contacontes, l>IDHC organitza sessions de contes tant per a públic infantil com adult, per tal d'il·lustrar alguns conceptes de drets humans tot fent servir la narració com a vehicle.

Pel que fa a la formació, l>IDHC realitza un curs anual de drets humans que l'any 2008 va complir la seva 26a edició. Un cop realitzat el curs, els seus alumnes del curs poden optar a diverses beques de formació per al Consell d'Europa, l'Oficina de l'Alt Comissionat de Drets Humans de les Nacions Unides o el Síndic de Greuges de Catalunya. A més, l>IDHC organitza altres cursos i formacions especialitzades per a cooperants, jutges o tècnics municipals.

L'assessorament a administracions locals està fonamentalment basat en el desenvolupament i l'aplicació de la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat (vegi's la secció 5.2.2 posterior). En aquest sentit, l>IDHC ha col·laborat en el disseny de campanyes de sensibilització, en la realització d'auditories de drets humans i en el desenvolupament de metodologies d'implementació de polítiques públiques basades en els drets humans.

A més d'altres informes i publicacions, l'Institut realitza memòries anuals d'activitats, la darrera de les quals correspon al 2007⁹⁸.

4.3.3. Justícia i Pau

Justícia i Pau⁹⁹ és una associació cristiana que actua a Catalunya des de l'any 1968 amb la finalitat de promoure i defensar els drets humans, la justícia social, la pau, el desarmament, la solidaritat i el respecte al medi ambient.

⁹⁷ Vegi's <http://www.idhc.org/cat/documents/CDHE/DDHE.pdf>.

⁹⁸ Vegi's <http://www.idhc.org/cat/documents/Memoria2007.pdf>.

⁹⁹ Vegi's <http://www.justiciaipau.org>.

Entre les seves activitats s'hi compta la denúncia de casos de tortura i d'altres violacions dels drets humans, i no solament a nivell català o espanyol, sinó també en l'àmbit internacional: a partir de les informacions que li arriben de diverses ONGs de prestigi, Justícia i Pau adreça cartes a diferents institucions governamentals i a les delegacions diplomàtiques a Espanya dels països on s'han esdevingut els fets denunciats.

Com la darrera entitat esmentada, Justícia i Pau és membre, entre altres organitzacions, de la Federació Catalana d'Organitzacions No Governamentals pels Drets Humans, així com de diferents organitzacions d'àmbit europeu i internacional.

Justícia i Pau també és membre de la Comissió General de Justícia i Pau a Espanya i edita un gran nombre de publicacions i informes de temàtica força variada.

4.3.4. L'Observatori DESC

Aquesta organització¹⁰⁰, ubicada a Barcelona, va ser creada l'any 1998 amb motiu del 50è aniversari de la Declaració Universal dels Drets Humans. La seva finalitat és promoure la justícia social a través d'una visió integral, o indivisible, dels drets humans. La concepció dels drets humans com quelcom indivisible i interdependent té el seu origen més remot en la Conferència Mundial de Drets Humans celebrada a Viena l'any 1993 (vegi's secció 1.2.2),

que va posar al mateix nivell els drets econòmics, socials i culturals (a això obeeixen les sigles DESC) que els civils i polítics.

L'Observatori DESC estén la seva missió més enllà de Catalunya, operant en la zona andina d'Amèrica Llatina i en l'esfera internacional a través del treball que realitza amb les Nacions Unides. Treball, aquest darrer, en termes de la seva col·laboració amb el Comitè DESC, amb els Relators especials i amb el Consell de Drets Humans d'aquesta organització.

L'Observatori DESC, que pertany a una xarxa internacional, la "International Network for Economic, Social & Cultural Rights", està format per prop de 20 entitats (ONGs de desenvolupament, associacions, fundacions, etc). Els seus objectius específics són:

- crear un espai de consulta, informació i sensibilització sobre els drets econòmics, socials i culturals;
- dissenyar campanyes de sensibilització i accions de denúncia;
- organitzar fòrums, seminaris, cursos o rodes de premsa en torn a l'exigibilitat dels drets econòmics, socials i culturals; i
- incentivar la inclusió dels drets humans en els programes de cooperació internacional, en especial a l'àrea de l'Amèrica Llatina.

Pel que fa a les seves àrees d'actuació, engloben la promoció dels drets econòmics, socials i culturals com a drets

que no són pas de segona categoria; el foment dels drets socials des d'una perspectiva de gènere; la reivindicació dels drets socials de les persones immigrants; el dret a l'habitatge com a dret fonamental; i la lluita contra el deute extern. Es pot dir també que a partir de l'examen dels drets humans l'Observatori DESC recolza les reivindicacions de diferents col·lectius i entitats socials.

L'Observatori DESC publica diferents tipus d'informes, entre els quals ens ha semblat d'especial interès, tot i remuntar-se a l'any 2004, l'anomenat "*Informe alternativo sobre el estado de los DESC en España*"¹⁰¹, que va ser elaborat conjuntament amb altres organitzacions.

Com l'organització prèvia, també pertany a la Federació Catalana d'Organitzacions No Governamentals pels Drets Humans.

4.3.5. L'Escola de Cultura de Pau

Aquesta entitat es va constituir l'any 1999 amb el propòsit de treballar per la cultura de la pau i els drets humans, l'anàlisi de conflictes i dels processos de pau, l'educació per la pau i el desarmament i la prevenció dels conflictes armats.

Set són els programes en què es troba implicada: els conflictes i la construcció de la pau; els processos de pau; el desarmament; l'educació per la pau; els

¹⁰⁰ Vegi's <http://www.descweb.org>.

¹⁰¹ Vegi's <http://www.descweb.org/files/INFORME-PARALELO.pdf>.

drets humans; la rehabilitació postbèlica; i la música, les arts i la pau. Pel que fa concretament al programa de drets humans, examina la conjuntura internacional en aquesta matèria i edita, entre altres, dues publicacions periòdiques: el “Baròmetre de Drets Humans” i el “Semàfor de Drets Humans”. La primera¹⁰², trimestral, recull esdeveniments ocorreguts a nivell mundial en matèria de drets humans i justícia, mentre que la segona¹⁰³, quinzenal, aplega totes les notícies recollides en aquest àmbit així mateix en el pla internacional.

Al mateix temps, el programa de conflictes i construcció de la pau elabora un informe anual que sota el títol genèric d’“Alerta!” també fa referència a la situació dels drets humans¹⁰⁴.

4.3.6. La Comissió Catalana d’Ajuda al Refugiat

Aquesta organització, fundada l’any 1979, centra la seva labor en la defensa del dret d’asil i de principis com la justícia, la solidaritat, la llibertat i la igualtat.

Els seus objectius són, concretament:

- la defensa i protecció del dret d’asil i dels drets dels refugiats i asilats com a col·lectius exposats a violacions dels drets humans (inclosos els econòmics, els socials i els culturals), així com també la de tots els estrangers que arriben a Espanya en situació de vulnerabilitat o són con-

- siderats apàtrides de fet o de dret;
- l’atenció social i jurídica als estrangers que han fugit de vulneracions dels drets econòmics, socials o culturals, així com també de situacions de pobresa greu;
- l’eradicació dels factors que duen a desplaçaments humans forçosos mitjançant el recolzament dels processos de pau, la democratització i el respecte dels drets humans i la denúncia de situacions de vulneració dels drets, violència i injustícia social; i
- l’atenció jurídica, social, econòmica i humanitària sobre el terreny a les persones refugiades o desplaçades internament.

La Comissió Catalana d’Ajuda al Refugiat està associada, a nivell espanyol, al CEAR (Comitè Espanyol d’Ajuda al Refugiat), que compta, així mateix, amb delegacions i entitats associades en altres Comunitats Autònomes de l’Estat Espanyol i realitza anualment un informe sobre la situació dels refugiats a Espanya, el darrer dels quals correspon a l’any 2008¹⁰⁵. Així com també informes sobre la situació política, social, econòmica o en matèria de drets humans en països d’origen de refugiats per tal que serveixin de documents de treball per al seu servei jurídic en la resolució de casos de sol·licitud d’asil.

El CEAR, al seu torn, està adherit a la Federació d’Associacions de Promoció i de Defensa dels Drets Humans. I la Comissió Catalana d’Ajuda al Refugiat, per la seva banda, a la Federació Catalana dels Drets Humans.

4.3.7. L’Associació Catalana per la Infància Maltractada (ACIM)

Aquesta associació vetlla pels drets i les necessitats dels infants en tant que reconeguts com a subjectes de drets i responsabilitats i promou actuacions adreçades a prevenir i pal·liar les situacions de maltractament infantil i a fomentar activament el coneixement i la defensa dels drets de la infància.

En funcionament des de l’any 1988, ACIM reuneix a més de 250 professionals i institucions d’arreu de Catalunya i s’integra en una xarxa internacional d’organitzacions contra l’explotació sexual comercial infantil.

Entre altres publicacions, l’Associació elabora una memòria anual d’activitats, la darrera de les quals correspon a l’any 2006¹⁰⁶.

4.3.8. El Front d’Alliberament Gai de Catalunya (FAGC)

El Front d’Alliberament Gai de Catalunya es va crear el 1975, any des del qual ha treballat per la lliure expressió de la sexualitat i de l’homosexualitat en tots els àmbits de la societat.

EL FAGC, que va ser un dels motors de la creació de la “Coordinadora de Frentes de Liberación Homosexual del Estado español”, disposa d’un Observatori de l’Homofòbia, que es responsable de l’elaboració d’una Memòria Antidiscriminatòria, l’última edició de la qual correspon al període 2006-2007¹⁰⁷.

¹⁰² Vegi’s el darrer número a: <http://www.pangea.org/unescopau/img/programas/alerta/barometro/derechos16c.pdf>.

¹⁰³ Vegi’s el darrer número a: <http://www.pangea.org/unescopau/img/programas/alerta/semaforo/semafor204.pdf>.

¹⁰⁴ Vegi’s el darrer, que correspon al 2009, a: <http://escolapau.uab.cat/alerta/alerta.php>.

¹⁰⁵ Vegi’s <http://www.cear.es/upload/Informe%20Cear%202008.pdf>.

¹⁰⁶ Vegi’s <http://www.acim.es/cir/memo2006cat.pdf>.

¹⁰⁷ Vegi’s <http://www.fagc.org/descarregues/Memoria-2006-2007.pdf>.

4.3.9. Àmbit Prevenció

Àmbit Prevenció¹⁰⁸ és una associació sense afany de lucre l'objectiu principal de la qual és la prevenció i l'assistència en drogodependències i SIDA. Va néixer l'any 1993.

L'entitat treballa en diferents terrenys: els joves, la reducció de danys, el treball sexual i la salut, els afectats pel VIH/SIDA i la formació i la inserció laborals. Territorialment, la seva àrea de treball abasta Barcelona i el Maresme. També publica diferents materials i estudis.

Un dels seus programes es denomina Àmbit Dona, que es desenvolupa en el barri del Raval i s'adreça a treballadores sexuals, dones i trans femenines.

En col·laboració amb l'entitat "Creación Positiva" i l'Oficina per la No Discriminació de l'Ajuntament de Barcelona, Àmbit Prevenció està portant a terme un programa d'orientació en drets civils per a treballadores del sexe, especialment immigrants, persones transsexuals, usuaris de drogues i persones seropositives. A través d'aquest servei, l'entitat ha detectat situacions de discriminació que comunica a l'Oficina per la No Discriminació (vegi's secció 5.2.1.1).

4.3.10. L'Observatori del sistema Penal i els Drets Humans (OSPDH)

Es tracta d'un centre¹⁰⁹ que realitza activitats de recerca, docents i d'observació de les institucions del sistema penal que va ser creat l'any 2001 per la Comissió de Política Científica de la Universitat de Barcelona. L'Observatori té la categoria de grup de recerca consolidat reconegut com a tal per la Generalitat de Catalunya mitjançant una Resolució de 18 d'octubre del 2005. Treballa per la cultura dels drets humans, per la defensa dels drets i de les llibertats de les persones i per l'enfortiment dels principis i valors de l'Estat democràtic de dret. Els seus objectius són:

- observar, analitzar i informar sobre el funcionament de les institucions del sistema penal;
- contribuir a la defensa dels drets humans, cada vegada més amenaçats per les polítiques de seguretat, vigilància i control;
- vetllar pel compliment de l'estricta legalitat en el sistema penal i treballar per promoure la seva transparència; i
- donar eines perquè les persones i les organitzacions socials gaudeixin de més poder i disposin dels instruments necessaris en la seva lluita pels drets, la llibertat, la democràcia i la justícia.

L'Observatori és responsable d'un bon nombre de publicacions que abasten una àmplia gamma de temàtiques. Entre elles, cal destacar una memòria recent que cobreix el període 2001-2007¹¹⁰.

4.3.11. L'Associació de Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia (AJDLP)

Aquesta entitat aplega juristes de totes les branques d'activitat del món del dret i el seu objectiu és normalitzar l'ús de la llengua catalana i defensar els drets lingüístic en l'àmbit de la justícia, fent que el dret a parlar la llengua pròpia es respecti com el dret fonamental que és. L'entitat recull denúncies de violacions d'aquests drets, en fa un seguiment i presenta recursos en els casos en què ho considera oportú.

La seva base de treball és la Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries, adoptada pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa l'any 1992 (vegi's secció 2.2.1.).

¹⁰⁸ Vegi's <http://www.ambitprevencio.org/main.aspx?idioma=cat>.

¹⁰⁹ Vegi's <http://www.juristesperlallengua.cat>.

¹¹⁰ Vegi's http://investigaccio.org/ospdh/sites/default/files/memoria_OSPDH_cat.pdf.

5.

Els Drets Humans a Barcelona

5 - Els Drets Humans a Barcelona

5.1. Introducció

Aquest recorregut territorial iniciat en les Nacions Unides ens duu, finalment, a la ciutat de Barcelona, el marc on s'emplaça l'Observatori de Drets Humans. Abans de prosseguir, però, ens cal fer esment que som plenament conscients d'haver deixat pel camí iniciatives interessants d'altres municipis catalans, de la mateixa manera que en l'àmbit autonòmic hem hagut de deixar forçosament de banda la labor d'altres Comunitats Autònomes de l'Estat.

En aquest àmbit local, la perspectiva que hem adoptat en els capítols precedents té més sentit que mai. Ens referim, concretament, a la doble òptica oficial/no oficial que hem anat seguint sistemàticament. En efecte, aquest Observatori s'adscriu a l'Ajuntament de Barcelona però és alhora un òrgan independent, que des de la seva mateixa constitució ha tingut en compte la veu de les entitats no governamentals considerades més significatives, que hi han fet diferents aportacions juntament amb les que han fet organismes oficials de Catalunya o Barcelona que també s'ha considerat necessari incloure en aquesta consulta.

Aquesta doble perspectiva té més sentit que mai, també, perquè la voluntat inicial ja ha estat que aquest fos un Observatori de la ciutat de Barcelona, amatent a tot el que hi succeeix des del punt de vista dels drets humans.

Al mateix temps, la creació d'aquest òrgan en un marc territorial concret obliga a un repàs més exhaustiu encara que l'efectuat en els àmbits geogràfics precedents per tal de conèixer quins són els instruments ja existents en aquest nivell amb la intenció de dotar a aquest Observatori d'un contingut diferencial que li suposi un veritable valor afegit. Perquè és evident que en l'examen i la defensa dels drets humans a Barcelona no partim, ni de bon tros, de zero.

5.2. Els organismes barcelonins oficials relacionats amb els drets humans

5.2.1. L'Ajuntament de Barcelona i la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat

Aquesta relació ha de començar necessàriament per l'Ajuntament de Barcelona i, en concret, per la seva Regidoria de Drets Civils, la impulsora, d'altra banda, d'aquest Observatori dels Drets Humans a Barcelona, que ens permet de seguir amb claredat, mitjançant el seu web¹¹¹, la història prèvia dels drets humans a la nostra ciutat.

Una història que podem dir que s'inicia l'any 1998 amb la celebració a Barcelona de la 1a. Conferència Europea de Ciutats pels Drets Humans, organitzada precisament per aquesta Regidoria, i l'objectiu de la qual va ser deliberar sobre els drets humans a les ciutats

europees tot posant de manifest que 50 anys després de la seva aprovació, la Declaració Universal dels Drets Humans continuava essent un repte. En aquest sentit, val la pena esmentar que un dels documents de treball de la Conferència va ser un seminari celebrat a la seu del Consell d'Europa (vegi's secció 2.2.1), que va demostrar que els mecanismes de garantia dels drets humans en l'àmbit internacional estaven estancats, per la qual cosa va saludar l'entrada en escena d'aquest nou actor, la ciutat, i la seva màxima proximitat a les persones.

En la Conferència, d'altra banda, no hi van participar únicament òrgans oficials com els ajuntaments de les ciutats participants; també hi van ser presents i hi van dir la seva ONGs, juristes i experts, en prova d'un esperit obert que continua amb el procés actual.

La Conferència va concloure amb l'aprovació de l'anomenat "**Compromís de Barcelona**"¹¹², mitjançant el qual s'havia de redactar una declaració que va prendre, finalment, el nom de **Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat**¹¹³ i va ser signada l'any 2000 a Saint Denis (França).

És important de deixar constància que, a diferència de la Declaració Universal dels Drets Humans, vetllar pel compliment de la qual correspon al dret internacional, els governs municipals implicats esdevenen els lògics responsables de garantir el respecte de la Carta Europea, com a document de proximitat que és.

¹¹¹ Vegi's http://w3.bcn.es/XMLServeis/XMLHomeLink-PI/0,4022,259064949_271177360_1,00.html.

¹¹² Vegi's http://www.institutdretshumans.org/index.php?option=com_content&task=view&id=26&Itemid=29#compromis.

¹¹³ Vegi's <http://w3.bcn.es/fitxers/dretscivils/cartadrets.042.pdf>.

És per tot plegat que la Carta, malgrat no tenir valor jurídic, no és tan sols una mera declaració genèrica d'intencions, sinó que d'ella se'n destil·len uns "**drets principals**", amb cadascun dels quals, a més, els poders locals ratifiquen el seu compromís.

La Carta garanteix concretament, com a drets principals, els següents:

- La ciutat;
- el medi ambient;
- la no discriminació;
- la llibertat cultural, lingüística i religiosa;
- la participació política;
- la vida privada i familiar;
- la informació;
- l'educació;
- el treball;
- l'habitatge;
- la salut;
- la circulació i la tranquil·litat a la ciutat;
- el lleure;
- la cultura; i
- l'associació, la reunió i la manifestació.

A nivell català (cal tenir en compte que estem parlant d'una Carta europea), la següent fita en el recorregut va ser el naixement, l'any 2003, per un acord del Ple de la Diputació de Barcelona, de la **Xarxa de Pobles i Ciutats pels Drets Humans**¹¹⁴, que es proposa contribuir a l'aplicació i al desenvolupament de la Carta Europea en el territori de la província de Barcelona tot potenciant el dret a la ciutat en totes les seves dimensions. En el moment actual, de

les 337 ciutats europees que formen part d'aquesta Xarxa, 139 pertanyen als Països Catalans.

Els objectius de la Xarxa són, concretament:

- incorporar-hi els municipis de la província de Barcelona i fomentar l'adhesió d'aquests a la Carta Europea;
- ampliar la cultura dels drets humans com a forma de convivència i organització política en el marc dels pobles i les ciutats;
- incorporar el discurs i la lògica dels drets humans en els programes d'actuació municipal;
- donar suport als municipis en la implementació de la Carta Europea i en les seves polítiques públiques de salvaguarda dels drets humans; i
- servir de marc de debat i d'intercanvi d'experiències en la matèria.

Darrerament, s'han previst algunes activitats coordinades des de la Secretaria de la Comissió d'Inclusió Social i Democràcia Participativa (CISDP) de l'Associació de Ciutats i Governos Locals Units amb l'objectiu de donar un impuls renovat a aquesta Carta Europea.

5.2.1.1. L'Oficina per la No Discriminació (OND)

Es va constituir a finals del 1998 amb un caràcter evidentment pioner: va ser la primera oficina europea d'àmbit municipal orientada a la defensa dels drets de les persones en general, però amb especial atenció als col·lectius discriminats per raó de gènere (sexe i orientació sexual), origen i pertinença cultural (immigració i minories culturals), salut física i mental (disminucions, malalties cròniques, SIDA/VIH i addiccions), edat (sobretot infants i gent jove) i condició econòmica i/o social.

Depenent de la Regidoria de Drets Civils de l'Ajuntament, l'OND atén i gestiona queixes per discriminació, informa sobre els drets humans a Barcelona, dona suport a campanyes entorn a aquesta qüestió, forma en drets humans i fa d'observatori municipal dels drets vulnerats a Barcelona.

L'Oficina elabora una memòria anual d'activitats, l'última de les quals correspon a l'any 2007¹¹⁵.

¹¹⁴ Vegi's http://www.diba.es/participacio/dretshumans/fitxers/notificacio_catala.pdf.

¹¹⁵ Vegi's http://www.oficinadiscriminacio.com/index.php?option=com_content&task=view&id=103&Itemid=29.

5.2.1.2. L'Oficina d'Afers Religiosos (OAR)

Es tracta d'un organisme responsabilitat, també, de la Regidoria de Drets Civils de l'Ajuntament de Barcelona, l'objectiu fonamental de la qual es garantir la llibertat de consciència i de religió i que totes les visions de la vida, religioses i no religioses, siguin reconegudes i respectades.

Aquest objectiu es plasma en la prestació d'assessorament per a la gestió dels temes quotidians de les comunitats religioses, la provisió d'informació sobre els espais i serveis oferts per les diferents confessions religioses de la ciutat, la realització d'activitats de formació sobre les diverses creences religioses, i la resolució de conflictes relacionats amb la religió per la via de la mediació.

En termes de publicacions, l'OAR edita unitats didàctiques sobre les diferents concepcions religioses existents a la ciutat.

5.2.1.3. L'Observatori Social Barcelona

Integrat en l'Ajuntament de Barcelona, dins de l'Àrea d'Acció Social i Ciutadania, l'Observatori Social Barcelona¹¹⁶ té els següents objectius:

- conèixer i avaluar la situació i l'evolució de les condicions de vida de la població, la realitat dels diferents col·lectius i l'evolució dels fenòmens i processos socials que afecten a la

qualitat de vida de les persones i la cohesió social de la ciutat;

- difondre i compartir coneixements amb la ciutadania, les entitats i associacions, els professionals, tècnics, directius i polítics; i
- recolzar la planificació i la presa de decisions.

L'Observatori realitza estudis sobre els joves, les dones, la gent gran, les persones amb discapacitat i la població en general.

Per altra banda, aquest Observatori està associat a uns altres dos d'àmbit europeu: l'Observatori Europeu Ciutats i Pobles per a Tothom¹¹⁷, coordinat actualment per l'Ajuntament de Barcelona, i l'European Youth Observatory¹¹⁸, en què participen la Direcció de Joventut de l'Ajuntament i la Diputació de Barcelona. El primer s'ocupa bàsicament de l'accessibilitat, entesa en un sentit ampli, i de les persones amb discapacitat, mentre que el segon se centra en els joves i les polítiques de joventut. Mentre que del primer en fem un breu resum a la taula 10 (vegi's més endavant), considerem que aquest darrer queda fora de l'abast d'aquest informe.

5.2.1.4. L'Institut d'Infància i

Món Urbà (CIIMU)

Es tracta d'un consorci d'iniciativa pública constituït l'any 1998 i integrat per l'Ajuntament de Barcelona, la Diputació de Barcelona, la Universitat de Barcelona i la Universitat Oberta de Catalunya com un exemple de cooperació entre l'àmbit universitari i el món local.

La seva missió fonamental és contribuir a la millora de la qualitat de vida dels infants, els adolescents i les famílies a les ciutats i particularment a Barcelona i a la demarcació territorial representada per la Diputació.

Aquest Consorci treballa en els eixos de la recerca aplicada innovadora, la formació i la divulgació i l'intercanvi d'informacions, publicacions i experiències. Publica un informe bianual sobre l'estat de la infància, l'adolescència i les famílies, el darrer dels quals correspon a l'any 2008¹¹⁹.

El Consorci comprèn un Observatori de la Infància, l'Adolescència i les Famílies, concebut com un sistema estable d'informació que permet integrar la informació parcialment dispersa i realitzar un seguiment de l'estat de la infància, l'adolescència i les famílies i de l'evolució de la seva qualitat de vida. L'Observatori també realitza propostes i recomanacions en matèria de polítiques d'infància, adolescència i família i col·labora en el seguiment del grau de compliment de la Convenció sobre els Drets del Nen (vegi's secció 1.2.2.1.2).

¹¹⁶ Vegi's http://w3.bcn.es/XMLServeis/XMLHomeLink-PI/0,4022,339756619_433828016_1,00.html.

¹¹⁷ Vegi's <http://w10.bcn.es/APPS/aaaact/WeblangsServlet?pidioma=1>.

¹¹⁸ Vegi's <http://www.diba.es/eyo>.

¹¹⁹ Vegi's http://www.ciimu.org/controller.php?p_action=show_page&pagina_id=4&inst_id=166gg.

5.2.1.5. La Síndica de Greuges de Barcelona

Es tracta d'una institució oficial, però independent, la funció de la qual és defensar els drets fonamentals i les llibertats públiques dels ciutadans i de les ciutadanes i també de les persones que es troben a la ciutat encara que no en siguin residents. Aquest és el seu mandat per imperatiu legal i amb aquesta finalitat supervisa l'actuació de l'Administració municipal i dels serveis públics que en depenen, podent actuar tant en resposta a queixes que hagi pogut rebre com per iniciativa pròpia.

Entre altres documents, la Síndica elabora informes anuals sobre les seves activitats el darrer dels quals correspon al 2007¹²⁰. Va entrar en funcions l'any 2005.

5.3. Els organismes barcelonins no oficials relacionats amb els drets humans

5.3.1. L'Observatori de Conflictes i Drets Humans

Es tracta d'un Observatori¹²¹ promogut per la Fundació Solidaritat de la Universitat de Barcelona, creada el 1996 amb la finalitat de fomentar valors de solidaritat, promoure la participació social i canalitzar accions de cooperació per al desenvolupament i per la defensa dels drets humans.

Pel que fa pròpiament a l'Observatori, recull, descriu, analitza i denuncia situacions de violació dels drets humans a tots els continents com a conseqüència de conflictes oberts o encoberts. En aquest sentit, cal dir, però, que les missions d'aquest Observatori no inclouen ni Barcelona ni Catalunya ni l'Estat espanyol.

L'Observatori inclou nombrosos documents de referència.

5.3.2. La Comissió de Defensa dels Drets de la Persona i del Lliure Exercici de l'Advocacia de l'Il·lustre Col·legi Oficial d'Advocats de Barcelona

Aquesta Comissió¹²² té els següents objectius:

- vetllar perquè siguin respectats els drets de la persona, tant individuals com col·lectius, i perquè es compleixin les normes i disposicions internacionals i estatals existents per a la garantia i protecció d'aquests drets;
- garantir el lliure exercici de l'advocacia; i
- impulsar els contactes amb col·lectius o associacions d'advocats d'altres àmbits territorials per tal de coordinar en l'àmbit internacional les actuacions destinades a la defensa i promoció dels esmentats drets, amb especial atenció al dret de defensa.

5.3.3. La Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona (FAVB)

La FAVB és una entitat cívica que va ser fundada l'any 1972 i en l'actualitat agrupa i coordina més d'un centenar d'associacions de veïns i veïnes de la ciutat. Els seus objectius bàsics són:

- la participació ciutadana;
- la reivindicació d'espais i serveis públics;
- la promoció i coordinació del treball associatiu als barris;
- la coordinació amb altres moviments socials;
- la defensa dels interessos generals de veïnes i veïns;
- el foment de les associacions de veïns i veïnes com a eina de defensa dels interessos generals;
- la defensa i reivindicació dels drets de la ciutadania; i
- el foment de la solidaritat, la igualtat i la convivència entre els veïns i les veïnes.

Amb vistes a desenvolupar aquests objectius, la Federació treballa en aquests àmbits: el civisme, l'ensenyament, els discapacitats, els drets de les dones, l'exclusió social, la gent gran, l'habitatge, la immigració, el medi ambient, la mobilitat, la participació, l'urbanisme i la defensa d'uns serveis públics de qualitat.

La Federació edita diferents publicacions i documents i disposa d'un Observatori Veïnal¹²³, que facilita informació sobre els diferents barris de Barcelona en temes de població, condicions de vida, habitatge i motorització.

¹²⁰ Vegi's <http://www.bcn.es/sindicadegreuges/pdf/Informe%202007.pdf>.

¹²¹ Vegi's <http://www.observatori.org>.

¹²² Vegi's <http://www.icab.es/?go=d7f0g2babe5a485eb8cdde0eba01701dc3fc17faa049c5d0272221238ff57c56b5d11677676830b094f4e535b07d396a245a13e2af9a2768>.

¹²³ Vegi's <http://www.favb.cat/observatoriveinal>.

5.3.4. Càritas Diocesana de Barcelona

Aquesta entitat cristiana desenvolupa la seva acció a les diòcesis de Barcelona, Sant Feliu de Llobregat i Terrassa. Càritas treballa al servei dels més pobres i dels més vulnerables sense distinció de religió o d'origen cultural i ètnic i des de la seva dignitat com a persones; per la justícia tot lluitant per l'eradicació de la pobresa, l'exclusió, la intolerància, la discriminació i tota forma de violació dels drets humans, així com per la superació de les causes d'aquestes manifestacions; i des de la solidaritat i el compartir fraterno. El seu treball es remunta a l'any 1942.

Càritas Diocesana de Barcelona intervé en els àmbits de l'acollida i l'acompanyament, la família i la infància, la vellesa, la formació i la integració laboral, la salut mental, la inclusió social, la migració i el codesenvolupament, la sensibilització i la comunicació, el voluntariat, el treball en xarxa i l'acció social en la comunitat cristiana.

A banda d'altres documents, Càritas Diocesana de Barcelona edita una memòria anual d'activitats, l'última de les quals, corresponent a l'any 2007¹²⁴, s'acompanya amb el subtítol "*Els drets humans són universals, les oportunitats ho haurien de ser*", que també és el tema d'una de les campanyes de l'entitat.

5.3.5. El Casal dels Infants del Raval

El Casal¹²⁵, que acaba de celebrar els seus 25 anys d'existència, és una associació no governamental, no lucrativa i independent, que treballa per aconseguir millores concretes i duradores en la qualitat de vida dels infants, joves i famílies en situació o risc d'exclusió social i en les comunitats on viuen. El Casal també treballa, en altres paraules, pels drets dels infants i joves del país i pel reconeixement i l'aplicació pràctica de la Declaració Universal dels Drets de la Infància (vegi's secció 1.2.2.1.2) i de la Resolució del Parlament de Catalunya sobre els Drets de la Infància entre altres textos programàtics.

El Casal participa, juntament amb un bon nombre d'entitats també esmentades en aquest informe, en un estudi que busca promoure la defensa i l'exercici dels drets de les persones i dels col·lectius menys afavorits. Aquest estudi s'emmarca en el projecte Dret al Dret que encapçalen la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona i el Col·legi d'Advocats de la ciutat.

5.3.6. La Federació ECOM Barcelona

La Federació ECOM Barcelona es va constituir l'any 2004 per agrupar la feina duta a terme per les entitats de les comarques de Barcelona integrades dins la Federació ECOM, ECOM és un moviment associatiu integrat per organitzacions de persones amb discapacitat física fundat l'any 1971, que actua a nivell de tot l'Estat espanyol i té la seu central a Barcelona.

L'any 2007 el moviment ECOM va dur a terme alguns canvis organitzatius, de manera que en l'actualitat, i a banda de la Federació, també existeixen una Confederació, una Fundació i una Patronal.

Les missions de tot aquest conglomerat d'entitats són:

- promoure una major inclusió i qualitat de vida de les persones pertanyents a aquest col·lectiu, impulsar la lluita contra tot tipus de discriminació, fomentar l'exercici dels seus drets i treballar per la millora en cobertura i igualtat dels serveis i prestacions que aquesta població requereix; i
- representar i defensar els interessos de les entitats membres i de les persones amb discapacitat física, coordinar les activitats de les organitzacions associades i facilitar-los la formació, el suport i la informació necessàries.

¹²⁴ Vegi's http://www.caritasbcn.org/NR/rdonlyres/702ED338-BF22-4F47-8AD9-g4B4617DB990/3069/memoria_llargari_cat.pdf.

¹²⁵ Vegi's <http://www.casaldelraval.org>.

Pel que fa als seus àmbits d'actuació, inclouen l'accessibilitat, l'educació, la salut, l'ocupació, l'esport i el lleure, la sensibilització, la defensa dels drets i la vida independent.

ECOMedita una memòria anual d'activitats l'última edició de la qual correspon a l'any 2007¹²⁶.

5.3.7. La Secretaria de Drets de Ciutadania i Defensa del Servei Públic del Barcelonès de Comissions Obreres

Els seus objectius són: lluitar per garantir els drets de ciutadania i avançar en la consecució de nous drets, defensar l'existència de serveis públics de qualitat i universals i una ocupació de més qualitat pel que fa a les condicions dels treballadors i treballadores; i defensar el servei públic davant de les privatitzacions, així com davant d'altres formes de gestió indirecta i davant la introducció de criteris de gestió privats en els serveis públics.

La seva creació, el maig de l'any 2004, va respondre a una aposta del sindicat per anar més enllà dels drets laborals i incorporar la defensa de les condicions de vida dels treballadors i treballadores.

5.3.8. L'Associació Ecoconcern-Innovació Social

Aquesta associació sense ànim de lucre va néixer a Barcelona l'any 1991 amb el propòsit de promoure propostes socialment innovadores dins d'un marc multidisciplinar que abraça l'economia, l'ecologia, la política i la interculturalitat.

Dintre de la multitud de projectes en què aquesta entitat treballa ens interessa destacar especialment l'anomenat *La ciutat possible*, l'objectiu del qual és dissenyar un nou model de ciutat, més solidària, sostenible i humana, com a resposta als efectes negatius de la globalització i l'exclusió social. Aquest principi es tradueix en el dret de totes les persones a gaudir d'un mateix nombre de serveis públics i amb la mateixa qualitat, independentment de l'indret concret on resideixin.

L'entitat també publica un bon nombre d'estudis en multitud d'àmbits.

¹²⁶ Vegi's http://www.ecom.cat/pdf/memoriaecom_2007.pdf.

6.

Annexos (Taules-resum)

6 - Annexos (Taules-resum)

Taula 5. Organismes europeus no oficials en l'àmbit dels drets humans

Web Sites	Email	Articles of the Charter	Telephone
Active Citizenship Network-ACN	info@activecitizenship.net	35, 36, 38, 39, 41 and 47	+ 39 06 36 71 81 (Rome)
European Public Health Alliance-EPHA	epha@epha.org	35	+ 32 2 230 30 56 (Brussels)
Amnesty International	amnesty-EU@ai.eu.be	2, 4, 6, 18 and 19	+ 32 2 502 14 99 (Brussels)
Association of Public Consumers	aec@belgacom.net	38	+ 32 2 230 28 75 +32 2 545 90 74 (Brussels)
European Women Lawyers' Association-EWLA	info@ewla.org	23 and 33	
European Association for the Co-ordination of Consumer Representation in Standardisation-ANEC	anec@anec.org	38	+ 32 2 743 24 70 (Brussels)
European Association for the Education of Adults-EAEA	eaea-main@eaea.org	14	+ 32 2 513 5205 (Brussels)
Association for the Prevention of Torture-APT	apt@apt.ch	4	+ 4122 919 21 70 (Geneva)
ATD Fourth World	atd.europe@tiscali.be	21 and 34	+ 32 2 647 99 00 (Brussels)
Autism-Europe	president@autismeurope.org	26	+ 32 2 675 75 05 (Brussels)
Representation of the Orthodox Church to the European Union	OEU@compuserve.com	10	
European Environment Bureau-EBB	r.hallo@snm.nl	37	+ 31 30 234 82 89 (Utrecht)
European Consumers' Organisation-BEUC	consumers@beuc.org	38	+ 32 2 743 15 90 (Brussels)
European Bureau for Lesser Used Languages-EBLUL	info@eblul.org	22	+ 32 2 218 25 90 (Brussels)
European Bureau for Conscientious Objecti- on-EBCO	ebco@pangea.org ebco@brussels@ifias.net	10	+ 34 93 425 40 64 (Barcelona) + 32 2 21 57 908 (Brussels)

European Centre of Enterprises with Public Participation and of Enterprises of General Economic Interest-CEEP	ceep@ceep.org	16, 27, 28, 30, 31 and 36	+ 32 2 219 27 98 (Brussels)
A Jewish contribution to an inclusive Europe-CEJI	ceji@ceji.org	10 and 22	+ 32 (0)2 - 344 34 44 (Brussels)
Climate Action Network Europe-CAN Europe	info@climnet.org	37	+ 32 2 229 52 20 (Brussels)
CCEM-antislavery.org	ccem@imaginet.f	5	+ 33 1 44 52 88 90 (Paris)
European Committee of the General Interest Associations-CEDAG	cedag@wanadoo.be	12	+ 32 2 230 00 31 (Brussels)
European Liaison Committee for Social Housing-CECODHAS	info@cecodhas.org	34	+ 32 2 534 60 43 +32 2 534 61 21 (Brussels)
European Liaison Committee on Services of General Interest-CELSIG	celsig@celsig.org	36	+ 33 1 43 71 20 28 (Paris)
Commission of the Bishops' Conferences of the European Community-COMECE	comece@comece.org	10	+ 32 2 235 05 10 (Brussels)
International Commission Of Jurists-CIJ	info@icj.org	47	+ 41 22 979 38 00 (Geneva)
European community of consumer cooperatives-EuroCoop		38	+ 32 2 285 00 70 (Brussels)
European confederation of executives and managers staff-CEC	info@cec-managers.org	27, 28, 30 and 31	+ 32 2 420 10 51 (Brussels)
European Trade Union Confederation-ETUC	ETUC@ETUC.ORG	27, 28, 30 and 31	+ 32 2 224 04 11 (Brussels)
European Confederation of Independent Trade Unions-CESI	info@cesi.org	27, 28, 30 and 31	+ 32 2 282 18 70 (Brussels)
Confederation of Family Organisation in the European Union (Website in French)	coface@brutele.be	9, 24 and 34	+32 2 511 41 79 (Brussels)
Conference of the European Churches-KEK	cec@cec-kek.org csc.bru@cec-kek.be	10	+41 22 791 61 11 (Geneva) +32 2 230 17 32 (Brussels)

Conference of European Rabbis	Albert.guigui@skynet.be	10	
Council of the European Associations	weisse@freesurf.fr	12	
Council of European Bishops' Conferences-CCEE	ccee@ccee.ch	10	+ 41 71 227 3374 (St. Gallen CH)
Defence for Children International-DCI	hq@pingnet.ch	24 and 32	+ 41 22 734 05 58 (Geneva)
End Prostitution of Children, Child Pornography and Trafficking in Children for Sexual Purposes-ECPAT International	info@ecpat.net	5	+32 2 213 04 80 (Brussels)
Europäisches Forum für Freiheit im Bildungswesen/European Forum for Freedom in Education (EFFE)		14	+ 49 2302 699 442 (Austria)
European Blind Union-EBU	ebu.cleu@skynet.be	26	+ 32 2 280 33 28 (Brussels)
European Citizen Action Service-ECAS	admin@ecas.org	12, 42 and 45	+ 32 2 548 04 90 (Brussels)
European Council on Refugees and Exiles-ECRE	ecre@Ecre.org euecre@ecre.be	18 and 19	+ 44 20 7729 5152 (London) +32 2 514 5939 (Brussels)
European Criminal Bar Association-ECBA	secretariat@ecba.org	47, 48, 49 and 50	+ 44 773 6329172 (London)
European Digital Rights-EDRi	board@edri.org info@edri.org	8 and 11	+31 20 5241229
European Federation for Intercultural Learning-EFIL	info@efil.be	14	+ 32 2 514 52 50 (Brussels)
European Roma Rights Center-ERRC	DimitrinaPetrova@compuserve.com	article 22	+ 36 1 4132200 (Budapest)
Fair Trials Abroad-FTA	fairtrials.abroad@ntlworld.com StephenJakobi@compuserve.com	6, 45, 46, 47 and 48	+44(0)20 8332 2800 (London)
Federation of Catholic Family Association in Europe-FAFCE	info@familienbund.org	9 and 34	+49-303267560 (Berlin)
European Federation of National Organisations working with the Homeless- FEANTSA	office@feantsa.org	34	+ 32 2 538 66 69 (Brussels)

Annexos (Taules-resum)

European Federation of Centres of Research and Information on Sectarianism-FECRIS	FECRIS@wanadoo.fr	3, 10 and 11	+ 33 1 40 60 99 47 (Paris)
European Federation of Women working in the Home-FEFAF	mehelleputte@skynet.be	23 and 33	+32 2 771 23 34 (Brussels)
European Federation Of Older Persons-EURAG	eurag.europe@aon.at	25	+ 43 316 81 46 08 (Graz)
European Federation for Transport and Environment-T&E	info@t-e.nu	37	+ 32 2 502 99 09 (Brussels)
European humanist federation-EHF	fhe@ulb.ac.be	2, 3 and 10	+32 2 627 68 90 (Brussels)
International Federation of Action by Christians for the Abolition of Torture-FIACAT	fiacat@fiacat.org	4	+ 33 1 42 80 01 60 (Paris)
International Federation for Human Rights-FIDH	fidh.Brussels@linkline.be		+ 32 2 209 62 80 (Brussels)
Formateurs sans frontières	forsanfron@aol.com	14	+ 33 1 40 648 652 (Paris)
Youth Forum	youthforum@youthforum.org	14, 21, 24 and 32	+ 32 2 230 64 90 (Brussels)
European Disability Forum-EDF	info@edf-feph.org	26	+ 32 2 282 46 00 (Brussels)
European Forum for the Arts and Heritage-EFAH	efah@skynet.be	13	+ 32 2 534 40 02 (Brussels)
European Forum for Child Welfare-EFCW	info@efcw.org	24	+32 511 70 83 (Brussels)
European Forum for the Civil Society	secretariat@europeanmovement.org	12	+ 32 2 508 30 88 (Brussels)
Friends of the Earth Europe-FoEE	info@foeeurope.org	37	+ 32 2 537 55 96 (Brussels)
Greenpeace International	european.unit@adiala.greenpeace.org	37	+ 32 2 274 19 00 (Brussels)
Human Rights Watch-HRW	hrwatcheu@skynet.be	18	+ 32 2 732-2009 (Brussels)
Inclusion Europe	secretariat@inclusion-europe.org	26	
Initiative pour les services d'utilité publique en Europe-ISUPE	contact@aisupe.com	36 and 38	+ 33 1 40 42 20 71 (Paris)

International Friends of Nature	nfi@nfi.at	37	+ 43 1 892 38 77 (Vienna)
International Lesbian and Gay Association-ILGA-Europe	info@ilga-europe.org	21	+ 32 2 732 54 88 (Brussels)
International Rehabilitation Council for Torture Victims	irct@irct.org	4	+ 45 33 76 06 00 (Copenhagen)
Young Entrepreneurs of the European Union-JEUNE	l.fischer@ueapme.com	16	+32 2 230 75 99 (Brussels)
Young European Federalists-JEF	info@jef-europe.net	39	+ 32 2 512 00 53 (Brussels)
Justice	admin@justice.org.uk salegre@justice.org.uk	47	+ 44 (0) 20 7329 5100 (London)
Ligue d'entraide des Associations musulmanes d'Europe		10	
European Women's Lobby-EWL	ewl@womenlobby.org	5, 23 and 33	+32 2 217 90 20 (Brussels)
Migration Policy Group-MPG	info@migpolgroup.com	18, 19 and 45	+ 32 2 230 59 30 (Brussels)
Minority Rights Group International-MRG	minority.rights@mrghmail.org	22	+ 44 20 7978 9498 (London)
Momentum Europa – European Forum for Intellectuals, Academics, Artists and Politicians	office@momentum-europa.dk	13 and 14	+ 45 35 38 44 01 (Copenhagen)
European Movement	secretariat@europeanmovement.org	39	+ 32 2 508 30 88 (Brussels)
Network Women in Development Europe-WIDE	wide@gn.apc.org	23	+ 32 2 545.90.70 (Brussels)
Observatoire international des prisons-OIP	Oip_sf@yahoo.fr	6	+ 33 1 44 52 87 90 (Paris)
International Organisation for Migrations-OIM/IOM (OIM Brussels)	MRFBrussels@iom.int	5, 18, 19 and 45	+32 2 282 45 60 (Brussels)
World Organisation against Torture	omcteuropa@omct.org	4	+32 2 218 37 19 (Brussels)
European Partners for the Environment-EPE	eupe@glo.be info@epe.be	37	+ 32 2 771 15 34 (Brussels)
Social Platform	platform@socialplatform.org	34	+ 32 2 511 37 14 (Brussels)

Annexos (Taules-resum)

European Older Peoples'Platform-AGE	info@age-platform.org	25	+ 32 2 280 14 70 (Brussels)
Reporters Without Borders	rsf@rsf.org	11	+ 33 1 44 83 84 84 (Paris)
European Social Action Network-ESAN	secretariat@esan.org esan.belgium@belgacom.be	34	+ 33 3 20 55 10 99 (Lille) + 32 2 512 92 96 (Brussels)
European Anti-Poverty Network-EAPN	team@eapn.skynet.be	34	+ 32 2 230 44 55 (Brussels)
European Network Against Racism-ENAR	info@enar-eu.org	21	+32 2 229 35 70 (Brussels)
European Children's Network-EURONET	savechildbru@skynet.be	24	+ 32 2 512 45 00 (Brussels)
European Ntwork of the Unemployed-ENU	inou@iol.ie	15 and 34	+ 353 1 8560088 (Dublin)
Mental Helath Europe-MHE	info@mhe-sme.org	26 and 35	+ 32 2 280 04 68 (Brussels)
SOLIDAR	solidar@skynet.be	31, 32 and 34	+ 32 2 500 10 20 (Brussels)
Statewatch	office@statewatch.org	6, 8, 11, 18 and 42	+ 44 208 802 1882 (London)
European Round Table of Charitable Social Welfare Associations-ET Welfare	euvertretung@bag-wohlfahrt.de	34	+ 32 2 230 45 00 (Brussels)
Transparency International-TI	ti@transparency.org	41	+ 49 30 343 82 00 (Berlin)
Union of Industrials and Employers'Federati- ons of Europe-UNICE	main@unice.be	16, 27, 28, 30 and 31	+ 32 2 237 65 11 (Brussels)
Federal Union of the European Nationalities- FUEN	info@fuen.org	22	+ 49 461 128 55
UNITED for Intercultural Action	info@unitedagainstracism.org	18, 19, 21, 22 and 45	+ 31 20 6834778 (Amsterdam)
European Association Of Craft, Small And Medium-sized Enterprises-UEAPME	ueapme@euronet.be	16	+32 2 230 75 99 (Brussels)
World Federation of Right To Die Societies- WORLDRTD	worldfed@pacbell.net	1 and 2	+ 1 415 332 1810
World Wide Found for Nature European Policy Office-WWF	tlong@wwfepo.org	37	+ 32 2 743 88 00 (Brussels)

Taula 6. Primer o més significatiu reconeixement internacional legal dels drets dels diferents col·lectius

Col·lectiu	Text legal	Organisme	Data
Refugiats	Convenció sobre l'Estatut dels Refugiats	Nacions Unides	1951
Infants	Declaració dels Drets del Nen	Nacions Unides	1959
Dona	Convenció sobre l'Eliminació de totes les Formes de Discriminació contra la Dona	Nacions Unides	1981
Presos	Principis Bàsics per al Tractament dels Reclusos (Resolució 45/111)	Nacions Unides	1990
Immigrants	Convenció Internacional sobre la Protecció dels Drets de Tots els Treballadors Migratoris i els seus Familiars	Nacions Unides	1990
Persones grans	Declaració dels Drets Humans per a les Persones d'Edat (Resolució 46/91)	Nacions Unides	1991
Minories	Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals	Consell d'Europa	1994
Portadors del VIH i malalts de SIDA	Directrius sobre el VIH/SIDA i els drets humans	Nacions Unides	1996
Joves	Convenció Iberoamericana dels Drets dels Joves	Organització Iberoamericana de la Joventut	2005
Persones amb Discapacitat	Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat	Nacions Unides	2006

Annexos (Taules-resum)

Taula 7. Primer o més significatiu reconeixement internacional legal dels drets transversals recollits en la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets a la Ciutat

Matèria	Text legal	Organisme	Data
Protecció contra la Discriminació	Declaració Universal dels Drets Humans	Nacions Unides	1948
Protecció contra la tortura o altres tractes o penes cruels, inhumans o degradants	Declaració Universal dels Drets Humans	Nacions Unides	1948
Dret a la llibertat religiosa	Declaració Universal dels Drets Humans	Nacions Unides	1948
Protecció de la família i de la vida privada	Declaració Universal dels Drets Humans	Nacions Unides	1948
Dret a l'educació	Declaració Universal dels Drets Humans	Nacions Unides	1948
Dret al treball	Declaració Universal dels Drets Humans	Nacions Unides	1948
Dret a l'habitatge	Declaració Universal dels Drets Humans	Nacions Unides	1948
Dret a la salut	Declaració Universal dels Drets Humans	Nacions Unides	1948
Dret a la lliure circulació	Declaració Universal dels Drets Humans	Nacions Unides	1948
Dret al lleure	Declaració Universal dels Drets Humans	Nacions Unides	1948
Dret a la cultura	Declaració Universal dels Drets Humans	Nacions Unides	1948
Drets d'associació i reunió	Declaració Universal dels Drets Humans	Nacions Unides	1948
Dret de participació en la vida pública	Declaració Universal dels Drets Humans	Nacions Unides	1948
Dret de manifestació	Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics	Nacions Unides	1976
Dret a la llibertat lingüística	Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries i Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals	Consell d'Europa	1992 i 1995
Dret a la no discriminació per l'orientació sexual	Article 13 del Tractat d'Amsterdam	Unió Europea	1997
Dret al medi ambient	Declaració del Mil·lenni	Nacions Unides	2000
Dret a la informació	Carta dels Drets Fonamentals	Unió Europea	2000

Taula 8. Drets no explícitament reconeguts per cap text internacional i possibles analogies

Dret	Possible analogia	Text legal
Dret a la ciutat	Dret a la dignitat	Declaració Universal dels Drets Humans
Dret a la circulació i a la tranquil·litat a la ciutat	Dret a la circulació	Declaració Universal dels Drets Humans
Dret a la llibertat cultural		
Drets de les persones lesbianes, gais, transsexuals i bisexuals		Pendent a nivell internacional

Annexos (Taules-resum)

Taula g. Organitzacions i recursos no oficials esmentades en els diferents àmbits territorials d'aquest informe i connexions amb altres nivells

Nom de l'entitat	Nivell on se l'esmenta	Connexions amb altres nivells	Observacions
Amnistia Internacional	Internacional	Delegacions espanyola i catalana	Realitza informes sobre Espanya
Human Rights Watch	Internacional	Sense connexions	Realitza informes sobre Espanya
Federació Internacional dels Drets Humans	Internacional	Connexió amb el nivell espanyol	Formen part d'aquesta xarxa dues entitats de l'Estat espanyol
Federació d'Associacions de Defensa i Promoció dels Drets Humans	Espanyol	Connexió amb el nivell internacional	És membre de la Federació Internacional dels Drets Humans
Associació per a les Nacions Unides a Espanya	Espanyol	Connexió amb el nivell internacional	Té la seu a Barcelona
Associació Pro Drets Humans d'Espanya	Espanyol	Connexió amb el nivell internacional	És membre de la Federació Internacional dels Drets Humans
Federació d'Associacions de SOS Racisme	Espanyol	Delegació a Catalunya	La Federació té la seu a Barcelona
Moviment contra la Intolerància	Espanyol	Sense connexions	
Unió Romaní	Espanyol	Connexió amb el nivell internacional	És membre de la Unió Romaní Internacional i té la seu a Barcelona
Fundació Secretariado Gitano	Espanyol	Delegació a Catalunya	
Coordinadora Espanyola del Lobby Europeu de Dones	Espanyol	Connexió amb el nivell europeu	
Discapnet	Espanyol	Sense connexions	
Confederació Espanyola d'Organitzacions de Persones Grans	Espanyol	Sense connexions	Algunes de les entitats federades són catalanes
Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals	Espanyol	Sense connexions	Algunes de les entitats federades són catalanes
Red 2002	Espanyol	Connexió amb el nivell internacional	Té la seu a Barcelona i també treballa a nivell d'Amèrica Llatina
Acció dels Cristians per l'Abolició de la Tortura	Espanyol	Connexió amb els nivells europeu i internacional	Té la seu a Barcelona

Federació Catalana d'Organitzacions No Governamentals pels Drets Humans	Català	Sense connexions	
Institut de Drets Humans de Catalunya	Català	Connexió amb els nivells espanyol i europeu	Forma part de la Federació d'Associacions de Defensa i Promoció dels Drets Humans i de l'European Association for the Defence of Human Rights
Justícia i Pau	Català	Connexió amb el nivells espanyol, europeu i internacional	Hi ha associacions i comissions de Justícia i Pau en tots els àmbits territorials
Observatori DESC	Català	Connexió amb el nivell internacional	És membre de l'International Network for Economic, Social & Cultural Rights
Escola de Cultura de Pau	Català	Sense connexions	
Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat	Català	Connexió amb el nivell espanyol	Està associada al Comitè Espanyol d'Ajuda al Refugiat CEAR)
Associació Catalana per la Infància Maltractada	Català	Connexions amb el nivells, espanyol europeu i internacional	És membre de l'Observatori de la Infància que depèn del Ministeri espanyol d'Educació, col·labora amb la UNICEF i és membre d'una xarxa internacional anomenada ECPAT
Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC)	Català	Connexió amb el nivell espanyol	És membre de la "Coordinadora de Frentes de Liberación Homosexual"
Àmbit Prevenció	Català	Sense connexions	
Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans	Català	Sense connexions	
Associació de Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia	Català	Sense connexions	
Observatori de Conflictes i Drets Humans UB	Barceloní		Fa una tasca d'observació només a nivell internacional
Comissió de Defensa dels Drets de la Persona i del Lliure Exercici de l'Advocacia de l'Il·lustre Col·legi Oficial d'Advocats de Barcelona	Barceloní		També intervé en el pla internacional
Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona	Barceloní	Sense connexions	

Annexos (Taules-resum)

Càritas Diocesana de Barcelona	Barceloní	Connexions amb els nivells català i espanyol (Altres delegacions de Càritas)	
Casal dels Infants del Raval	Barceloní	Sense connexions	
Federació ECOM Barcelona	Barceloní	Connexió amb els nivells català i espanyol	Està integrada dins la Federació ECOM, que també té la seu central a Barcelona i una delegació a Madrid
Secretaria de Drets de Ciutadania i Defensa del Servei Públic del Barcelonès de Comissions Obreres	Barceloní	Connexió amb els nivells català i espanyol	
Associació Ecoconcern	Barceloní		

Taula 10. Principals continguts dels diferents Observatoris detectats i/o de les entitats que fan funcions d'observació¹²⁷

Nom de l'Observatori o de l'Entitat	Entitat que gestiona o a la qual pertany l'Observatori	Caràcter	Nivell on se'ls esmenta	Principals continguts	Observacions
Observatori per a la Protecció dels Defensors dels Drets Humans	Federació Internacional dels Drets Humans	No oficial	Internacional	Notícies d'actualitat Notícies d'actes Informes propis Crides urgents	
Amnistia Internacional		No oficial	Internacional	Notícies d'actualitat Anàlisi dels drets humans per país i tema Notícies de campanyes Documents diversos Informe anual propi sobre els drets humans al món	
Human Rights Watch		No oficial	Internacional	Notícies d'actualitat Notícies de campanyes Documents diversos Informe anual propi sobre els drets humans al món Enllaços	
Agència de Drets Fonamentals de la Unió Europea		Governamental	Europeu	Notícies d'actualitat Documents diversos Informes propis Enllaços	
Observatori Espanyol del Racisme i la Xenofòbia		Governamental	Espanyol	Notícies d'actes Informes propis Documents aliens Enllaços	Està adscrit al Ministeri de Treball i Immigració
Observatori de la Igualtat d'Oportunitats entre Homes i Dones		Governamental	Espanyol	Informes propis	Estat adscrit al Ministeri d'Igualtat i a l'Institut de la Dona
Observatori de la Joventut a Espanya		Governamental	Espanyol	Estadístiques Sondeigs d'opinió Estudis i investigacions propis	Està adscrit al Ministeri d'Igualtat i a l'Institut de la Joventut

¹²⁷ En aquesta taula encara es podrien incloure possiblement altres entitats les funcions de les quals es podrien considerar relacionades d'alguna manera amb l'observació dels drets humans.

Annexos (Taules-resum)

Observatori Estatal de la Discapacitat	Governamental	Espanyol		Encara no és plenament operatiu
Portal Mayores	Governamental	Espanyol	Notícies d'actualitat Agenda i cursos Informes propis Documents aliens Informació jurídica i legislativa Estadístiques Enllaços a centres d'investigació Informació sobre salut i psicologia Informació sobre recursos socials Programes sobre gent gran Informació d'àmbit internacional	Està adscrit al Ministeri d'Educació, Política Social i Esport i a l'IMSERSO
Federació Associacions de SOS Racisme	No oficial	Espanyol	Notícies d'actualitat Notícies de campanyes i iniciatives Informe anual propi i altres documents Bústia de denúncies Oficina d'Informació i Denúncies amb memòria anual	
Moviment contra la Intolerància	No oficial	Espanyol	Notícies d'actualitat Notícies d'activitats i campanyes Informació sobre múltiples blocs temàtics Publicacions diverses Informe trimestral sobre violència Enllaços	
Observatori de l'Ocupació	Fundació Secretariado Gitano	No oficial	Espanyol	Informes sobre l'ocupació i l'ètnia gitana Les seves missions d'observatori van més enllà del camp concret de l'ocupació

Discapnet	Fundació ONCE	No oficial	Espanyol	Notícies d'actualitat Ofertes d'ocupació Cursos de formació Notícies i recursos sobre salut Notícies jurídiques Notícies i documents sobre accesibilitat Observatori sobre la inaccessibilitat Documents i guies Glossari de termes Estadístiques Enllaços
Observatori de Drets Humans i VIH/SIDA	Red 2002	No oficial	Espanyol	Notícies d'actualitat Notícies de tallers i seminaris Notícies de campanyes Bústia de denúncies via formulari Activitats de cooperació amb entitats similars Mapes de recursos Documents diversos Enllaços
Observatori dels Drets de la Infància	Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència	Governamental	Català	Declaracions i jornades sobre la infància
Observatori DESC		No oficial	Català	Informacions diverses Activitats Documents diversos Enllaços
Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat		No oficial	Català	Notícies d'actualitat Notícies de campanyes Recursos de formació i ocupació Informe anual propi sobre la situació dels refugiats a Espanya Altres informes propis Enllaços
Observatori de l'Homofòbia	Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC)	No oficial	Català	Memòries periòdiques sobre la discriminació

Annexos (Taules-resum)

Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans		No oficial	Català	Notícies d'actualitat Activitats de recerca Documents diversos Enllaços	
Observatori de la Discriminació	Ajuntament de Barcelona, Oficina per la No Discriminació	Governamental	Barceloní	Estadístiques sobre discriminació Memòria anual Notícies d'activitats formatives	
Observatori Social Barcelona	Ajuntament de Barcelona	Governamental	Barceloní	Notícies d'activitats Informes i estudis propis Documents, plans, programes i memòries diversos Estadístiques Enllaços	
Observatori Europeu Ciutats i Pobles per a Tothom	Ajuntament de Barcelona	Governamental	Barceloní	Informacions diverses sobre les ciutats adherides en matèria d'accessibilitat Bones pràctiques	A banda de Barcelona, hi pertanyen diverses ciutats espanyoles i europees
Observatori de la Infància, l'Adolescència i les Famílies	Institut d'Infància i Món Urbà	Mixt	Barceloní	Agenda d'actes Indicadors estadístics Informe bianual Altres informes en camps temàtics molt diversos Informació legislativa	
Observatori de Conflictes i Drets Humans	Fundació Solidaritat UB	No oficial	Barceloní	Documents diversos Recursos diversos Anàlisis diverses Glossari de termes	No intervé en els àmbits barceloní, català o espanyol
Observatori Veïnal	Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona	No oficial	Barceloní	Estadístiques i dades sobre població, condicions de vida, habitatge i motorització	

Taula 11. Entitats i institucions entrevistades per ordre alfabètic

Acció dels Cristians per l'Abolició de la Tortura

Àmbit Prevenció

Amnistia Internacional Catalunya

Associació Catalana per la Infància Maltractada

Associació de Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia

Càritas Diocesana de Barcelona

Casal dels Infants del Raval

Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat

Comissió de Defensa dels Drets de la Persona i del Lliure Exercici de l'Advocacia de l'Il·lustre Col·legi Oficial d'Advocats de Barcelona

Federació d'Associacions de SOS Racisme

Federació ECOM Barcelona

Front d'Alliberament Gai de Catalunya

Fundació Secretariado Gitano

Institut Català de les Dones

Institut de Drets Humans de Catalunya

Observatori DESC

Observatori del Sistema Penal i els Drets Humans

Oficina per a la Promoció dels Drets i la Defensa de la Gent Gran

Red 2002

Secretaria de Drets de Ciutadania i Defensa del Servei Públic del Barcelonès de Comissions Obreres

Síndica de Greuges de Catalunya

UGT

Unió Romaní

Annexos (Taules-resum)

Taula 12. Entitats amb les quals no s'ha celebrat l'entrevista

Associació Ecoconcern-Innovació Social

Federació d'Associacions de Veïns i Veïnes de Barcelona

Federació Catalana d'ONGs pels Drets Humans

6.

Els conceptes al voltant de les vulneracions dels drets humans¹²⁸

Acabem l'apartat internacional amb l'enumeració i definició dels principals conceptes relacionats amb diferents formes de vulneració dels drets humans.

- **Antisemitisme:** Conjunt d'actituds, creences i comportaments de rebuig vers les doctrines morals, institucions i costums dels pobles hebreus.
- **Assetjament:** Comportament que cerca atemptar contra la dignitat de les persones i crear un entorn intimidatori, hostil, degradant, humiliant o ofensiu.
- **Discriminació:** Tracte desigual d'unes persones per la creença que són inferiors a altres pel fet de pertànyer a una ètnia, raça o sexe determinats, patir una discapacitat, tenir una determinada edat o orientació sexual, professar una religió, unes creences o una ideologia concretes, etc
- **Discriminació directa:** Tracte menys favorable a una persona que la que una altra persona obté en una situació anàloga.
- **Discriminació indirecta:** És la conseqüència d'una disposició, criteri o pràctica, que, tot i ésser aparentment neutres, poden ocasionar un desavantatge a certes persones per motius d'origen racial o ètnic, religió o conviccions, discapacitat, edat o orientació sexual, tret que aquestes disposicions, criteris o pràctiques es puguin justificar objectivament amb una finalitat legítima.
- **Estigmatització:** Adjudicació a tot un col·lectiu d'una visió negativa i pejorativa que parteix de l'experiència individual i de prejudicis històrics.
- **Exclusió:** Separació d'una persona o grup per part del conjunt de la societat, la qual cosa els impedeix de desenvolupar-se en plenitud.
- **Explotació:** Tota acció que representa aprofitar-se d'algú altre i privar-lo dels seus drets o de part d'ells.
- **Expulsió:** Decisió per la qual un govern decideix fer retornar al seu país d'origen una persona sense tenir en compte que la seva vida o la seva llibertat hi poden perillar o que hi pot ser perseguit per motius de raça, religió, nacionalitat, opinions polítiques o pertinença a un determinat grup social.
- **Guetització:** Procés mitjançant el qual un determinat espai i col·lectiu acaba esdevenint una àrea closa, generalment caracteritzada per la marginació institucional social, econòmica, cultural i residencial dels seus habitants.
- **Homofòbia:** Actituds d'avversió, odi, prejudicis, por o discriminació contra homes i dones homosexuals, bisexuals o transsexuals.

¹²⁸ Les definicions d'aquest apartat s'han adaptat a partir de diverses fonts: Observatori Europeu del Racisme i la Xenofòbia, Directives comunitàries 2000/43/EC i 2000/78/CE, Colectivo IOE, Organització Internacional per a les Migracions, "Guía de conceptos sobre migraciones, racismo e interculturalidad", Wikipèdia, "Crea y Media"

- **Intolerància:** Tota distinció, exclusió, restricció o preferència fundada en les conviccions l'objectiu o efecte de les quals sigui l'abolició del reconeixement, el gaudi o l'exercici, en condicions d'igualtat, dels drets humans i de les llibertats fonamentals, per a un grup determinat d'individus.
- **Islamofòbia:** Conjunt d'actituds, creences i comportaments de rebuig vers les doctrines morals, institucions i costums dels pobles islàmics.
- **Marginació:** Situació de desavantatge social, econòmic, professional o polític que resulta en dificultats d'integració de les persones o grups que la pateixen.
- **Persecució:** Tota amenaça a la vida o a la llibertat per raons de raça, religió, nacionalitat, pertinença a determinat grup social o opinions polítiques.
- **Prejudici:** Idea preconcebuda, estereotip, judici de valor o generalitzacions en relació amb una persona o grups de persones, habitualment associats amb cultes o creences religioses, el color de la pell, l'orientació sexual, el gènere, etc.
- **Racisme:** Conjunt de creences que afirmen la superioritat natural d'un grup racial respecte a un altre.
- **Segregació:** Ubicació restrictiva i separada d'un grup humà determinat en un territori limitat o en un tipus de serveis que no són els majoritaris.
- **Sexisme:** Tracte discriminatori en funció del sexe i no dels mèrits individuals de les persones.
- **Sostre de vidre:** Metàfora amb la qual s'al·ludeix a la barrera, aparentment inexistent i basada en els prejudicis, amb què moltes dones es topen i que els impedeix la promoció professional a llocs de major responsabilitat.
- **Tortura:** Dany físic o psicològic intencionat amb la intenció d'obtenir informació, per venjança, o per altres motius.
- **Treball forçós:** Servei prestat per un treballador en condicions de servitud.
- **Tràfic il·lícit de persones:** Captació, circulació o trasllat il·legal de persones entre diferents països mitjançant l'ús de la coacció, la força, l'amenaça, el segrest, l'engany o el frau o abusant de la seva situació de vulnerabilitat o de necessitat.
- **Xenofòbia:** Odi, repugnància o hostilitat envers els estrangers.

